

HAJÓNAPLÓ

7. OSZTÁLY

EVANGÉLIKUS HITTAN

HAJÓNAPLÓ

HAJÓNAPLÓ

7. osztály

Evangelikus hittan

Koczor Tamás
Kovács Áron

Budapest, 2018

A könyv a Magyarországi Evangélikus Egyház támogatásával készült.

3., javított kiadás

Lektorálta

Egyháztörténeti leckék: *Birkás-Sztrókey Edit*

Teológiai leckék: *iff. Cserhádi Sándor, Fehér Charlotte*

A hittankönyvsorozatot szerkeszti:
A Magyarországi Evangélikus Egyház
Katechetikai Munkacsoportja
Vezető: *Kodácsy-Simon Eszter*

Minden jog fenntartva. Bármely másolás, sokszorosítás,
illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás
a kiadó előzetes írásbeli engedélyéhez van kötve.

© A Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója, 2018

© Koczor Tamás, 2018

© Kovács Áron, 2018

Illusztrációk © Jámbor Lajos, 2018

TARTALOM

Előszó	7
1. Van-e út Istenhez?	8
2. Péter vallástétele	10
2. „Ti kinek mondotok engem?”	12
3. Pál	14
3. Milyen az Istennel élt élet?	16
4. Szinoptikusok	18
4. Életünk élményei	20
5. János evangéliuma	22
5. A látó élet	24
6. Pogányok, zsidók	26
6. A vallás nem cél	28
7. Üldözések, vértanúk	30
7. Meddig megyek el a hitvallásomban?	32
8. Gnoszticizmus, hellenizmus, apologeták	34
8. A korszellem	36
9. Constantinusi korszak	38
9. Lehetek-e hitvalló, ha mindenki hitvalló?	40
10. A Niceai zsinat	42
10. Mi van, ha tévedünk?	44
11. Augustinus	46
11. Lehet-e teljesítmény nélkül?	48
12. Szerzetesség keleten és nyugaton	50
12. Szabad-e kivonulni?	52
13. Pápaság, császárság. Egyházszakadás	54
13. Hogyan élhetünk együtt másféle emberekkel?	56
14. Keresztes háborúk	58
14. Van-e jogos háború?	60
15. A nyugati szerzetesrendek második hulláma	62
15. Mi a kereszténység küldetése?	64
16. Skolasztika, misztika	66
16. Próbáljuk meg észszerűen felfogni?	68
17. Előreformerek	70
17. Kereszténység vagy egyház?	72

18. Savonarola	74
18. Se farsang, se színház, se buli?	76
19. Meg szabad-e tagadni az engedelmességet?	78
19. Meg szabad-e tagadni az engedelmességet?	80
20. Mit tegyek a másféle igazsággal?	82
20. Mit tegyek a másféle igazsággal?	84
21. A változtatás határai?	86
21. A változtatás határai?	88
22. Ki követ engem?	90
22. Ki követ engem?	92
23. Mit tegyek az érzelmeimmel?	94
23. Mit tegyek az érzelmeimmel?	96
24. Érted, amit mondok?	98
24. Érted, amit mondok?	100
25. Kihasználom-e azt, amit kaptam?	102
25. Kihasználom-e azt, amit kaptam?	104
26. Van-e kiáltás a mélységből?	106
26. Van-e kiáltás a mélységből?	108
27. Van-e esélyem jól dönteni?	110
27. Van-e esélyem jól dönteni?	112
28. Lehet, hogy Isten meghalt?	114
28. Lehet, hogy Isten meghalt?	116
29. Hogyan működik az egyház?	118
29. Mit tegyek, hogy működjön?	120
30. Mai evangélikusok	122
30. Van-e mondanivalónk a mának?	124

Előszó

Ki ne szeretné a csendes, sima víztükröt, amikor a vidám szél játékosan belekap a vitorlákba, és a hajó száll, mint a gondolat? Az egyház hajója ritkán kerül nyugodt tengerekre. Sokszor nagyon is komoly hullámokkal kell megküzdenie. Ilyenkor nagyon fontos, hogy a múltra is emlékezzen. Viharainkkal megharcoltak már a régi századok is.

A hullámozás jelképe is lehetne a történelemnek. A jelenségek ismétlődnek. Korunk egyháza sok hasonlóságot mutat más korok egyházával. A történelem ugyanis sokféle tengerre vezet minket, de a hajóban ülő emberek alig változnak. Így mi szeretnénk arról is beszélni, hogy milyen tapasztalatokhoz juttattak minket ezek a végtelen utak.

A hajónapló egyrészt felidézi a múltat. A régi utak emlékei önmagukban is szívmengetők. Másrészt azonban a hajónapló elsődleges célja, hogy – a tapasztalatok révén – a hajósok jobban tudjanak megküzdeni az újra ismétlődő veszélyekkel.

Az egyháztörténet feljegyzése egyféle hajónapló. Elmeséli a múlt történeteit, de egyidejűleg segít abban, hogy a mai eseményeket jobban megértsük.

A hajónapló nem elsősorban a tengerről szól, és benne a hajónkról, hanem rólunk mint hajósokról, és hogy mennyire sikerül az út során megőriznünk mindazt, ami a haladáshoz kell. Így az egyháztörténet sem általában történelem, hanem elsősorban Isten megjelenésének története, és annak kutatása, hogy az egyház mennyire tudott Isten népe maradni a történelem viharáiban.

Ennek a sajátos hajónaplónak, amelyet a kezetekben tartotok, két része van, ezek váltogatják egymást. Az első rész a tények rögzítése, nagyon pontos és nagyon fontos beszámoló ez. A második személyes élményekről és tapasztalatokról szól.

Előbújik két hajópatkány is. Egyik neve Hanna, másik neve Luca. A könyv írásakor hetedikesek voltak a Deák Téri Evangélikus Gimnáziumban. Ők sokat segítenek, szokatlan kérdéseket tesznek fel, vagy vicces dolgokat mondanak.

Nagy hullámok vannak még előttünk. Abban bízunk, hogy Isten maga vezeti hajónkat. Ő őrzi meg és ismeri a vihar csínját-bínját. Benne bízunk. Ő azonban nem engedi, hogy csak úgy vaktában bolyongjunk a hullámok között. Emlékeztet, bölcsességet ad és így támogat.

Nosza, nyissuk ki a Hajónaplót!

A szerzők

1. Van-e út Istenhez?

„Ő (Jézus Krisztus) a láthatatlan Isten képe...” (Kol 1,15)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Barátok vagyunk. Egy nap elmesélte a titkát. Éreztem, hogy ez megtiszteltetés. Nem tehetek róla, most máshogy látom őt. Szeretném, ha nem mondta volna el, akkor olyannak látnám továbbra is, mint eddig. Csak meg akarta mutatni a barátságát.

Mint egy nehéz csomagot, cipelem ezt a titkot.

LÁSSUNK NEKI! ■ Kettesével álljatok össze! Mondjátok el a párotoknak valamit az életetekből! Olyasmit, amit az osztályból még senki nem tud. Mit felelnél, ha a párod azt kérdezné, hogy elmondhatja-e ezt a többieknek? Erősödik-e a közösség a titkok tudása révén?

Amikor valami titok részese leszek, belépek egy *bizalmi körbe*.

FONTOLJÁTKOZZ MEG! ■ A Biblia egészének hitvallása, hogy mivel Isten nem ember, lényé titok számunkra. De az ige arról is egyértelműen beszél, hogy Jézus Krisztusban magát az élő Istent láthatjuk. Isten beavat titkaiba; annyit tudhatunk meg róla, amennyit elmond magáról. **Ezt nevezzük kinyilatkoztatásnak.**

Ennek két útjáról szoktunk beszélni. Az első az **egyetemes kinyilatkoztatás**. Ez minden ember számára tapasztalható, hiszen Isten jelenlétére utal a természetben, a lelkiismeretben, valamint a világ történelmében és saját történeteinkben.

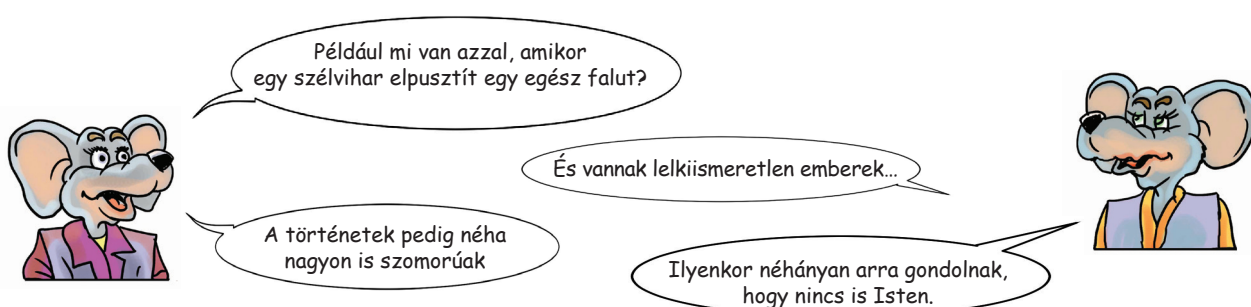
A **természet** rendjében, szépségében Isten jelenléte mutatkozik meg: az évszakok körforgása, a növény- és állatvilág változatossága, de akár a domborzati formák sokfélesége vagy egy naplemente színpompája minden mozzanatában és látványában a teremtő Istent hirdeti. ☞

A **lelkiismeret** titokzatos ajándék. Mintha egy belső hang mutatná meg azt, mi a jó és mi a rossz: Isten bennünk élő törvénye ez. ☞

Történeteinkben – általában utólag – felfedezhetjük Isten gondviselését, szándékait. Ugyanezt mondhatjuk a **világ történelméről** is. Sok ismétlődő történelmi jelenség, idősebbektől hallott vagy olvasott történetek, esetleg életünk korábbi eseményei tanulságul szolgálnak. ☞

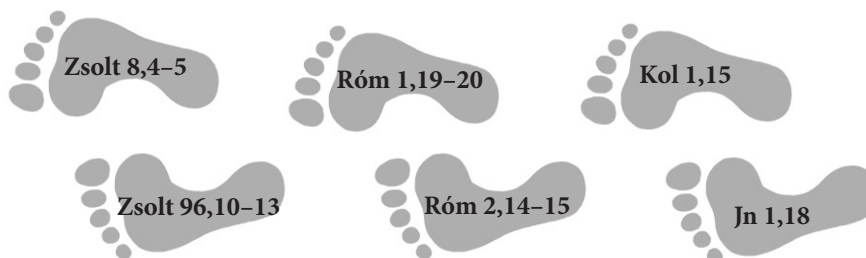
Isten egyetemes üzenetével mindenki találkozik. Akik Istenre gondolnak, hitüket erősíti a teremtettség rendjében minden vele való találkozás, rácsodálkozás. Mások a véletlennek, a természetnek tudják be ezeket a törvényszerűségeket. **Őket ezek az utak nem vezetik el Istenhez.**

Az ember a világban pozitív és negatív eseményekkel, jelenségekkel egyaránt találkozik, ha ezeket önkényesen értelmezi, torzképet alkothat magának Istenről.

A másik, egyértelműbb út a **különleges kinyilatkoztatás vagy igei kinyilatkoztatás, aki Jézus Krisztus**. Isten emberi formát vett fel, emberré lett, felvállalva az emberi sorsot, hogy mi, emberek valóságosan megismerhessük őt: ő Jézus, a Krisztus, Isten Fia, a Megváltó. Az ő sorsában mutatja meg Isten leginkább szándékait: születése, tettei, tanításai, legfőképpen halála és feltámadása Istentől tanúskodik. Istent Jézus Krisztuson keresztül mi, akik nem az ő korában élünk, ma a **Bibliából ismerhetjük meg**. Sajnos kevesen nyitják ki a Bibliát, emiatt Isten sokak számára rejtve marad. Mi ne tartozzunk közéjük! ☞

Ne fáradjunk bele Jézus titkának kutatásába! Egész életen át tartson az ő megismerése! Nap mint nap újabb vonására csodálkozhatunk, ha az igében keressük őt. A vele való kapcsolatunkon múlik, hogy milyen életet élünk!

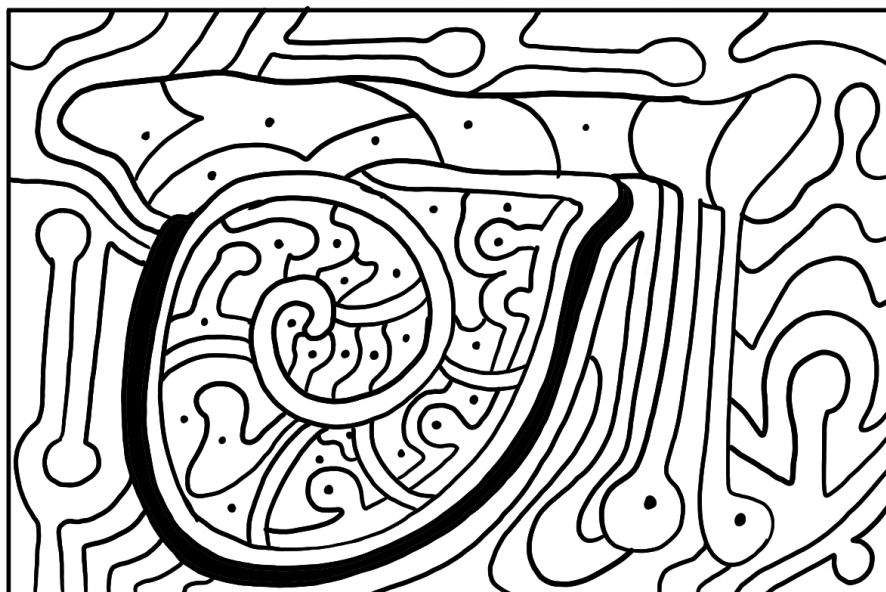

BIBLIAOLVASÁS ■ A Jézust hallgatók számára elképesztő lehetett, hogy egy ember, egy ács, aki közülük való volt, úgy jelenik meg, mint Isten maga. Olvassátok el a Jn 14,6–9-et!

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Martin Buber *Haszid történetét* gondoljátok végig a mi korunk összefüggésében!

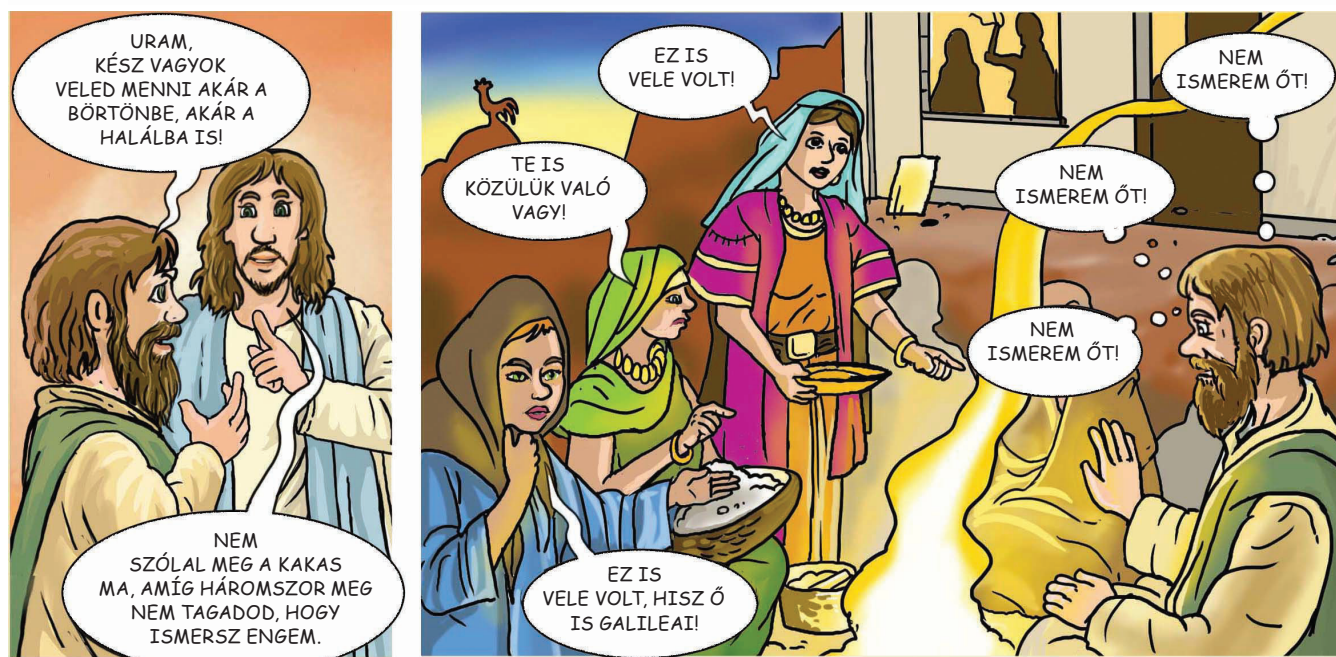
Bárukh rabbi unokája, a kis Jehiél egyszer egy másik kislánnyal bújócskázott. Jól elrejtőzött, majd várta, hogy a társa megtalálja. Amikor már jó idő eltelt, előjött a rejtékhelyéről, de a másik fiút sehol sem találta. Jehiél rájött, hogy egyáltalán nem is kereste. Sírva fakadt, zokogva szaladt be nagyapja szobájába, és elpanaszolta játszópajtása csalárdságát. Bárukh rabbi szeme könnybe lábadt, és így szólt: – Isten is ezt mondja: Én elrejtőzöm, és senki sem akar megkeresni.

JÁTÉK ■ Az elrejtett dolgok felfedezéséhez olykor elég egy kis segítség is. A pontokkal megjelölt mezőket sátrózzátok be sötét színnel! Ő is Isten teremtménye.

2. Péter vallástétele

Péter hosszú utat járt be, amíg a halászhálótól eljutott az apostolságig. Sok magasságot és mélységet kellett megtapasztalnia. Láthatta Jézus csodáit, de szembe kellett néznie saját hibáival, rossz döntéseivel, hitetlenségével is. Péter nem rendelkezett különleges képességekkel, Isten Lelke tette késszé arra, hogy életével Jézusról tanúskodjon.

A hét első napján a magdalai Mária a tanítványokhoz elvitte a hírt. Jézus sírja üres. Ekkor Péter és János elfutottak a sírbolthoz.

Jézus feltámadása után többször is megjelent a tanítványoknak. A Genezáreti-tó partján megszólította Pétert, aki nagypéntek hajnalán háromszor megtagadta őt. Háromszor kérdezte meg őt.

A Szentlélek leszállt a tanítványokra, és ők nyíltan elkezdtek beszélni a sokaságnak Jézusról. Még azon a napon több mint 3000 ember keresztkelődött meg. A kialakuló Jeruzsálemi gyülekezet egyik vezetője Péter lett. Ezt az eseményt tekintjük az egyház születésének.

Péter és János találkozott egy születése óta béma emberrel, aki a templom kapujánál koldult.

A tanítványok a templomban és egész Jeruzsálemben tanítottak, gyógyítottak, és csodákat tettek Jézus nevében. A zsidó vallási vezetők nem nézték jó szemmel a tanítványok munkáját, ezért börtönbe zárták őket. Azonban az Úr angyal megnyitotta tömlöcük ajtaját, és kivezette őket.

Isten egy különleges látomással mutatta meg Péternek, hogy el kell mennie a nem zsidó származású századoshoz, Kornéliushoz. Tanította és megkeresztelte Kornéliust és egész családját.

2. „Ti kinek mondotok engem?”

„Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia.” (Mt 16,16)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Nyolcan ülünk egy fülkében. A vonat lassan dőcög, biztos megint javítják a vágányokat. Hárman beszélgetnek egy fiúról. Ismerem én is. Nem túl közelről, de ismerem. Ők sem ismerik igazán, de mindegyikük tud valamit róla. Az egyikük most egy kínos történetbe kezd, amelyben a srác tényleg nagyon bután viselkedett. Hangosan nevetnek. Egyikük elhiszi a történetet, a másik nem, de mindnyájan nevetnek. A beszélgetésbe most beleszól egy lány, aki eddig a könyvét bújta.

– Ne nevésetek rajta, ő a bátyám!
Mindenki elcsendesedik.

LÁSSUNK NEKI! ■ Ki vagy te? Próbáljatok felírni minél több viszonyulást, szerepet, amelyeket betöltötök! Egy felnőtt ember lehet egyidejűleg gyerek, unoka, férj, apa, igazgató, munkatárs stb. Ti nyilván más szerepeket töltötök be. Melyeket?

FONTOLJÁTKOK MEG! ■ **Jellemzés.** Az ember jelleme cselekedeteiben mutatkozik meg leginkább. Tetteink alapján kialakul rólunk egy kép, így ismernek minket mások. És mi is találkozásaink során szerzett élményeink segítségével alakítjuk ki a másik emberről **véleményünket**. A jellemkép teszi az embert alkalmassá bizonyos szerepek betöltésére. Aki felelősségteljes, megbízható, arra sokan tekintenek bizalommal. Ő lehet egy-egy közösség vezetője.

Én azt hiszem, nem szeretnék rólad véleményt mondani.

Jobb is!

Hitvallás. Jézus nemcsak valóságos Isten, hanem valóságos ember is: arca, kora, neme van; magatartásáról is sokat hallottunk már. Amit róla mondunk, azt valójában Istenről mondjuk.

Amikor Jézus megkérdezi tanítványaitól: „Kinek mondotok engem?” – **nem jellemzést vár.** Azt kérdezi, hogy **meqlátják-e benne Isten Fiát.** Mindaz, amit a tanítványok Jézussal kapcsolatban korábban átéltek, elvezette-e oda őket, hogy Jézus milyen szerepet tölt be a világban? Jézust nem emberként kell jellemezniük. Ki kell mondaniuk, hogy kicsoda ő. **A válaszuk hitvallás.**

Az evangéliumok célja az, hogy olvasóikat végigvezessék azon az úton, amely Jézus jellemzésétől elvezet a hitvallás kimondásáig. Jézus cselekedetei, az igei kinyilatkoztatás hitvallást szül bennünk, hiszen Jézus nekünk is felteszi a fentebbi kérdést, amelyre mindnyájunknak személyesen kell válaszolnunk.

Istenképünk. A Jézussal kapcsolatban átélt történetek, szavak a tanítványok számára körülírják, **kicsoda Isten.** Ezek olykor meglepők. Isten irgalmassága, nagyvonalúsága, együttérzése, hatalma csodálkozásra készíti őket. **Jézus személye így teremti meg Istenről alkotott képüket és a mi**

istenképünket is. Amikor csodákat tesz, gyógyít, lecsendesíti a tengert, azt mondjuk: nem lehet más, ő az Isten Fia. Készek vagyunk-e kimondani ezt a hétköznapiakban is? És akkor is, amikor meggyalázzák, megverik, leköpi és megölik? Hiszen Isten az, akit megvernek, meggyaláznak és megölnék. ☞

Ha valaki csak a maga gondolataiból, érzéseiből formálja Istent, akkor könnyen igazítja magát hozzá az ő képét. Ezt a Biblia **bálványimádásnak** nevezi, vagyis **a Jézustól függetlenül megformált istenkép bálvány.** ☞

Elnevezések. Mivel Isten nem ember, ezért az ember mindig is bajban volt, **hogyan is szólítsa Istent.** A Biblia számtalan kifejezést használ erre. Még **Jézussal kapcsolatban is keresgél.** Az *Isten Fia* elnevezés arra utal, hogy az ember Jézus **minden tetteiben Isten mozdulatát látja**, Isten jelenlétét fedezi fel. Az *Emberfia* elnevezés ószövetségi próféciaák beteljesülését látja, **az ember legteljesebb képét.** A **várakozás** jellemző megnevezése a *Krisztus* (felkent) kifejezés. A korabeli emberek **a maguk világából** legközelebbi hasonlatot a *Mester, rabbi, próféta* szavakban találták meg. A **római világ** hatalmi rendszerében **hitvallásszerű megnevezés** volt az, hogy *Jézus Krisztus Úr.*

BIBLIAOLVASÁS ■ A Biblia nevetségessé teszi a bálványokat, így mond ki az élő Istenről hitvallást. Olvassátok el a Jer 10,1–6-ot! Mi nem ilyen bálványokat készítünk. Beszélgetsetek arról, hogy ma milyen bálványaink lehetnek!

Jézus korában sokféle messiási várakozás élt. Jézust ezért nagyon érdekli, mennyire sikerült megmutatnia szándékát tanítványainak. A korai kereszténység számára legalább annyira lényeges volt, hogy az első gyülekezetekben élő emberek tiszta képet alakítsanak ki Jézusról. **Péter hitvallása** azért is nagyon fontos, mert Jézus maga alapozza erre a **keresztény egyházat.** Figyeld meg ezt a Mt 16,13–20-ban található szakaszban! **Éppen ezért kell az egyháztörténetet is a Jézusról szóló hitvallás alapján vizsgálunk** a továbbiakban!

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Milyen kép él benned Istenről? Milyen kép él benned Jézusról? Használj megkülönböztetett jelölést!

öreg • fiatal • férfi • nő • igazságos • kedves • kegyetlen • fehér bőrű • vidám • komoly • jóságos • gonosz

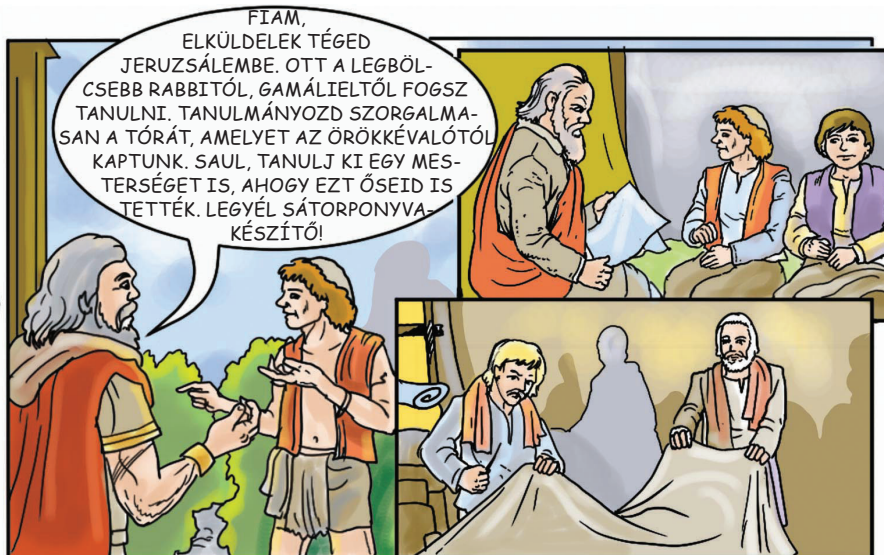
Mit mondanál még Istenről? Mit mondanál még Jézusról?

m	e	s	t	e	r	j	t	b	s
e	é	z	r	e	b	m	e	á	z
s	f	ő	p	a	p	i	s	r	u
s	s	l	k	r	j	s	t	á	j
i	i	ő	s	z	z	t	t	n	é
á	u	t	s	i	i	e	ó	y	z
s	s	ő	k	t	e	n	n	f	u
f	e	l	t	á	m	a	d	á	s
i	l	a	m	e	c	g	v	á	l
a	t	r	o	t	z	s	á	p	ó

JÁTÉK ■ Az alábbi szavakat keresd meg a betűhálóban! A megmaradt betűkből egy ógyházi hitvallás szavait olvashatod ki. Az ezen kívül fennmaradt betűk egy erre a leckére fontos szót adnak ki: _____

ács • ajtó • bárány • ember • feltámadás • főpap • Isten • Jézus • Messiás • mester • pásztor • szőlőtő • test

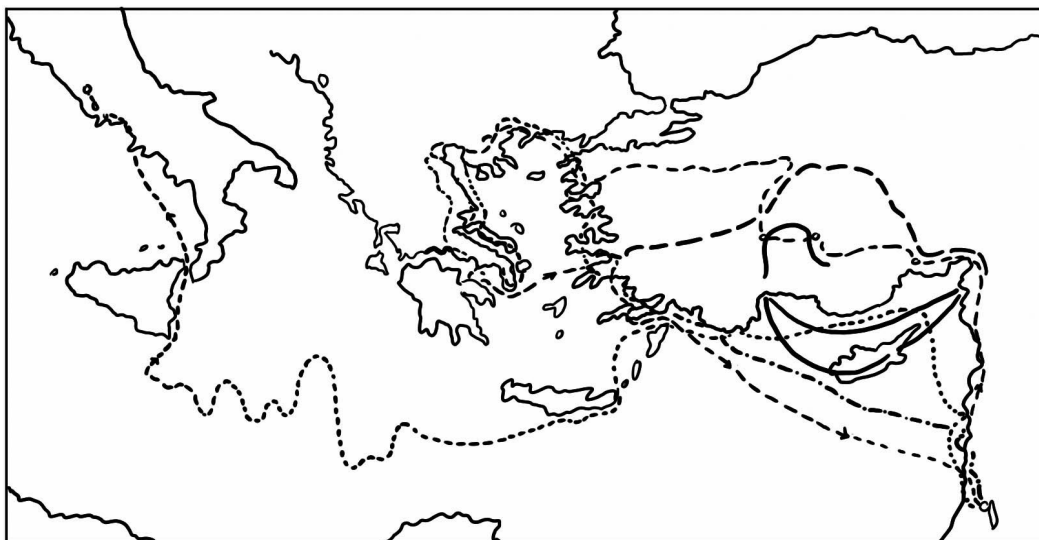
3. Pál

István volt a kereszténység első vértanúja. Jézus tanítását hirdette, jeleket és csodákat tett. Ezekkel kivívta a főpapok és a nagytanács haragját. Hamis vádakkal perbe fogták, majd Jeruzsálem határában halálra kövezték.

Saul kitartóan üldözte Jézus követőit nemcsak Jeruzsálemben, hanem azon kívül is. Damaszkusz felé is azért tartott, hogy az ott élő keresztényeket börtönbe juttassa. Ekkor jelent meg neki Jézus hatalmas, vakító fényességben. Ettől kezdve megváltozott az élete. Jézust üldözőből Jézust követő lett, sőt nyíltan hirdette Jézus tanításait.

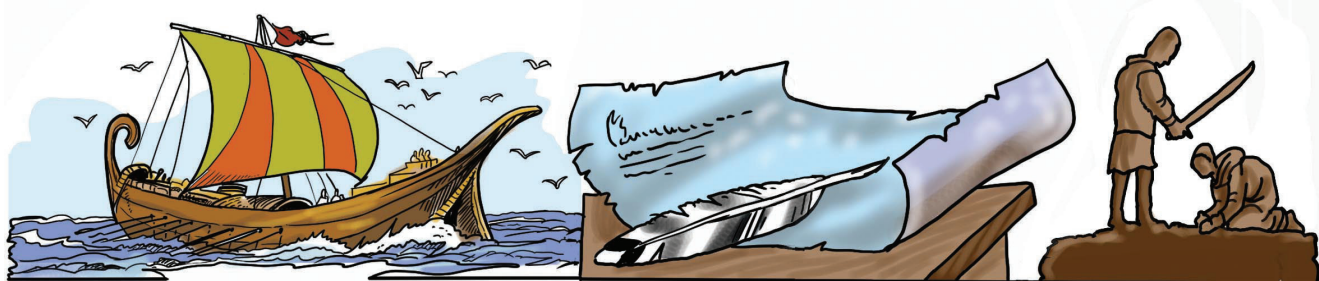
Pál elindult, hogy Jézusról tanúskodjon. Hirdette az evangéliumot, gyülekezeteket alapított a pogány területeken. A későbbiek során pedig személyes látogatásai alkalmával és leveleiben gondozta és tanácsokkal látta el ezeket a közösségeket és a gyülekezetekben szolgáló munkatársait.

Pál Jeruzsálembe érkezett a pogány területeken lévő gyülekezetek adományaival. Ezeket az adományokat a nehéz helyzetben élő jeruzsálemi keresztény testvérek megsegítésére gyűjtötték össze. Amikor Pál a templomban járt, egyesek azt állították róla, hogy megszenteltelte a szent helyet, mert nem zsidó származású férfit vitt be oda. Bár ez nem volt igaz, a zsidók rátámadtak, és a rómaiak vették védőőrizetbe. Félix, a római helytartó szembesítette Pált a vádakkal és a vádlókkal, akik lázítással és a templom meggyalázásával vádolták.

Bár ítélet nem született, Pál mégis két évet töltött börtönben. A későbbi helytartónál, Festus Pál római polgárjogára hivatkozva a császárhoz fellebbezett. Ezért hosszú és kalandos hajóúton a birodalom fővárosába, Rómába szállították a császárhoz, ahol két évet töltött házi őrizetben.

Nincs biztos információnk arról, hogy milyen ítéletet hozott a császár az ügyében. A hagyomány szerint felmentették a vádak alól, majd eljutott Hispániába, és ott is hirdette az evangéliumot. Egy korai keresztény irat alapján viszont azt feltételezik, hogy Néro császár keresztényüldözése idején halt mártírhálált Péter apostollal együtt.

3. Milyen az Istennel élt élet?

„Nem a szolgaság lelkét kaptátok, hogy ismét féljete, hanem a fiúság lelkét kaptátok...” (Róm 8,15)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Nézem a két embert. Látszólag mindketten ugyanazt csinálják. Házat építenek. Falat húznak, téglákat raknak egymásra, keverik a maltert, behelyezik az ajtókat és az ablakokat. Aztán, ahogy figyelem őket, hirtelen megérzem a különbséget kettejük között. Nem a munka tempója, inkább az odafigyelés más. Észreveszem, hogy az egyik ember kötődik ehhez a házhoz, míg a másik nem. Az egyiknek az otthona lesz ez, a másiknak csak egy munka. Az egyik maga előtt látja a házban élő családját, a nemzedékeket, amelyek itt nőnek majd fel, az ünnepeket és a vidám kertet is, amely a házat körülveszi majd. A másik

csak tervrajzot lát, köveket, építőelemeket és a fizetséget, amelyet ezért a munkáért kap.

Jobban dolgozna az egyik, mint a másik? Nem tudom. De szívesebben, az biztos.

LÁSSUNK NEKI ■ Képzeltetek el egy olyan közlekedést, amelyben nincsenek szabályok. Van ilyen! Például ha voltál már pesti aluljáróban, ott az emberek szabályok nélkül közlekednek. Be kellene-e vezetni közlekedési szabályokat egy aluljáróban? Mi irányítja ott az emberek közlekedését? Miért vannak szabályok az autók közlekedésében?

FONTOLJÁTK MEG! ■ *Szolga és fiú.* A kereszténység új ajándékot nyújt az embernek Istennel való kapcsolatában. Más kultúrákban, vallásokban az istenhit félelmeken alapul, az embertől szolgai magatartást vár, a törvények, rendelkezések betartását. Az ezek elleni vétség büntetést, átkot von maga után, így a hit kényszeres félelmet jelent. Sok keresztény is a szolgai Isten–ember kapcsolatban gondolkodik. Azonban Jézus Krisztus miatt az Istenben hívők szolgálkból Isten fiaivá lehetnek. ☞

Pál apostol is éppen ezért használja fel a szolga és a fiú példáját. **A szolga parancsot teljesít.** Ez Pálnál elsősorban a törvényt jelenti. **A fiak belső indíttatásból tesznek jót, sőt ismerik apjuk akaratát,** vagyis Isten gyermekeit **nem a számonkéréstől való félelem** irányítja. A fiú otthonosan érzi magát Isten közelében, erre utal az *abbá* kifejezés is, amely az apa becéző megszólítása volt. A harmonikus, boldog apa–fiú kapcsolatban a gyermek örömmel végzi el a feladatait. Mint aki tudja, hogy otthonát azért építi vagy gondozza, mert az az övé.

Ha így szólítja meg, biztos szereti is.

Ha szereti, biztos megtesz miatta mindent.

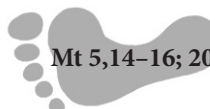
A törvény. Aki szolga, annak cselekedeteit **külső törvények** szabályozzák. Mi a véleményünk a törvényről? Természetesen tudjuk azt, hogy a világ kormányzásában, tömegek irányításában, rendszerek működtetésében elkerülhetetlenek a külső szabályok, előírások és törvények. A törvény olykor látszólag korlátoz, valójában a törvény korlátja meg is véd bennünket. A törvény jó, de ahol törvény van, ott készek vagyunk arra is, hogy a törvény kibúvóit is megtaláljuk. A törvény sokszor csak arra jó, hogy **meglássuk elrontott döntéseinket.** ☞

A törvényhez való elszánt ragaszkodás könnyen helyezi **Isten helyére a törvényt**. A teljesítés, a jól viselkedés elhiteti velünk, hogy találkoztunk Istennel.

Ahelyett, hogy cselekedeteinket pusztán külső szabályok mozgatnák, Jézus azt szeretné, ha Isten szeretetét éreznénk. Ez az öröm pedig jó cselekedetekre ösztönözne.

Lehet-e „fiúként” élni ebben a világban? Valóban nem könnyű! Sőt olykor könnyebb külső szabályokat, társadalmi szokásokat, parancsokat követni. Hiába is törekednénk arra, hogy ezektől szabadon éljünk. Viszont **nem szeretjük azt sem, ha valaki törvénytelenül él.**

Isten közelsége azonban valódi élmény lehet! Erről szólnak az evangéliumok, de a Biblia egésze is. **Isten kívülről belülré, a szívünkbe akarja helyezni a törvényt.** Hogy ne nyomasztó tényező legyen számunkra, hanem belső motorja tetteinknek. Ez az élmény olyan szabaddá tesz, hogy **készek vagyunk akár túlteljesíteni mindent törvényt,** jót tenni ott is, ahol ezt nem várják tőlünk. Jézus szerint ez az öröm olyan látható a világban, mint a hegyen épült város, amely nem rejtethető el. ☞

BIBLIAOLVASÁS ■ János evangéliumának különleges fordulata, amikor Jézus barátainak nevezi a tanítványokat; ezzel a szolgálai viszony megszűnését jelenti ki számukra. Olvasd el a Jn 15,12–17-ig terjedő szakaszt!

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Az alábbi idézet alapján gondold végig, mit és hogyan cselekszik egy szolga és egy fiú!

„Ha hajót akarsz építeni, ne hívj össze embereket, hogy tervezzenek, szervezzék meg a munkát, hozzanak szerszámokat, vágjanak fát, hanem keltsd fel bennük a vágyat a nagy, végtelen tenger iránt.” (Antoine de Saint-Exupéry)

JÁTÉK

Pál Galáciai levele szerint: „*Tehát a törvény nevelőnk volt Krisztusig, hogy hit által igazuljunk meg.*” A „nevelőnk” szó – amely a mai „pedagógus” eredeti megfelelője – egy másik, szép régies fordítása jön elő az alábbi rejtvényből.

Középkezdés után a meghatározások szerint kell haladni a „labdával”. A megfejtett szó utolsó betűje a következő szó első betűje is, de akármerre mehet, fel, le, átlósan, visszafelé.

A gól után középkezdés van! A megfejtés azokon a mezőkön olvasható, amelyeket a labda nem érintett.

	I	Y	M	Ő	Z	Í	R	Ő	T	
	V	N	E	R	V	I	N	D	A	
	Ó	É	N	T	R	E	E	N	N	
Í	K	G	T	E	E	T	R	E	Ő	Ó
M	Ú	E	Ő	R	T	E	C	T	B	S
S	T	R	Ő	H	T	E	N	Z	E	Ő
	D	A	V	E	V	Ő	V	S	S	
	E	A	R	S	Z	E	R	E	Z	
	S	O	T	A	L	U	D	N	I	

Bibliai púpos állat • Év • Zsoltáros szó: aki vigyáz rám • Ez menthet meg hajótöréskor • Vásárló • Kohász • Előd • *első gól*

Rakni • Ebből iszol a téren • Cselekedet • Várandós • Kaparint • Nadrágon van • Tágas • 2:0

Szándék • Ütötte • Fogyasztja • Haragos • Maró anyag • Erdőben él • Doktor • Irodalmi mű • Y. E. • Férfinév • Prémes állat • *Vége a mérkőzésnek* (ez csak egy félidős meccs volt)

4. Szinoptikusok

Jézus nem adott parancsot az írásra. Az evangéliumok (görög: 'jó hír, örömhír, örömmüzenet') eredeti anyaga szóbeli hagyomány volt. Mondásait, életének eseményeit az első keresztények szóban adták tovább. Ez a kezdeti időszakban még arámi nyelven történhetett – Jézus és a tanítványai ezen a nyelven beszéltek. Az evangéliumokat azonban már az akkori világnyelven, görögül írták. Valószínűleg nagyon hamar elkezdődött a szóbeli hagyomány írásba foglalása. Feltételezhetően több írásos gyűjtemény keletkezett. Biztosra vehető, hogy a szenvedéstörténet szövege és Jézus mondásainak gyűjteménye nagyon hamar kialakult. Ezeket az írásokat használták föl és szerkesztették egybe az evangélisták a saját látásmódjuk alapján.

Ha összehasonlítjuk Máté, Márk és Lukács evangéliumát, jól észrevehetővé válnak a tartalmi és a kifejezésbeli hasonlóságok és azonosságok. Ezeket a könyveket ezért szinoptikus („együtt látó”) evangéliumoknak nevezzük.

Az evangéliumi elbeszélésből úgy tudjuk, hogy Máté zsidó származású vámszedő volt, és Kapernaumban élt. Jézus elhívta őt, és tanítványa lett.

Márk és Lukács evangéliumában Lévi néven szerepel.

Máté evangéliuma feltehetőleg Palesztinában keletkezett Kr. u. 64–100 között.

Zsidók és zsidókból lett keresztények az evangélium címzettjei.

Több forrásból származó hagyományanyag tudatos összeszerkesztésének eredményeképpen jött létre ez a mű. Az alapot Márk evangéliuma szolgáltatta, amelynek anyagát Máté szinte teljes egészében átveszi.

Nagy hangsúlyt kapnak Jézus beszédei – az evangéliumban öt nagyobb lélegzetű ilyen beszéd található. Az evangélium szövegének mintegy harmada csak Máténál található meg.

A mű központi gondolata: Jézus az Ószövetségben adott próféciaik és kijelentések beteljesítője, magyarázója és értelmezője, a várt és elérkezett Messiás.

MÁTÉ

MÁRK

A szerző az evangéliumban sehol sem nevezi meg ön magát. Feltételezhetően az a János-Márk írta ezt a művet, akiről az Újszövetségben több helyen is olvashatunk. Jeruzsálemi származású volt, annak a Máriának a fia, akinek házában az ősgyülekezet egy része összejövetelt tartott (ApCsel 12,12). Ő Barnabás unokaöccse (Kol 4,10), aki Pállal és Barnabással együtt indult missziói útra (ApCsel 13,5).

Pogányokból lett keresztényeknek „címezte” Márk az evangéliumát. Erre utal, hogy a szövegből hiányoznak a sajátosan zsidókeresztény vonások, és a zsidó szokásokat és intézkedéseket részletesen megmagyarázza.

Régi hagyománya van annak a nézetnek, hogy ez a mű Péter apostolra vezethető vissza. Ennek a felfogásnak az az eredete, hogy Papiasz egyházatyja Márkot Péter „tolmácsának” nevezte, aki a Pétertől hallottakat írásba foglalta. Alátámasztaná e tényt az is, hogy Péter személye az evangéliumban előtérben áll, de egyértelmű bizonyíték nem áll rendelkezésünkre.

A legrégebbi kéziratokban csak a 16,8-ig olvasható az evangélium. Eldöntetlen kérdés, hogy a szöveg itt eredetileg is véget ért, vagy az eredeti befejezése elveszett. Márkra jellemző, hogy elsősorban Jézus tetteinek, illetve a vele történeteknek a leírására helyezi a hangsúlyt, és központi szerepet kap a szenvedéstörténet.

LUKÁCS

Antiókhiai nem zsidó származású orvos. Pál apostol munkatársa, kísérője. Az evangéliumon kívül az Apostolok cselekedeteinek is ő a szerzője. Az evangélium keletkezési helye vitatott; Róma vagy Antiókchia.

Márk evangéliuma keletkezett legkorábban, Kr. u. 64–70 között. Máté és Lukács sok helyen támaszkodik Márk írására. Nagy valószínűséggel Rómában íródott ez az evangélium, amikor Márk hosszabb időt töltött Rómában Pál, illetve Péter munkatársaként.

Lukács evangéliuma feltételezhetően Kr. u. 70–90 között íródott.

Félreismerhetetlenül szoros kapcsolatban áll Márk evangéliumával, kétségtelen rokonságot mutat Máté evangéliumával is, ezek mellett a szinoptikusok közül a legnagyobb mértékben tartalmaz önálló szövegeket. Azoknak írta könyvét/könyveit, akik görögül beszélő pogányokból keresztényekké lettek.

Az evangéliumot éppúgy, mint az Apostolok cselekedeteiről írott könyvet Teofilosznak ajánlotta.

Mindkét művét alapos utánajárás után írta meg.

Művében a történetiség fontos szerepet kap, mert ezzel is alá kívánja támasztani az evangélium hitelességét. Tanításának kiemelkedő kérdése az üdvösség. Lukács több utalást tesz a Szentlélekre, mint Máté és Márk együtt.

Hangsúlyozza, hogy Jézus Krisztus megváltó tette Isten terve szerint az egész emberiségre irányul, és nem korlátozódik egyes (nép)csoportokra. Ezért Lukács a többi evangéliumhoz képest nagyobb hangsúlyt helyez Jézus Krisztusnak az elveszetteket, elnyomottakat és kicsinyeket megszólító szolgálatára.

4. Életünk élményei

„Bizony, bizony, mondom néked: amit tudunk, azt szóljuk, és amit láttunk, arról teszünk bizonyosságot...” (Jn 3,11)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ 1999. augusztus 11-én Magyarországon teljes napfogyatkozás volt. Tömegek gyűltek össze, és készültek arra, hogy sötét fóliás szemüveggel vagy más módon megfigyeljék az égitesteket, ahogy a Hold eltakarja a Napot. Pedig az igazán érdekes látvány szabad szemmel volt látható. A napfogyatkozás beteljesülésekor a színek lassan megváltoztak, a föld addig még soha nem tapasztalt árnyalatban tűnt fel. Nem volt hasonlítható sem az alkonyhoz, sem a pirkadathoz. Csak néhány percig tartott, de kimondhatatlanul szép volt.

Láttam a saját szememmel. De vajon hogyan tudnám elmondani bárkinek is? Nincsenek szavak, nem tudja elképzelni az, aki nem látta.

Magyarországon 2081-ben lesz legközelebb teljes napfogyatkozás.

LÁSSUNK NEKI! ■ Egyikőtök játsszon el valamit egy csak neki elárult cselekvéssor szerint! Egy következő próbálja utánozni azt, amit tett, egy harmadik – már kintről bejőve –, majd egy negyedik és ötödik is. Végül ő próbálja elmondani, mit is játszott el. Mennyit változott az első bemutatótól kezdve a cselekvéssor?

Szavakkal talán könnyebben adunk át információkat, de az ismétlés így sem könnyű.

FONTOLJÁTK MEG! ■ **Életünk élményei.** Életünk eseményei alakítják gondolkozásunkat, stílusunkat, felfogásunkat. Egy-egy különleges élményünk, amely boldog és szomorú egyaránt lehet, felejtethetetlenül beíródik a sorsunkba. Hitünk szerint **történeteinkben Isten egyetemes kinyilatkoztatásával találkozunk**, az ő akaratát fedezhetjük fel bennük: így alakítja életünket. Természetesen életünk bizonyos momentumainak háttérében nem könnyű észrevenni vagy elfogadni Isten szándékait, míg bizonyos élményeinkben pedig egyértelműen látjuk. ☞

Jézus történeteken keresztül tanít. Jézus **életközösségre** hívja tanítványait. Akik követték őt, közvetlen közletről látták cselekedeteit: Jézus részese, szereplője lett a tanítványok életének, ahogy a tanítványok is részesei, szereplői lettek a Jézussal kapcsolatos történeteknek. Éppen e közelség miatt tudtak **tanúi** – szemtanúi, fültanúi – lenni a történeteknek. Jézus tanítása abban állt, hogy **megmutassa ezekben a történetekben Istent és az Isten országát.** ☞

Az ismétlés nehézségei. Az élményeinkről kialakított **emlékek az idő múlásával változhatnak.** Belső képeink, más élményeink nehezítik az emlékezést. Amikor felidézzük, még a hallgatók elvárásai is változtathatnak rajtuk. Így történt ez a Jézussal kapcsolatos tanúskodással is: Jézus halála után évekkel, évtizedekkel később jegyezték le az evangéliumok szerzői a Jézusról szóló történeteket, földrajzi és kulturális értelemben távol egymástól, illetve különböző háttérismeretekkel rendelkező olvasók, hallgatók számára. Ennek ellenére ezek a híradások nagyon is **megbízhatók.** ☞

A megőrzés olyasmí lehetett, mint ahogy egy történet, anekdota meg tud maradni hosszú időn keresztül, **a csattanó tartja életben**, vagyis a történet legfontosabb üzenete. Emiatt – bár az elmondás stílusa, olykor a szereplők vagy a helyszínek változhatnak – a történet lényege megmarad.

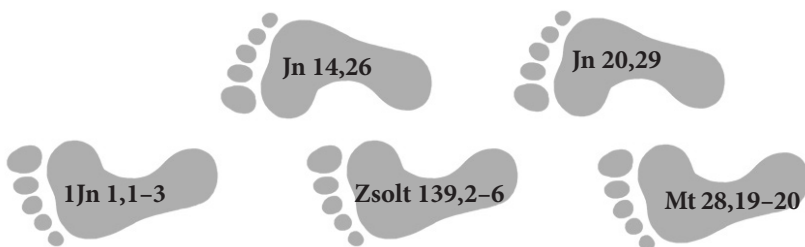
Te tudsz valami jó viccet?

Csak patkányos vicceket ismerek, azokat meg nem terjesztem.

A továbbadás szükségessége. Ha fontos esemény történik velünk, felelősségünk, hogy **továbbadjuk**. Így válhat tapasztalatunk nemzedékek kincsévé. Ezen alapul az oktatás, a tudomány. Jézus az úgynevezett **missziói parancsában** biztatja tanítványait, hogy **beszéljenek arról, amit átéltek vele**. 🔑

A tanítványok elbeszélésein alapulnak az **evangéliumok**. A Krisztusról szóló tanúságtétel az újabb és újabb tanítványokon keresztül nemzedékről nemzedékre erősíti a kereszténységet. Ezek a tanúságtételek mindig a személyes meggyőződéstől, hittől válnak értékké. Mai tanítványként átélhetjük, hogy **a Krisztussal kapcsolatos esemény** így már **a mi történetünk** lesz. Ezt a csodát a **Szentlélek** teremti meg: mai követőit is életközösségre hívja Jézus, noha ma már nem adatik meg az érzékszerveken alapuló megtapasztalás, hanem a korábbi tanúk elbeszéléseiben, vagyis az evangéliumokban leírtak befogadását, hittel való megragadását munkálja bennünk. 🔑

BIBLIAOLVASÁS ■ A „kitalált mesék” kifejezés az eredetiben az általatok is ismert „mítosz” szó ebben a bibliai részben. Vajon mennyire kitalált vallásos mesének, mítosznak tűnik ma a kereszténység tanítása? Olvassátok el a 2Pt 1,16-ot!

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Az evangéliumokban bizonyos történeteket más-más szemszögből leírva olvashatunk. Az emlékek és a tanúságtételek bizony nem mindig egyértelműek. A Biblia szövegeit különböző korokban élt, különböző műveltségű és társadalmi állású emberek jegyezték le; mégis mit jelent, hogy a Biblia szent könyv? Ráírhatjuk-e, hogy „Szentírás” vagy „Szent Biblia”?

JÁTÉK ■ Egy istentiszteleten a missziói parancsot éppen veled kapcsolatban olvasták fel. Mikor? Megtudod, ha a lecke lábnyomokon kívüli, tíznél nagyobb számneveit sorrendben, betűnként (a kétjegyű mássalhangzókat két mezőben elhelyezve) beírod a számozott négyzetekbe. Ez lesz a kulcs a lenti számokban megadott válaszhoz.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39
40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52
53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65

53-60-49-34 64-32 6-11-58-8-
62-30-25-11-60-58-18-17-8-41-3-
28 38-18-4-1-11-60-58-39-7-65-
3-15

5. János evangéliuma

János evangéliuma részletesen bemutatja Jézus hét csodáját. Ahogy haladunk előre az evangéliumban, egyre nagyobb csodákkal találkozunk. Hat csodáról látsz itt rajzot, de melyik a hetedik?

Mózesnek Isten az égő csipkebokornál úgy mutatkozott be: „Vagyok, aki vagyok” (2Móz 3,15). Ez a gondolat jelenik meg Jézus „én vagyok”-mondásaiban, és ezek a megfogalmazások az Atyával való egységre utalnak

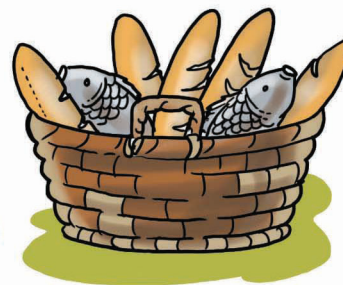
Jn 4,46–54

Jn 2,1–11

Jn 6,1–15

Jn 5,1–15

Jn 11,1–44

Jn 9,1–12

„Én vagyok az élet kenyere”
(6,35)

„Én vagyok a jó pásztor”
(10,11)

„Én vagyok az ajtó” (10,9)

„Én vagyok a világ világossága”
(8,12)

„Én vagyok a feltámadás és az élet” (11,25)

„Én vagyok az út, az igazság és az élet” (14,6)

„Én vagyok az igazi szőlőtő”
(18,1)

MERT
ÚGY
SZERETTE
ISTEN
A VILÁGOT, HOGY
EGYSZÜLÖTT FIAT
ADTA, HOGY AKI HISZ
BENNE,
EL NE
VESSZEN,
HANEM
ÖRÖK
ÉLETE
LEGYEN

JÁNOS 3.16

A „szeretett tanítvány” hosszú dialógusokon keresztül is közelebb hozza az olvasóhoz Jézus tanítását.

János lényeges kérdések esetében sokszor a szinoptikusoktól eltérő módon írja le Jézus földi életének eseményeit. Jeruzsálemben négyszer jár; három évig tart a nyilvános szolgálata; egy nappal korábban teszi Jézus halálát, a páskabarány feláldozásának a napjára. Jézus működésének elejére teszi a templomtisztítást. Az úrvacsora szerepe hiányzik, helyette a lábmosás jelenete szerepel az utolsó vacsorán.

Az evangélium két meghatározó fogalom párja a vakság és a látás, valamint a sötétség és a világosság.

2–12. fejezet

13–17. fejezet

18–19. fejezet

20. fejezet

A könyv első fejezete később került a mű elé. Ez egy himnusz, amely felvázolja az evangélium teológiai irányát. Itt úgy olvassunk az Isten Fiáról, mint a „testté lett Igéről”, aki a sötét világ világosságául jön. Az elsőhöz hasonlóan az utolsó fejezet is későbbi betoldás, amely az evangélium teológiai összegzése.

5. A látó élet

„Én láttam, és bizonyosságot tettem arról, hogy ez az Isten Fia.” (Jn 1,34)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■

Beléptünk a terembe.

– Mi ebben az érdekes? – kérdezte az öcsém.

– Nézd csak meg jobban! – mondta apám.

Elkezdtek vizsgálni. A falon lógó képeken arcok voltak elrejtve. Addig nem tűntek fel. Aztán belépett az idegenvezető. Elmondta, mire is kell figyelnünk. Életem egyik legcsodásabb élménye volt, ahogy a terem képei kitarultak előttem.

LÁSSUNK NEKI! ■ Tíz különböző tárgyat láttok az asztalon. Van egy perccet, hogy megnézzétek őket, utána öt kérdésre kell majd válaszolnotok, amelyeket tanárotok fog feltenni.

Legalább háromféle módon láttátok ezeket a tárgyakat.

Szemléltétek – amikor nem volt időhöz kötve, talán csak rápillantottatok. A kérdések miatt kezdtétek tüzetesebben vizsgálni.

Vizsgálátok – a kérdések miatt alaposan megfigyeltétek, rögzítettétek a furcsaságokat.

Értettétek – amikor megvilágosodott, mit is ábrázol a kép *valójában*. Lehet, hogy kevés volt az idő? Lehet, hogy megnéznétek újra tüzetesebben?

FONTOLJÁTKOZDOK MEG! ■ Vakság és látás. János evangéliumának egyik legfontosabb fogalma a **látás**.

A 9. részben a vak meggyógyulása több annál, mint hogy érzékeli majd szemével a fényeket és színeket. Megérti a csodát, és legfőképpen látja Jézust: lelki látásra jut, meglátja gyógyítójában, hogy tette, hatalma „csodálatos”, „Istentől való”. A farizeusok és írástudók magukat látóknak nevezték. A látók a történetben mégis vakok, mert nem látják Jézusban Istent. A vak látóvá lesz, mert látja Jézusban Istent. ☞

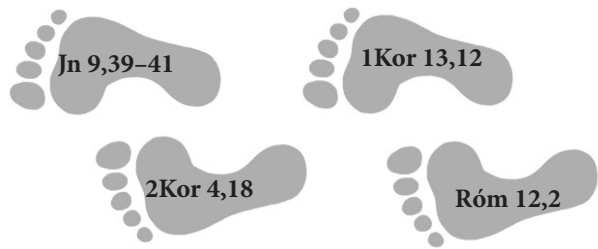
Az evangélium bizonyosságtétellel kezdődik: a tanítványok látták a testté lett Igét, Jézust, és a – 21. rész nélküli – történet azzal ér véget, hogy Jézus ezt mondja: „*Boldogok, akik nem látnak, és hisznek.*” (Jn 20,29b)

Az evangéliumban a másik – némileg ehhez kapcsolódó – fogalompár a **sötétség és a világosság**. Jézus a világosság, aki a sötétségben ragyog: ez végigvonul az evangélium beszélgetésein. Amikor a *lombsátor ünnepén* kivilágítják a fővárost, és az ünnep a fényben tobzódik, Jézus így kiált az ünneplők közé: „*Én vagyok a világ világossága: aki engem követ, nem jár sötétségben, hanem övé lesz az élet világossága.*” (Jn 8,12)

A látó élet. A kereszténység arra biztat minket, hogy a mi életünk is **látó élet** legyen. Világunkban nagy szerepe van a képeknek, a képi ábrázolásnak. Ennek hatásait könnyen felfedezhetjük a reklámokban, filmekben, virtuális játékokban és sok más helyen is. Olykor a képeken keresztül vagyunk leginkább manipulálhatók, befolyásolhatók, hiszen tudásunk, ismereteink legnagyobb részét vizuális úton szerezünk.

Ezzel szemben János evangéliuma arra a belső, lelki látásra biztat, amely nem akad el az egyszerű vizuális élményeknél, hanem megérti a képek célját, jelentését. Ez egyrészt segít abban, hogy **ne legyünk könnyen befolyásolhatók**, másrészt készek lehetünk arra, hogy **az események mögött megtaláljuk Isten szándékait**. ☞

Nem látni és hinni. Krisztus ennél még többre hív. Világunknak, sorsunknak **egy részét nem látjuk**. El van rejtve szemünk előtt a jövő, mindaz, ami majd történik velünk. Titok az is, hogy mi lesz halálunk után. Hitünk szerint körülvesz minket egy láthatatlan valóság: ezt *mennynek* nevezzük. 🔑 Jézus azt mondja, hogy merjünk bízni abban, hogy a láthatatlan világban szeretet vesz körül minket, Isten szeretete. **Ezt a bizalmat nevezzük hitnek.** 🔑

BIBLIAOLVASÁS ■ Olvassuk el együtt a Jézus feltámadását követő történetet a Jn 20,1-től kezdődően! Figyeld meg a „látni” szavakat a szövegben! Észrevenni – megfigyelni – megérteni (görög párjaikkal)

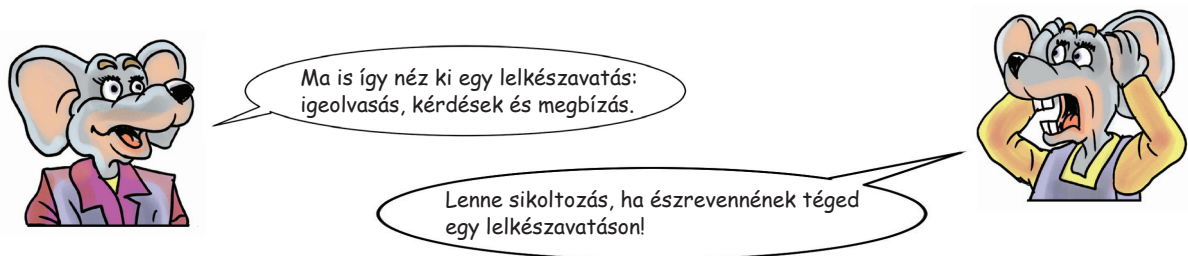
BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Némi titok övezi **János evangéliumának 21. részét**. Az evangélium 20. részében lezárul a szöveg, de a 21. rész látszólag újrakezdi a történeteket. Ezzel kapcsolatban sokféle feltevés van.

Gondoltak arra, hogy ezt esetleg később tették hozzá, de nem ismerünk olyan szöveget, ahol a 21. rész lemaradt volna.

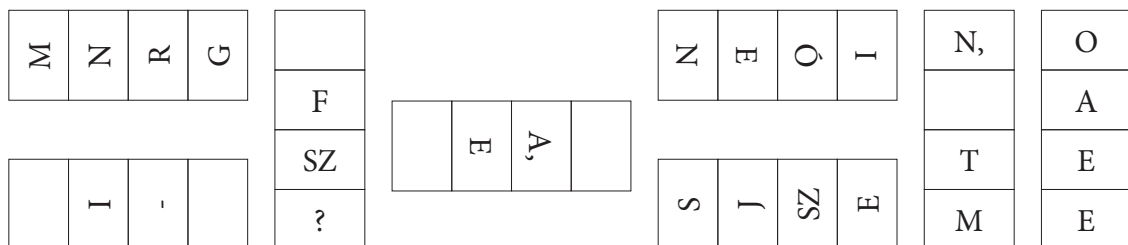
Lehet, hogy nem is János írta? De a stílus nagyon hasonló. Vagy János írta, de máskor? Akkor miért nem került bele az eredeti szövegbe valahogy?

Elképzelhető, hogy ez esetleg egyféle *kiküldési szertartás* szövege lehetett. Megjelenik benne egy érdekes történet az evangélium számunkra is ismert szereplőivel: Péter, a hitvalló és Tamás, a kételkedő, Nátánaél, az igaz izraelita, aki tudja, honnan jön a Messiás, és Zebedeus fiai a belső körből. Aztán felsejlik az ötezer ember megvendéglése, a nagy halfogás, a kánai menyegző, a tenger lecsendesítése és a vízen járás csodája. Ezután olvasunk Péter megbízásáról, amelyet bűnvallás előz meg.

Az, hogy ez egyféle szertartás szövege lenne, csak feltevés. Bár az igazságot nem tudjuk, ez a szakasz különösen is szép része az evangéliumnak.

JÁTÉK ■ A 21. rész egyik kulcsmondatát lehet kirakni, ha helyesen illesztitek egymás mellé a „dominókat”.

6. Pogányok, zsidók

Az első pünkösdkor kiáradt a Szentlélek a tanítványokra. Ettől kezdve a tanítványok már mertek beszélni arról, amit Jézussal kapcsolatosan megtapasztaltak. Az első keresztények házanként összegyűltek a hét első napján, és Jézusra emlékeztek, de nem váltak ki a zsidó közösségből, részt vettek a templomi szertartásokban is.

GYERE
JÁNOS, MENJÜNK A
TEMLOMBÁ IMÁDKOZNI!

TESTVÉREK,
MIUTÁN MEGKERESZTELT
PÉTER, ELADTUK MINDENÜNKET,
ÉS MOST ELHOZTUK EZT NEKTEK. HA-
MAROSAN VISSZATÉR AZ ÚR, NINCS
SZÜKSÉGÜNK FÖLDI KIN-
CSEKRE!

AZ ÚR
AZ ÉN PÁSZTOROM,
NEM SZÜKÖLKÖDÖM.

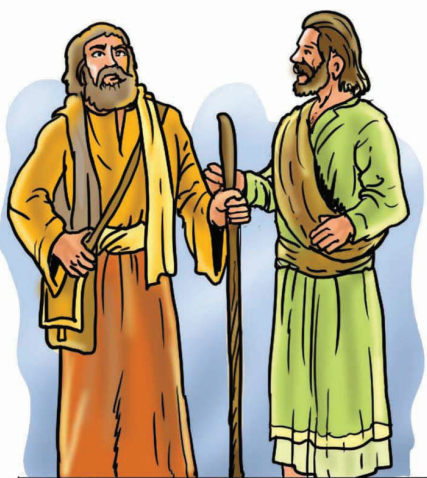
EMLÉKEZ-
ZÜNK MEG MA IS ARRÓL,
HOGY MIT MONDOTT JÉZUS AZ
UTOLSÓ VACSORÁN!

RÁHELI
KICSIT FURCSÁK MOS-
TANSÁG A SZOMSZÉDOK. MINDEN
VASÁRNAS RENGETEG VENDÉGÜK VAN. HAL-
LÓM, HOGY ARRÓL A GALILEAI CSODATÉVŐ
RABBIRÓL BESZÉLGETNEK ÉS ÉNEKEL-
NEK, IMÁDKOZNAK.

KÉPZELD,
JOSEPHUS, ÉN
PONTUSZBÓL JÖTTEM JERUZSÁ-
LEMBE AZ ÜNNEPRE, MENTEM A TEMPLOM
FELÉ, EGYSZER CSAK LÁTTAM, HOGY HATALMAS
TÖMEG CSÓDÜLT ÖSSZE. EGY KIS CSOPORT BESZÉLT
AZ EMBEREKHEZ, ÉN IS ODAMENTEM. NEM FOGOD EL-
HINNII! A SAJÁT ANYANYELVEMEN HALLOTTAM ŐKET
BESZÉLNI, PEDIG EZEK GALILEAIK... JÉZUSRÓL
BESZÉLTÉK, AKIT KERESZTRE FESZÍTETTEK,
DE FELTÁMADT. SZERETNÉK RÓLA TÖB-
BET HALLANI.

NEKEM
IS FELTÜNT EZ, LÉVI. RÉ-
GEBBEN AZT SE VETTÜK ÉSZRE, HOGY
ITTHON VANNAK. EMLÉKSZEL, SÁVUÓTKOR
VOLT AZ A HATALMAS SZÉLVIHAR, ÉS
UTÁNA OLYAN NAGY FELFORDULÁS TÁ-
MADT. NA, AZÓTA VAN EZ.

Az aratási hálaadó ünnepre nemcsak Júdeából és Galileából, hanem a Római Birodalom egész területéről érkeztek zsidók és prozeliták (akik más néphez tartozóak voltak, de felvették a zsidó vallást, és betartották az ószövetségi rendelkezéseket). Pünkösdkor sokan hallották az apostolok igehirdetéseit, és többen megkeresztelkedtek és csatlakoztak az első gyülekezethez, aztán elvitték Jézus hírét a birodalom távoli tartományaihoz is.

Az ősgyülekezet tagjai közül azok, akik Júdeából és Galileából származó zsidók voltak, az arámi nyelvet beszélték, de akik a környező provinciákból érkeztek, a szórványban élő zsidósághoz tartoztak, nekik már a görög volt az anyanyelvük. Ez utóbbi közösségből választottak az apostolok hét diakónust (szolgát). Az ő feladatuk volt a közös étkezések, az úrvacsorák alkalmával az asztalok körüli szolgálat.

HÁLA ISTENNEK, EGYRE TÖBBEN VAGYUNK, DE ÍGY EGYRE TÖBB A TEENDŐ IS. NEKÜNK PEDIG MÁR ALIG JUT IDŐNK A PRÉDIKÁLÁSRA. JÓ LENNE EGY KIS SEGÍTSÉG A SZOLGÁLATBAN. A GÖRÖG NYELVŰ TESTVÉREINKRE LEHETNE BÍZNI NÉHÁNY FELADATOT.

A misszió már a kereszténység korai szakaszában nemcsak a zsidóságra, illetve a zsidó háttérrel rendelkező szórványban élőkre korlátozódott, hanem a pogányokat is meg kívánta szólítani. Egyre több pogány keresztelkedett meg Pál és apostoltársai munkája nyomán, ennek kapcsán egyre hangsúlyosabbá vált a kérdés: szükséges-e minden pogánynak először felvenni a zsidó szokásokat, mielőtt keresztényekké lennének, vagy a pogányok megtérésük és megkeresztelkedésük után keresztényekké lesznek, és nem kell követniük a zsidó vallási előírásokat. Az utóbbi vélekedés győzedelmeskedett az apostoli zsinaton.

6. A vallás nem cél

„Ne legyen más istened rajtam kívül!” (5Móz 5,7)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Nyaranta mindig dolgozunk, hogy legyen egy kis zsebpénzünk. Idén nagyon jó helyet találtunk. Egy gazdag ember fogadott fel, hogy gondozzuk a kertjét, lássunk el ház körüli feladatokat. Ma egy varrógépet kellett felcipelnünk a harmadik emeletre. A lift rossz volt, a varrógép pedig nagyon nehéz öntöttvas lábakon állt. Gáborral megfoglunk két oldalról, de majd' behaltunk, mire felvittük. A gazdag ember a varrógépet dísznek szánta, virágokat állított rá.

– Anyukámnak éppen ilyen varrógépe van, de még sosem gondoltam volna, hogy virágtartónak is jó. Ő varrni szokott vele.

LÁSSUNK NEKI! ■ Beszéljessünk valamiről, ami a világban foglalkoztatja az embereket! Például a természetvédelemről. Miért kell vigyáznunk a természetre? Van-e büntetése annak, aki vét a természet ellen?

Figyeljétek meg, a beszélgetésben, véleményetek megfogalmazásában hányszor használtátok fel vallásos meggyőződéseket! Az óra végén ellenőrizték, hogy mennyi volt ebből az egyházas, és mennyi az olyan „vallásos”, amiről most lesz szó!

FONTOLJÁTKOK MEG! ■ **Mire való a vallás?** A világról alkotott képünk megteremtője **a vallás: az egészről alkotott felfogásunkat, a dolgok eredetét, okát, célját, a jövőképünket és reményeinket** fogalmazza meg. Ezek mind **a tágabb értelemben vett vallás** elemei. A vallás ott van életünk szinte minden mozzanatában. Gyakran szembesülünk azzal, hogy ami velünk történik, sokszor kiszámíthatatlan; különböző erőknek vagyunk kiszolgáltatva. A vallás **hiányjelenség is**, a színről színre látás, az édeni kötetlen és közvetlen közösség elvesztése utáni kétségbeesés terméke, amelynek alapvetően a félelem és a biztonságvágy a hajtóereje („*Akkor kezdték segítségül hívni az Úr nevét*” – 1Móz 4,26).

Erőnk, hatalmunk és lehetőségeink végesek, mégis szeretnénk biztonságban tudni magunkat: a vallásban létünk biztos és bizonytalan tényezőit össze tudjuk illeszteni. **Emiatt kapunk a valláson keresztül teljes képet a világról.**

Itt a tengeren például ki vagyunk szolgáltatva a hullámoknak. Nagyon félelmetes!

Én félek a vihartól.

Sajátos vallások. Természetesen nem mindenki keresztény. Vannak **más vallások**, amelyek közül sokat ismerünk. Olykor **a vallás apró töredékeivel** találkozunk a hétköznapi életben is. Ezeket az elemeket fedezhetjük fel a játékban, az időjáráshoz való viszonyunkban, a babonákban, a szerencsejátékokban. Vannak, akik apró mágikus jelekben hisznek, és vannak, akiknek amulettjük van. Ezek mind befolyásolni szeretnék a láthatatlan erőket.

Mindenkinek van vallása. Ilyen értelemben mindenkinek van vallása, akár vallásnak tartja, akár nem. **Az ember vallása az, ami kitölti a szívét, lelkét, idejét, életét. Amiben bízunk, ami számára**

a legfontosabb. Keresztényként szeretnénk, ha világról alkotott képünk Istenben való hitünkéből formálódna, Isten lenne hitünk középpontja. 🔑

Luther ezt írja a *Nagy káté*-ban az **első parancsolattal** kapcsolatban: „Így mármost könnyen megérted, hogy mit és mennyit követel ez a parancsolat: vagyis az ember egész szívét, és azt, hogy egyedül Istenben bízson, senki másban. Hiszen könnyen kitalálhatod, hogy ha Istenünk van, azt nem tapinthatjuk, és nem foghatjuk meg ujjunkkal, zsebre sem vágthatjuk, szekrénybe sem zárhatjuk. Ellenben úgy fogjuk meg Istent, hogy szívünk ragadja meg őt és csüng rajta. Ha pedig szívünk rajta csüng, ez azt jelenti, hogy egészen reá bízunk magunkat. Azért akar minket minden mástól eltéríteni és magához vonni, mert ő az egyetlen örök jó.”

Vallás vagy hit? Az egyház bizonyos szakaszaiban elítélően a „vallásos” szó alatt a hagyományos, olykor formális, üres egyházi magatartást értették. Ezzel szembeállították a „hívó” szót, ami Isten szívvel-lélekkel való követését jelentette. **Ne vessük meg a „vallás” szót** sem, hiszen ez is Istenhez köthet, teljes világléte ad és őszinte hitvallást fakaszthat.

A korai kereszténység hitvallása az, hogy Jézus Krisztusban Istent látja. Számára ettől kezdve **a világ egy módon látható: Jézus Krisztuson keresztül. Ez gyökeres változást jelentett** akár a korabeli zsidóság, akár a világ más – pogánynak nevezett – vallásaival szemben. 🔑

A vallás nem lehet cél. Valljuk, hogy a mi világról alkotott képünk létrehozója keresztény hitünk. Ez azt is jelenti, hogy **maga a vallásunk eszköz**, és nem cél. Nem az az életcélunk, hogy vallásosak legyünk: a hitünket Isten ajándékozza azért, hogy **általa lássuk a valóságot!** Aki a vallást tekinti élete céljának, az könnyen veszíti el ezzel a valósággal való kapcsolatát, és elfeledkezik Jézus biztatásáról, hogy teljes odaadással vegyünk részt az életben. 🔑

BIBLIAOLVASÁS ■ Nézzétek meg, hogy mondja el Pál apostol vallása lényegét Athénban (ApCsel 17,22–34)! Próbáljátok elképzelni, milyen hatások befolyásolták ezt a beszédet!

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Beszéljétek meg, hogy milyen vallásos elemek vesznek körül egy futballmérkőzést! Esetleg (ha nem érdekel a foci) egy popkoncertet.

JÁTÉK ■ Egy szép szöveg, amely éppen a vallásosságunkra utal – ennek a címét kapod meg a következő rejtvény segítségével. Jules Verne *Sándor Mátyás* című regényének rejtjeles írásával el tudod olvasni ezt a szöveget. Nézz utána, hogy hogyan is kell ezt csinálni!

F	V	Á	E	L	Ő	T	V	V
K	I	G	Y	A	H	*	A	E
É	X	G	Y	Z	R	M	D	Ő
A	F	I	*	H	L	C	Ü	C
P	*	L	N	B	R	O	H	Á
M	S	*	S	Í	A	O	F	L
W	V	K	Y	I	Ö	D	D	Y
T	T	J	H	S	U	K	Z	U
G	H	*	U	*	D	X	O	S

7. Üldözések, vértanúk

István nyíltan hitet tett Jézus mellett, ezért kövezték halálra. Ő a kereszténység első mártírja (vértanúja). A zsidó vezetők üldözték a keresztényeket. Heródes Agrippa (Kr. u. 41.) uralkodása idején kivégezték Jakab apostolt, Péter pedig fogságba került. Ebben az időben sok keresztény elmenekült Jeruzsálemből, de magukkal vitték Jézus üzenetét más vidékekre.

Ekkor a rómaiak még nem az egyház tanítása miatt üldözték a keresztényeket. Könnyen lehettek ők a bűnbakok, mivel a római vallásoktól gyökeresen eltérő módon éltek meg a hitüket. Titokzatosak voltak a szertartásaik, egy Istent tiszteltek, és igyekeztek erkölcsösen élni.

Néró hatalmas vérfürdőt rendezett, sok keresztény kegyetlen kínzások közepette halt meg. Feltehetőleg ekkor halt mártírhalált Péter és Pál apostol is.

Az üldözések eleinte rendszertelenek voltak, egyes uralkodók és vezető tisztviselők döntésétől függtek. A 3. századtól egyre nagyobb méreteket öltöttek a keresztényüldözések – már nemcsak egyes régiókra korlátozódtak, hanem az egész birodalomra kiterjedtek.

Decius császár

A katakombák a keresztények föld alatti temetkezési és istentiszteleti helyei voltak, amelyekben el is tudtak rejtőzni a keresztényüldözések idején.

SAJ-
NÁLOM ŐT ÉN IS, DE
GONDOLJUNK ARRÁ, HOGY EZ
A NAP AZ Ő MENNYEI SZÜLE-
TÉS NAPJA.

SEPTIMUS HŰ MARADT
JÉZUSHOZ. SE MEGFÉLEMLÍTÉS-
SEL, SE KÍNZÁSSAL NEM LEHETETT
RÁVENNI, HOGY MEGTAGADJA AZ URAT.
SZOMORÚ, HOGY ILYEN FIATALON
KELTETT MEGHALNIA.

Százezrek haltak mártírhálált. Sokakat a cirkuszban a vadállatok téptek szét, vagy a kínzások miatt haltak meg. Rengetegen kerültek börtönbe, vagy éppen elűldözték őket lakóhelyükről, elvették vagyonukat, de jócskán voltak olyanok is, akiket kényszermunkára ítélték. Arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy tömegével voltak olyanok is, akik megtagadták hitüket.

A 4. század elején már majdnem 10 millió keresztény élt a Római Birodalomban. Jézus követői már jelen voltak minden társadalmi osztályban. A városokban templomok épültek, és gazdaságilag is megerősödött az egyház.

Diocletianus azzal akarta megszilárdítani a hatalmát, hogy újjászervezte a császárkultuszt. A keresztényeknél ez a szándéka komoly ellenállásba ütközött, de ezt az uralkodó sem hagyta annyiban.

NA,
MEGLÁJTUK, KI A
HATALMASABB ÚR. TEMPLOMAI-
KAT ROMBOLJÁK LE, SZENT IRATAIKAT
ÉGESSÉK ELI BETILTOM AZ ISTENTISZ-
TELETEIKET! BÜNTESSENEK MEG
MINDEN ELLENSZEGÜLŐT!

CSÁSZÁROM,
ROSSZ HÍREIM VANNAK. A
KERESZTÉNYEK KÖZÜL SOKAN NEM
HAJLANDÓK ÁLDOZATOT BEMUTATNI
OLTÁRAIDNÁL. AZT MONDJÁK, AZ Ő
URUK CSAKIS KRISZTUS, ÉS NEM A
CSÁSZÁR.

Diocletianus komoly csapást mért Krisztus egyházára, de még ez sem tudta megtörni a kereszténység térhódítását.

7. Meddig megyek el a hitvallásomban?

„Ami mögöttem van, azt elfelejtve, ami előttem van, annak nekifeszülve futok egyenest a cél felé...”
(Fil 3,14)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■

- Mindent megtennék, hogy orvos lehessen. – Ezt Márti, a húgom mondta.
- De az nagyon sok tanulással jár!
- Szívesen tanulom végig az elkövetkező hat évet. Szívesen hagyok hátra mindent, nem megyek el egy sor olyan helyre, ahová az egyetemisták eljárnak, végigtanulom a karácsonyt és a húsvétot, és kész vagyok minden nyaramat valamelyik kórházban gyakorlattal tölteni.
- Ezt csak mondod, úgysem tudod megtenni.

Ez tíz éve volt. Márti most már orvos.

LÁSSUNK NEKI! ■ Meg lehet-e mondani, hogy vajon – ha arra kerülne a sor – miért áldoznánk akár még az életünket is? Például:

- hogy egy épület felépüljön?
- az országunk védelmében?
- azért, hogy valakinek megmentjük az életét?
- azért, hogy béke legyen mindenhol?
- azért, hogy egy állat megmeneküljön a haláltól?
- azért, hogy valaki hitre jusson?

FONTOLJÁTOK MEG! ■ Mártírium. Egy-egy eszme, törekvés, mozgalom **elszánt embereket követel** magának, hogy céljához jusson. Egy ügy komolyságát nagyban meghatározza az, hogy vannak-e olyanok, akik képesek **áldozatot is hozni érte**. Nagyon fontos lehet az, amiért valaki az életét is feláldozza.

A kereszténység megjelenésekor sokan az életük odaadásával tanúskodtak mellette. 🔍

Azokat, akik valamilyen eszméért az életüket áldozzák, **mártíroknak** vagy **vértanúknak** nevezzük. Az ókori kereszténységben dicsőségnek számított, ha valaki életét adta a hitvallásáért.

Az áldozatos élet. A vértanúság azonban soha **nem lehetett öncélú**. A külső fogadtatás, a politikai vagy társadalmi rend az, ami **kikényszeríti** ezt a végletes lépést. E nélkül a kényszer nélkül a vértanúság az ellenkezőjére fordul: felesleges, szánalmas és visszataszító lehet.

Az erőszak nélküli környezetben sokkal **nagyobb értéke van az odaadó, áldozatos életnek**, amely nem annyira látványos, de legalább annyira erősíti az ügyet. Nevetséges, ha valaki arról beszél, hogy kész feláldozni az életét a kereszténységért, de megtagad egy egyszerű segítséget valakitől. 🔍

Azt ismered, hogy a szerelmes fogadkozik: annyira szeretlek, hogy körbe-hajóznám érted a világot, megküzdénék érted minden fenevaddal, lehoz-nám érted a csillagokat is az égből, és holnap átmegyek hozzád, ha nem esik az eső?

Ismertem.

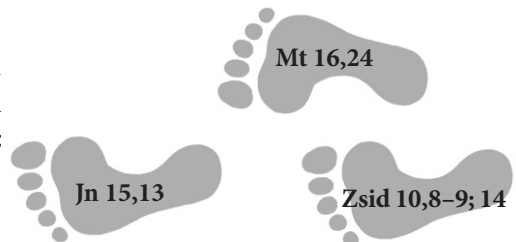

A mártírium tagadása. Korunk és környezetünk világszemlélete **nem szereti a vértanúságot.** A mai közfelfogás szerint az ember számára a saját élete a legfontosabb. Azokat, akik egy ügyért meghalnak, inkább áldozatoknak nevezzük, semmint tanúknak. **Az életáldozatot vállaló hősiesség letűntnek minősül.**

Éppen ezért feltűnő az, ha bizonyos helyzetekben mégis hasonló jelenségekkel találkozunk. Tudunk kell azonban különbséget tenni a hitvalló áldozathozatal és a mások életét is szándékosan kioltó öngyilkos merényletek közt. Napjainkban szélsőséges terroristacsoportok egyik eszköze éppen ez utóbbi: az **öngyilkos merénylet** életüket adják azért, hogy mások meghaljanak. **Ez gyilkosság.**

Másfelől napjainkban a világ több országában muszlim háttérű csoportok és diktatórikus kormányzatok százával irtják ki vagy üldözik hitük miatt a keresztényeket. **Ez mártírium.**

Tiltakozunk az ellen a felfogás ellen, amely a vértanúságot érdemnek tekinti, és azt gondolja, hogy Isten emiatt fogadja el az embert.

BIBLIAOLVASÁS ■ Olvassátok el az első keresztény vértanú történetét az ApCsel 7,54–60 szakaszban! Te mit éreztél volna, hogyan élted volna meg ennek az embernek halálát, ha ott vagy?

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Bauer Sándor 18 éves ipari tanuló 1969. január 20-án Budapesten, a Nemzeti Múzeum lépcsőjénél felgyújtotta magát, figyelmeztetésül a nemzetnek, elsősorban hazánk szovjet megszállása miatt. Búcsúlevelében ezt írta szüleinek:

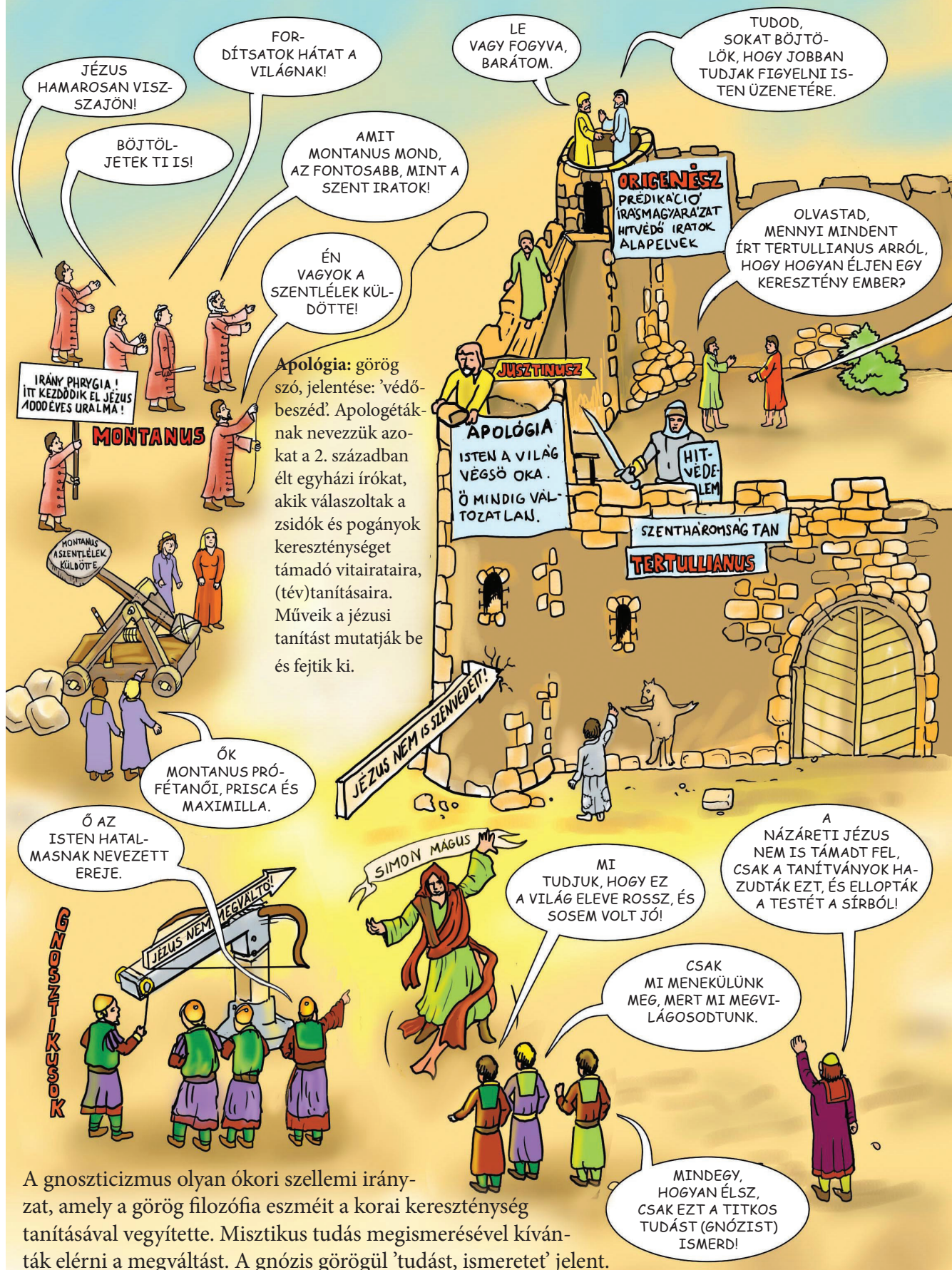
„Drága édes Anyám és édes Apám. Bocsássátok meg, ha néha rossz fiatok voltam. Szeretnék élni, de most a szénné égett holttestemre van szüksége a Nemzetnek.”

Vajon ennek a fiúnak a halála változtatott valamit a dolgokon?

JÁTÉK ■ Pál is jelen volt az első keresztény vértanú, István megkövezésekor. Mi volt a dolga? Megtudod, ha A1-ről lólépésben végigügetsz ezen a sakktáblán.

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	Ő	F	O	R	S	E	Á	B
2	R	M	S	I	T	Z	Z	I
3	L	V	A	G	E	J	T	H
4	C	A	S	Á	G	É	Ő	E
5	D	K	J	Á	É	O	U	J
6	S	A	R	G	V	Y	B	K
7	E	N	I	G	Z	R	L	Á
8	A	Í	T	E	D	É	C	U

8. Támadások és tévtanok

A gnoszticizmus olyan ókori szellemi irányzat, amely a görög filozófia eszméit a korai kereszténység tanításával vegyítette. Misztikus tudás megismerésével kívánták elérni a megváltást. A gnózis görögül 'tudást, ismeretet' jelent.

8. A korszellem

„Ne igazodjatok e világhoz, hanem változzatok meg értelmek megújulásával, hogy megítélhessétek: mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes.” (Róm 12,2)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Emlékszem egy tavaszi napra, úgy hetedikeseink lehettünk. Három osztálytársammal kirándulni mentünk a budai hegyekbe. Tüzet gyújtottunk, és felfedeztünk egy barlangot. Estére keveredtünk haza. Még nem volt mobiltelefon. Egész nap egy szót sem beszéltünk az otthoniakkal, nem is tudtunk volna. Most arra gondolok, hogy vajon a szüleim hogy engedhettek el egy ilyen veszélyes útra, és hogy nem aggódtak értem, pedig tudták, hogy nem érhetnek el ez alatt az idő alatt?

LÁSSUNK NEKI! ■ Nézzetek végig az öltözködéseken! Mi az, ami jellegzetesen a ti korotok elvárása?

Fogadjunk, hogy sokan hordotok farmert, angol felíratú ruhákat, amerikai szabású pólót!

Van még más is?

FONTOLJÁTKOZZ MEG! ■ **Korunk hatásai.** Az emberi közösségek **szokásokat alakítanak ki:** ezek általában külsőségekben és közös stílusban mutatkoznak meg. Minél zártabb egy közösség, annál több közös szokása van. Ilyen magatartásforma például a divatban, zenékben, gondolkozási formákban, bizonyos közös cselekvésekben érhető tetten. Egyháztörténeti tanulmányainkban láttuk, hogy szellemi áramlatok is válhatnak divattá. Ezek a szokások **jellemzőek lehetnek egy-egy nemzedékre vagy korra.**

Hasonlítsak vagy különböznek? A közösség közös vonásai sokat segítenek abban, hogy együtt haladhassunk a többiekkel. **Szívesen igazodunk másokhoz,** mindennapjaink megélésében támpontot jelentenek közösségeink szokásai, hagyományai; másfelől a hasonlóknak nem kell annyit küzdeniük, hogy elfogadtassák magukat. Ugyanakkor **szeretnénk különlegesek is lenni.** Megtanulunk ügyesen egyensúlyt teremteni abban, hogy mennyire lóghatunk ki a sorból ahhoz, hogy észrevehetők legyünk a tömegben, de ne legyünk annyira különlegesek, hogy elfogadhatatlanná váljunk. 🔑

Már tudom, hogy miért akartál ékszer tenni az orrodba!

Nem engedték meg otthon végül!

Időszerűség és állandóság. A kereszténység egyik legfontosabb vonása az, hogy **nem a körülötte lévő közösségekhez igazodik, hanem Krisztushoz.** A Krisztusról szóló beszédnek követnie kell egy kor vagy közösség stílusát, hogy **érthető** legyen mindenki számára. Másfelől **soha nem igazodhat a korszellemhez:** emiatt marad meg a **tartalma.** Ez nehéz feladat, sokszor küzdelmek elé állítja az egyházat. 🔑

„Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyan-
az” (Zsid 13,8) – mondja az Újszövetség egy he-
lyen. Ez azt jelenti, hogy a kereszténység **minden**
időben fontos üzeneteket hordoz az emberek szá-
mára. Ez az a **kincs**, amelyet őriznie kell és tovább
kell adnia minden kor keresztényének, még ha a
világ körülöttünk folyamatosan változik is. Ennek
biztosítéka maga az élő Krisztus, aki minden kor-
ban aktuális. 🔍

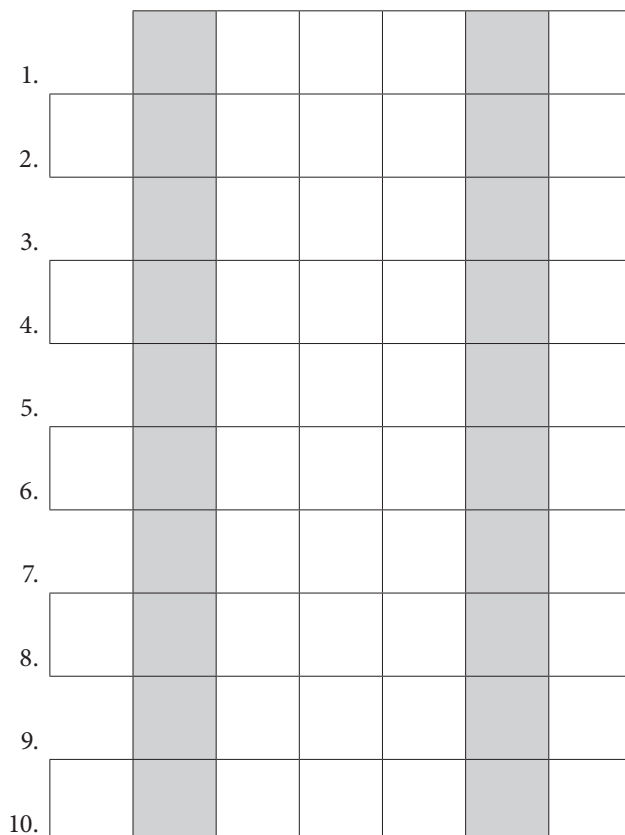

BIBLIAOLVASÁS ■ Mitől félti Pál apostol munkatársát, Timóteust, amikor ezt írja: „Mert lesz idő, amikor az egészséges tanítást nem viselik el, hanem saját kívánságaik szerint gyűjtenek maguknak tanítókat, mert viszket a fülük. Az igazságtól elfordítják a fülüket, de a mondákhoz odafordulnak” (2Tim 4,1–5)?

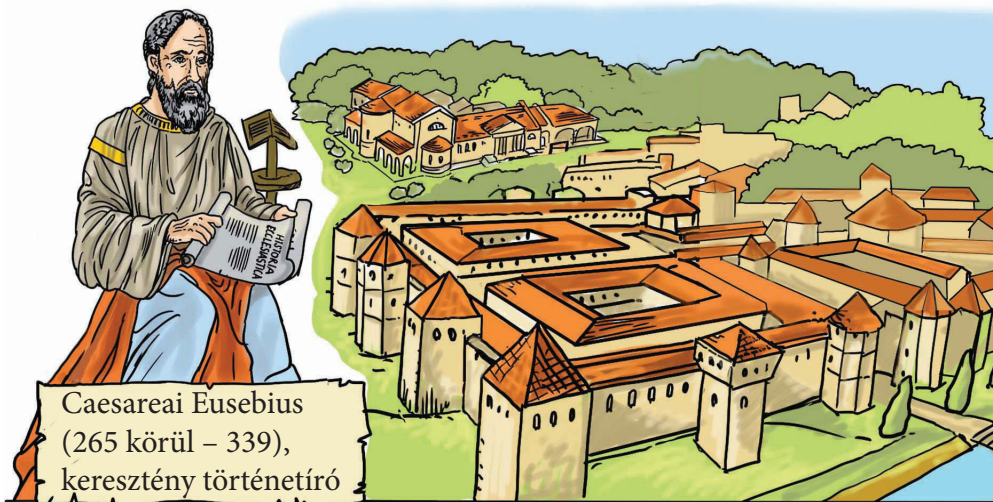
BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Mit szeretne mondani Søren Kierkegaard azzal a mondatával, hogy „aki a korszellemmel házassodik, hamar megözyegyül”?

JÁTÉK ■ Óránk két fontos fogalma jelenik meg ebben a rejtvényben.

1. Kerítés, határ
2. Virágállat
3. Éles hangot hallat
4. Túrós tészta
5. Régen magyar, ma szlovákiai város Pozsony közelében.
6. Nevét egy híres pécsi porcelángyártó család hordozza a nevében.
7. Elhagyja a tisztségét
8. Tejcukor
9. Botlás
10. Talajt lepusztít
11. Érzelmes hangnemben áradozik

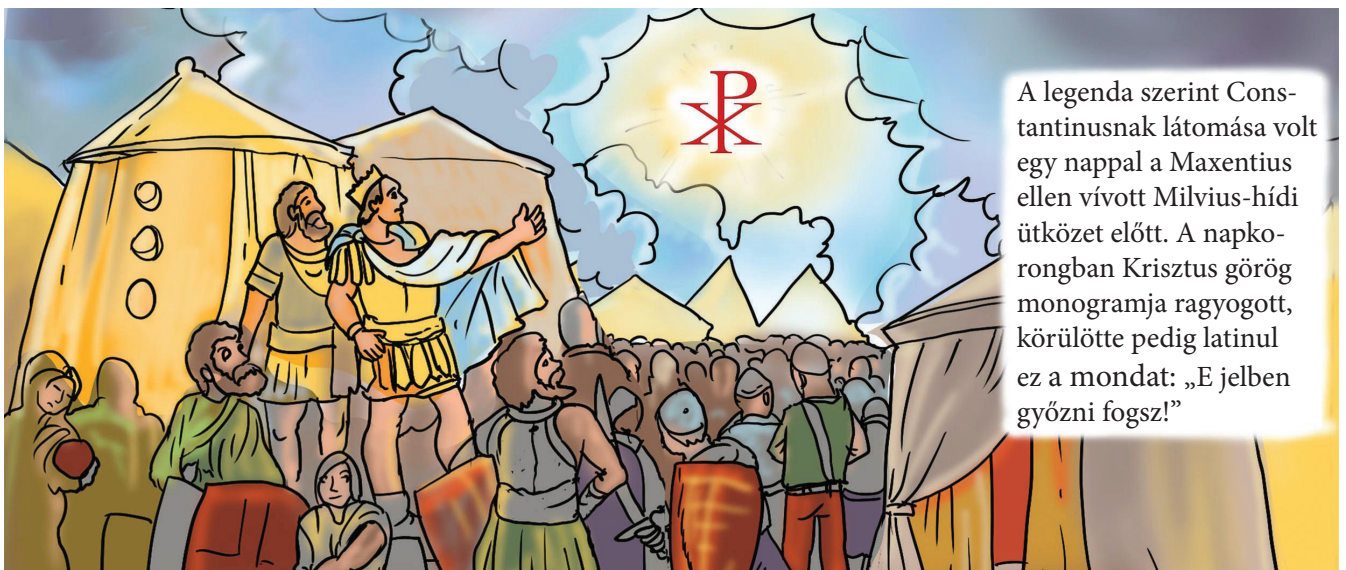

9. Constantinusi korszak

Caesareai Eusebius
(265 körül – 339),
keresztény történetíró

Constantinus 285 körül született Naissusban, a mai Szerbia területén, és Diocletianus császár udvarában nevelkedett föl. Apja Constantius Chlorus, a birodalom nyugati részének a császára volt. Anyja, Helena egyszerű származású vendéglőslány volt. Apja halála után a birodalom nyugati seregei császárnak kiáltották ki.

A legenda szerint Constantinusnak látomása volt egy nappal a Maxentius ellen vívott Milvius-hídi ütközet előtt. A napkorongban Krisztus görög monogramja ragyogott, körülötte pedig latinul ez a mondat: „E jelben győzni fogsz!”

HA ANY-
NYIRA KERESZTÉNY
EZ A CONSTANTINUS, AKKOR
EZ MIÉRT NEM LÁTSZÓDIK A
DIADALÍVÉN?

HA
JÉZUS SEGÍTET-
TE GYŐZELEMHEZ, MIÉRT
NEM KÖSZÖNI MEG NEKI?
FURCSA...

A két társuralkodó, Licinius (a birodalom keleti részének császára) és Constantinus 313-ban közösen kiadják a milánói ediktumot, amely engedélyezi a keresztényeknek, hogy vallásukat szabadon gyakorolják.

A császár nemcsak állami, hanem egyházi kérdésekben is magához ragadta az irányítást. Constantinus üldözte Donatust és követőit, akik azt vallották, hogy az egyházhoz csak a hitvallók tartoznak, akik az üldözések alatt elbuktak (kiszolgáltatták a szent iratokat, vagy megtagadták hitüket), azok nem fogadhatók vissza az egyházba, a bűnök nem bocsáthatók meg. Az elbukott papok által kiszolgáltattott szentségeket érvénytelennek tekintették.

Constantinus 337 húsvétján keresztelkedett meg, amikor már halálos beteg volt. Abban az időben gyakori volt, hogy azok az emberek, akik keresztényként éltek és gondolkodtak, csak a halálos ágyukon keresztelkedtek meg, mert nem akartak bűnöket elkövetni, miután keresztényekké lettek.

9. Lehetek-e hitvalló, ha mindenki hitvalló?

„Az én országom nem e világból való...” (Jn 18,36)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Sok évvel ezelőtt a keresztényeket nem szerette a mi országunkban levő államhatalom. Különleges volt az, hogy valaki hittanra járhatott, kellett némi bátorság és kiállás is hozzá. Egy alkalommal Pestről egy faluba utaztam, ahol hittanos gyerekekkel találkoztam. Kérdeztem őket, hogy megvetik-e őket az osztálytársaik, éri-e őket elmarasztalás, rosszabb jegyeket kapnak-e azért, mert keresztények. Ez akkor egy ilyen világ volt. Ők viszont csodálkozva néztek rám.

– Ugyan, milyen bajunk lehetne? Hiszen mindenki, az egész falu a gyülekezethez tartozik. Az osztályfőnökünk és az igazgató is.

Akkor ez meglepő volt számomra.

LÁSSUNK NEKI! ■ Alakítsunk titkos klubot! A klubhoz csak két ajánló révén lehet csatlakozni. Legyen titkos célunk, például, hogy virágokat ültetünk mindenhová! Legyen jelszavunk, titkos jelünk, ruhákon egy titkos jel!

Szerinted ez a klub – természetesen, ha jól működik – ültet majd több virágot, vagy egy olyan, mindenki számára szóló kampány, amelyet az iskola indít a virágültetésre? Milyen a hangulata egyiknek, másiknak?

Én tag vagyok, lenne egy társam, akit szívesen ajánlanék. Szintén egy patkány.

FONTOLJÁTOK MEG! ■ **Idegenség.** Ha egy állam elfogadja a kereszténységet, valójában mindig csak az egyházat mint intézményt fogadja el. **Kereszténységgel országot vezetni nem lehet.** Maga a kereszténység ugyanis **túlságosan személyes és dinamikus** ahhoz, hogy külső törvényrendszer alapja legyen. Jézus sem azért jött, hogy kora aktuálpolitikai problémáit megoldja, hanem az egyes embert szólította meg ezzel a személyes üzenettel.

Ahányszor megpróbálták a történelem folyamán a kereszténységre alapozni az államirányítást, mindig kudarc lett a vége; hiszen a hatalomban az emberi akarat megvalósulása és Isten akarata gyakran nem összeegyeztethető. ☞

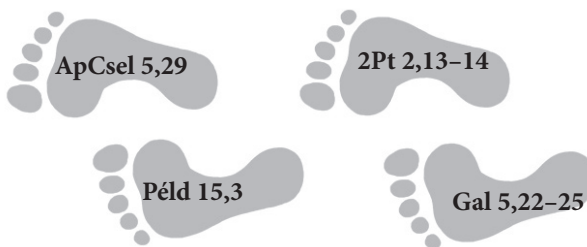
Az **egyház mint szervezet** könnyebben kapcsolódik be az állami rendekbe. Ha az egyház egy országban vezető szerephez jut, akkor **komoly kísértésekkel** kell szembenéznie: személyválogatóvá, pártoktól függővé, hatalmaskodóvá, anyagiassá válhat, így letérhet Krisztus útjáról. Az egyház csak formailag szervezet. Mondanivalója **idegen a világ számára**, máshogy közelít egyes jelenségekhez, problémákhoz, és más megoldásokat kínál. ☞

Luther tanítása erről. Reformátorunk *A világi hatalomról* című, 1523-ban megjelent könyvében kifejti az úgynevezett *kétféle kormányzásról* szóló tanítását. Ez röviden így foglalható össze: **Isten a világban az ember** – hit által megvilágosított – **értelmével és szakismeretével**, tudományos felkészültségével irányít. Rendet tart, szembefordul a bűnnel és a gonosz erők ármánykodásával. Ez egyidejűleg gondviselő művének megnyilvánulása is. Ebben **világnézetre való tekintet nélkül minden embert felhasználhat.** Ez Isten úgynevezett **világi kormányzása.**

Ugyanakkor **Isten ígéjével és szentségeivel, kegyelmi eszközei által az egyházat kormányozza**, szembeszáll a Gonosszal, megszabadítja az embert vétkei fogságából, az elmúlás félelmétől, bűnbocsánatot és örök életet kínál minden Krisztusban hívőnek. Ez Isten **lelki kormányzása**.

Természetesen **a keresztyén ember mindkét irányító hatalom részese**. Luther ezzel a tanításával világossá akarta tenni, hogy a világban **mindenki Isten szolgálatában áll**, akár tud róla, akár nem. Ugyanakkor a világban mindig lesznek, akik Isten üdvösséget kínál szándékát visszautasítják, de Isten szeretetének jele, hogy a Teremtő számukra is fenntartja a világot és annak jó rendjét. Másfelől azt sem rejti véka alá, hogy **az evangélium csak a benne hívőknek jelent értéket** és mértéket, tekintélyt és engedelmességre, bizalomra hívó szót. **Általa a világot nem lehet kormányozni**.

Hogyan lehetek egyéniség? A világnak szüksége van keresztyén emberekre. Isten általuk érvényesítheti legkönnyebben szándékait. A keresztyén emberek mindig **sugárzók a maguk környezetében**. A megbocsátani tudás, az irgalmasság, a nagyvonalúság, a kedvesség, a szeretet és az ehhez társuló bensőséges hit olyan, ami mindig feltűnővé teszi az embert. Néha az egyház életéből is hiányzik mindez, hát még a világéből! Az egyházi közösségeket is ezek a tulajdonságok, a hit gyümölcsei teszik **élökké**. ☞

BIBLIAOLVASÁS ■ Mennyi a só a levesben? Mennyi helyet foglal el egy gyertya a sötét szobában? Olvassátok el a Hegyi beszéd elejéről Jézus példázatait! Mt 5,13-16

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Søren Kierkegaard szerint az intézményessé vált keresztyénység „kiirtotta a Krisztus-hitet”. Mit jelenthet ez? Igaz-e ez az állítás?

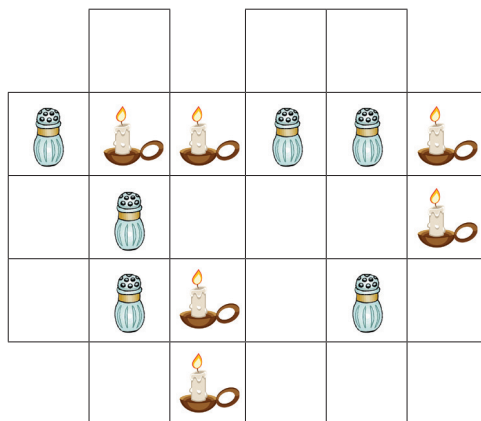
Ezt akár én is mondhattam volna.

Ez még tőled is túl erős lett volna.

Lehetséges, hogy a fiatalok elsősorban azért jönnek el a gyülekezetbe, mert ott jó a társaság, jó játékok vannak, vagy mert jó a zene?

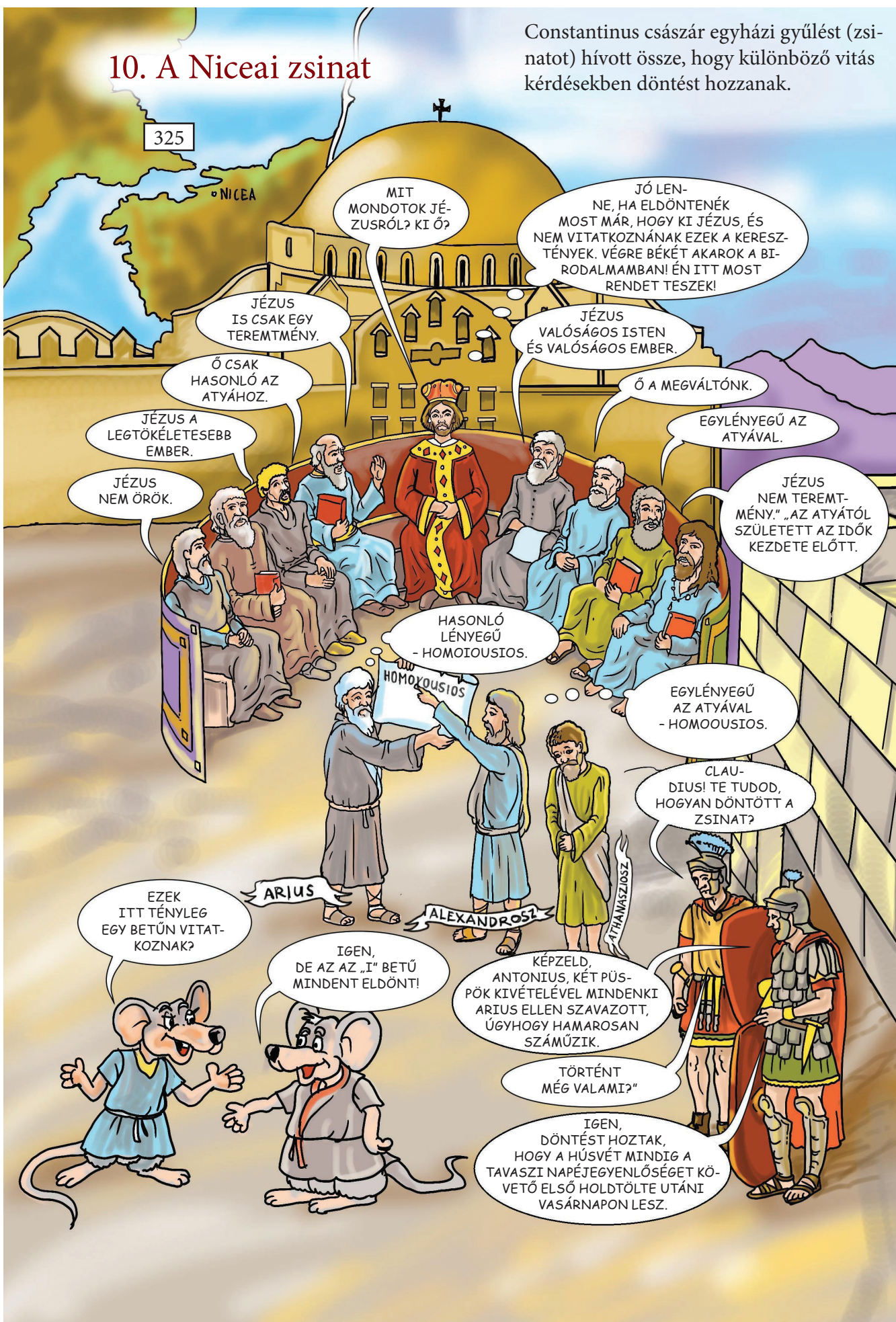
Szerintetek mi tenne egy gyülekezetet igazán jó keresztyén közösséggé?

JÁTÉK ■ Oszd hat egyenlő méretű és egyforma részre a következő ábrát, de úgy, hogy mindegyikben legyen só és világosság!

10. A Niceai zsinat

Constantinus császár egyházi gyűlést (zsinatot) hívott össze, hogy különböző vitás kérdésekben döntést hozzanak.

298 körül született Alexandriában

Már fiatalon nagy hatást gyakoroltak rá a sivatagi remeték

Aszketikus (önmegtartóztató, önsanyargató) alkat testileg, lelkileg

325-ben Alexandrosz püspök titkára lett, és még ugyanebben az évben elkíséri őt a niceai zsinatra

Több vitairatot írt az ariánusok (Arius követői) ellen és az igaz tanítás védelmében

328-ban Alexandria püspöke lett

ATHANASZIOSZ AZ EGYHÁZ OSZLOPA

ATHANASZIOSZ

335-ben a növekvő ariánus befolyás hatására lemondatták hivataláról, koholt vádak miatt száműzték Trierbe

337-ben Konstantin halála után visszatért az alexandriai püspöki székbe

Ariánusok támadásai miatt ötször kellett elmenekülnie Alexandriából, összesen 17 évet élt száműzetésben

367-ben a 39. számú húsvéti levelében felsorolt 27 iratot, amelyet az egyház a teljes Újszövetségként fogadott el; ez a felsorolás a mai napig érvényes

373-ban Alexandriában halt meg

260 körül született Líbiában

312-ben pappá szentelték

Többször kiközösítették, majd visszafogadták az egyházba

321-ben egy helyi (alexandriai) zsinat kizárta az egyházból

Egyre többen támogatták, és egyre nőtt körülötte a feszültség

325-ben az első egyetemes zsinaton Niceában elítélték tanait, száműzték Illíriába

ARIUS

Arius követői növelték befolyásukat a császári udvarban

328-ban visszatért a száműzetésből Constantinus Arius pártjára állt

336-ban a császár el akarta érni, hogy visszavegyék az egyházba

336-ban az ünnepélyes húsvéti körmeneten Arius váratlanul meghalt

Ambrosius Milánó püspöke, a korai egyház meghatározó alakja. Kitűnő szónok volt és remek prédikátor, az egyházzene területén is korszakalkotó volt a munkássága. A kereszténység ügyét, ha kellett, még a császárral szemben is képviselte. Sikeresen küzdött az ariánusokkal szemben. Az uralkodó adott Ambrosius szavára.

A zsinat a Niceában megfogalmazott hitvallás Szentlélekről szóló harmadik hitágazatát bővítette ki. Itt elfogadták annak végleges szövegét.

391-ben az összes pogány templomot bezárattja a császár. Ezeket vagy lerombolják, vagy átalakítják keresztény templomokká.

10. Mi van, ha tévedünk?

„Ha pedig Krisztus nem támadt fel, akkor hiábavaló a mi igehirdetésünk, de hiábavaló a ti hitetek is.”
(1Kor 15,14)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Javarészt férfiak ültek a körben, csupa okos ember, köztük sok lelkész is. Azt hiszem, Isten kegyelméről beszélgettünk. Egyszer csak felállt egy lelkész – jól ismert, szigorú ember –, aki hosszasan taglalta, hogy Isten mennyire kegyetlenül elbánik azokkal, akik nem az ő útján járnak. Elhűlve hallgattuk, nem ezt tanultuk az evangéliumból. Aztán R. jelentkezett, és bibliai részletekkel cáfolta meg az előtte szólót. A lelkész egyre sápadtabb lett, ahogy megértette tévedéseit. Remegő hangon válaszolt:

– Lehet, hogy egész életemben félreértettem Isten akaratát?

LÁSSUNK NEKI! ■ Mi lenne, ha megtudnád, hogy valami, amiről eddig biztosak voltak az információid, egészen másképp van? Mennyire tiltakoznál az igazság ellen?

Rendezzettek meg és játsszatok el egy vitát!

Például: Keresztelő János sáskát evett a pusztában. Vannak, akik azt mondják: így van a Bibliában, így igaz! De mi van, ha ez tévedés, és valójában soha nem evett sáskát?

Alkossatok csoportokat az érvek mentén! A vita során milyen érzelmek, indulatok szabadulnak fel? A játék lényege, hogy mennyire ragaszkodunk az igazunkhoz.

FONTOLJÁTKOZZ MEG! ■ **Pál korinthusi levelének dilemmája.** Pál apostol felveti annak lehetőségét, hogy mi lenne, ha a feltámadás nem lenne igaz (1Kor 15). Ebben az esetben nem pusztán mi magunk kapaszkodnánk hazug dolgokba, hanem egyenesen Isten ellenségei lennénk, hiszen olyat állítanánk róla, ami nem igaz. Ugyanakkor minden reményünk, ami az örök élethez köt, köddé válna. Mi magunk is nevetségessé válnánk, **hitünk értelmetlen lenne.**

Éppen ezért a kereszténységnek olykor **meg kell vizsgálnia magát**, hogy azt hiszi-e, amit tanít!

Például te tudod, mit szoktál mondani az Apostoli hitvallásban?

Fogadjunk, hogy a poklos részre gondolsz!

A hit. A kereszténység ragaszkodik ahhoz, hogy **hitét tanúsítható eseményekhez kösse.** Amikor pünkösöd előtt a tanítványi kör kiegészült (ApCsel 1,21kk), olyan emberek közül választottak apostolt, **akik látták és hallották** Jézus cselekedeteit és tanításait.

A legfontosabb ilyen esemény Jézus halála és feltámadása volt: az evangéliumok azért is írják le olyan aprólékosan, négyféle megközelítésben. Ma is ez **hitünk lényege.** A történetek azonban **csak hittel értelmezhetők** helyesen: így ismerhetjük fel bennük Isten **kinyilatkoztatását.** ☞

A Szentlélek bizonyító ereje. Nem kell félnünk attól, hogy a régi események elemzésében teljesen **magunkra maradunk**. Jézus maga mondta, hogy **a Szentlélek** támaszunk lesz: „Még sok mindent kellene mondanom nektek, de most nem tudjátok elviselni; amikor azonban eljön ő, az igazság Lelke, elvezet titeket a teljes igazságra; mert nem önmagától szól, hanem azokat mondja, amiket hall, és az eljövendő dolgokat is kijelenti nektek.” (Jn 16,12–13)

Luther szerint Isten akaratát ebben a hármasságban találhatjuk meg: **Szentírás, józan ész, lelkiismeret**.

Igazságunk támpontja a Biblia. Mi van, ha tévedünk? Ha helytelenek következtetéseink? Nem vagyunk tévedhetetlenek, de Isten Szentlelke és tanulmányaink megmutatják, hogy a **Biblia önmagát magyarázza** annak, aki őszinte szívvel keresi benne Isten üzenetét. 🔍

Jézus Lukács evangéliumában folyton **emlékezteti** övéit, hogy az általuk ismert eseményekből bátran vonjanak le következtetéseket. 🔍

A Biblia egésze Jézusra mutat, és általa Istenhez vezet. **Ez adja hitünk bátorságát.**

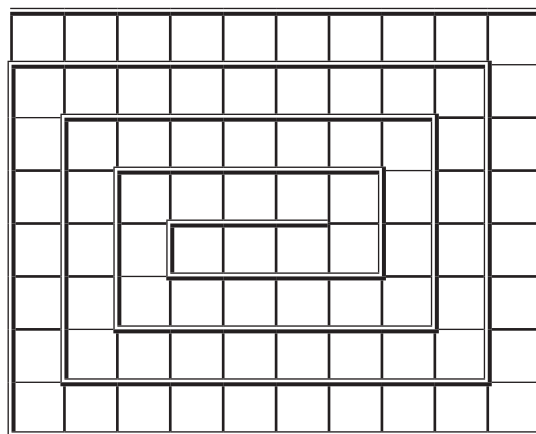
BIBLIAOLVASÁS ■ Mit érezhetett Keresztelő János, amikor rájött, hogy Jézus nem olyan, mint amilyennek ő gondolta? (Mt 11,1kk)

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Vajon megmaradna-e a hitünk, vagy változna, ha

- igaz lenne, hogy Jézusnak családja volt?
- bebizonyosodna, hogy a feltámadás mese?
- kiderülne, hogy Júdás volt a jó tanítvány?

JÁTÉK ■ János evangéliumában Jézus így nevezi a Szentlelket.

A meghatározásokat megfelelőit folyamatosan írd be a csigavonalba, kívülről befelé. A megfejtést minden tízedik betű összeolvasásával kapod.

Ilyen kinyilatkoztatás például a természet • ezek az állatok könyvünk folytonos szereplői • az ő evangéliuma nem szinoptikus • Pál hozzá hasonlítja a törvényt betartani akaró embert • ... Sándor, nagy erdélyi költő, aki János evangéliumáról szép verset írt • ezt csinálta Péter és János Jézus sírjánál • az ide épült város nem rejthető el • ilyen a csak külsőségeiben megmutatkozó egyház • ők tanúskodtak Jézus életéről • az orgona ez • Keresztelő János azt mondta, hogy ő ilyen hang a pusztában.

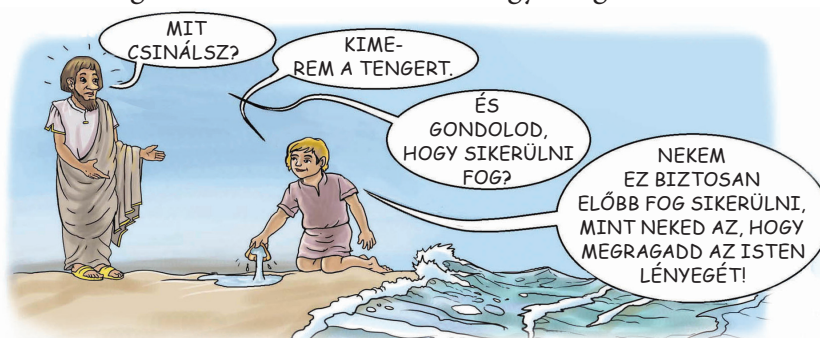
11. Augustinus

Aurelius Augustinus 354-ben született Észak-Afrikában, Thagastében. Apja, Patricius nem volt hívő keresztény, csak közvetlenül a halála előtt keresztelkedett meg. Indulatos, féktelen természetével nagyon sok bánatot okozott a feleségének, Monicának, aki mélyen hívő keresztény asszony volt. Augustinus fiatalon, egy közeli nagyvárosban kezdte meg tanulmányait.

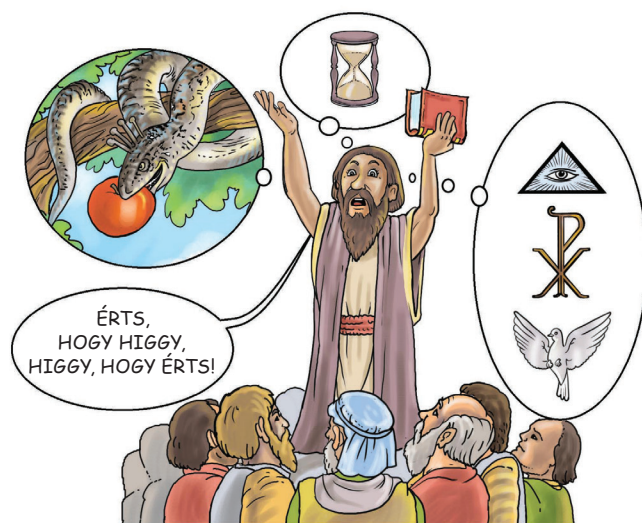
Augustinus Karthágóban tanult jogot és retorikát (szónoklattan). Sikeresen végezte a tanulmányait, emellett kicsapongó életet élt. Megismerkedett egy lánnyal, aki élettársa lett hosszú éveken keresztül. 18 éves volt, amikor gyermeke született. Távol került a kereszténységtől, megvetette a Bibliát, mert nem tartotta elég kifinomult stílusú műnek. Egy ideig a manicheus tanítás hálójába került.

A legenda szerint egyszer Augustinus egy látomást élt át, amikor a tengerparton sétált, és azon töprengett, hogyan tudná megragadni az Isten lényegét.

Augustinus retorikatanár lett először Karthágóban, aztán Rómában, majd Milánóban, a császári udvarban. Sokat gyötrődött, nem tudta, hogyan döntsön. A fordulatot az egyik barátja kertjében átélt események hozták el az életében. Mindezek hatására 387 húsvétján fiával együtt megkeresztelkedett.

Milánó, a Nyugatrómai Birodalom új fővárosa

Miután megkeresztelkedett, visszautazott a szülőföldjére, és remeteként élt néhány évig. Később pappá szentelték, 395-től az észak-afrikai Hippó városának püspöke lett. Több száz könyvet írt, fennmaradtak a manicheusokkal és a donatistákkal folytatott vitái. Augustinus szerzetesi közösséget is létrehozott, amelynek tagjai elsősorban nem fizikai, hanem szellemi munkát végeztek. Tanított az idő fogalmáról, a Szentháromságról és az eredendő bűnről. 430-ban halt meg. Az egyik legmeghatározóbb egyházatyaként tartják számon. Tanítása nagy hatással volt Luther Mártonra is.

11. Lehet-e teljesítmény nélkül?

„Legyetek mennyei Atyátoknak fiai, aki felhossa napját gonoszokra és jókra, és esőt ad igazaknak és hamisaknak.” (Mt 5,45)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Eszembe jut néha, hogy régen az osztályunkban volt egy kimondottan rossz gyerek. Rosszul is tanult, de inkább az volt a baj, hogy beszólogatott az órák közben. A tanárok nagyon nem szerették. Egyszer egy ünnepségen az osztályunkat kellett képviselnie valakinek. Az osztályfőnök azt mondta, képviseljen minket ez a fiú.

– De hát nem érdemli meg – mondta egy lány. Ő szeretett volna menni. Mások azonban megértették valamit az osztályfőnök szándékából. Végül a fiú képviselt minket. Ettől fogva teljesen megváltozott. Mostanában sokat gondolkodom erre a történetre.

LÁSSUNK NEKI! ■ Képzeljünk el egy olyan családi ebédet, ahol mindenki a munkájának megfelelő mennyiségben kap az ételből! Aki sokat dolgozott aznap, többet kap, míg a gyerekek, az öregek, vagy aki éppen beteg, az kevesebbet vehetne. Milyen lenne a hangulata egy ilyen asztalközösségnek?

Akkor te folyton éheznel.

Éhezem is.

FONTOLJÁTKOK MEG! ■ **Az ember értéke.** Gyakran mondjuk: minden ember egyenlő. A gyakorlatban viszont nagyobb értéket tulajdonítunk azoknak, akik teljesítenek. **Közösségeink teljesítményekre épülnek.** Értékesebbnek tűnnek azok, akik tudásuk, szorgalmuk, lehetőségeik alapján fel tudnak mutatni valamit. Ők kerülnek hatalomra is.

Ezzel szemben **Jézus különös szeretettel figyelt a társadalom számára értéktelen emberekre.** Azzal, hogy közösséget vállalt velük, megértették, hogy értékesek. Nyilvános szolgálatának kezdetén fontosnak tartotta kijelenteni, hogy örömhíre nekik szól. ☞

A kereszténység nagy feladata, hogy a teljesítmények nélküli emberekre bizalommal tekintsen.

A teljesítménynélküliség ösztönző ereje. A megelőlegezett bizalom, **a nem teljesítmények szerinti elfogadás mindenkit jó cselekedetekre ösztönöz.** Emlékezzetek, beszéltünk erről már Pál apostol levelei kapcsán!

Az olyan közösségek, amelyek alapvetően nem a teljesítményekre összpontosítanak, hanem a munka örömeire, **sokszor jobban teljesítenek,** mint az eredményekre hajtó csapatok. Ilyenek például az önkéntes munkacsoportok vagy a kedvtelésből sportolók.

Üzleti cégek közül is egyre többen ismerik fel, hogy ha dolgozóik jól érzik magukat munka közben, még jobban fognak teljesíteni. Így érik el rejtett céljukat, a nagyobb eredményt.

„Aki nem dolgozik, ne is egyék!” Társadalmunk egyre inkább **teljesítményekre törekvő társadalom.** Ez oda vezet, hogy egyre **terhesebbnek érzi** mindazokat, akik nem tudnak megfelelően produkálni, és megveti azokat, akik alulmaradnak a teljesítések versenyében. ☞

Evangélikus alapelv. Az evangélikus gondolkodás egyik pillére az Újszövetségnek az a hitvallása, hogy **Isten az embert önmagáért szereti, teljesítmények nélkül.** Ennek következetes megélése komoly feladatunk nekünk, evangélikusoknak.

1Kor 1,26–31

Lk 4,18-19

JÁTÉK ■ A közmondás – „Aki nem dolgozik, ne is egyék” – egy bibliai szöveg eltorzítása. Valójában így hangzik: „Aki nem akar dolgozni, ne is egyék.” Melyik gyülekezetnek írta ezt Pál?

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

[illegible]

- 49

12. Szerzetesség keleten és nyugaton

Növekedett az egyház, de ez nem járt együtt az erkölcs növekedésével, sőt épp ellenkezőleg. A Római Birodalom erkölcsi hanyatlása csak tetézte ezt. Sokan jónak látták, hogy a világtól elvonulva éljenek, és egész életüket Istennek szenteljék. Voltak olyanok is, akik az üldözés éveiben menekültek a pusztába. Ezek a világ zajától elvonult emberek remeteként aszketikus (önmegtartóztató, önsanyargató) életet éltek. Böjtöltek, sanyargatták magukat. Egy remete számára az imádság és az elmélkedés állt a középpontban, de ezek mellett egyesek tanítottak, gyóntattak, és lelkigondozták a hozzájuk érkezőket.

Az első remeteközösséget Pakhomiosz alapította az egyiptomi Théba közelében, 325 környékén. A remeték életét a regula (a közösség szabályzata, törvényei) határozta meg. Szigorú fegyelem és az előljáró iránti feltétlen engedelmség jellemezte a közösséget. Fallal körülvett kolostorokban laktak. A rendszeres imádság és istentiszteletek mellett életükben komoly szerepet kapott a kemény fizikai munka is. A hallgatás az étkezéseknél is kötelező volt. Ez az életforma a későbbi szerzetesség alapja lett. Ezt az eszmét gondolta tovább Nagy Baszileosz, aki kialakította a mai görögkeleti szerzetesség arculatát a 4. század második felében.

Tours-i Szent Márton püspök Marmoutiers közelében építette fel a nyugati kereszténység első monostorát a 4. század második felében. Remeteközösséget alapított, ahol nyolcvan testvérrel élt együtt, nagyon egyszerű körülmények között. Az itt élő szerzeteseknek fontos szerepük volt Gallia még pogány területeinek megtérítésében. Szent Patrik és az általa szervezett szerzetesi közösség tagjai vitték el a kereszténységet Írországba. Az 5. század első felében, néhány évtized alatt az egész sziget kereszténnyé lett a munkájuk révén. Kolostorok épültek, gyülekezetek születtek, a vallásos élet és a kultúra virágzott az ír területeken. Sőt

a későbbiekben az ír szerzetesek sokat tettek a kontinens megtérítése érdekében.

A bencés rendet Nursiai Szent Benedek alapította, aki 480 körül előkelő szülők gyermekeként született. Rómában jogot tanult, majd a városból visszavonulva remeteéletet kezdett élni egy erdei barlangban. Három év teljes magány után mind többen kezdtek hozzá elzarándokolni, hogy lelki ügyekben tanácsát kérjék. Ebben az időben döbbsent rá, hogy egy szerzetesközösségnek világos, közösen elfogadott életszabályzat alapján kell működnie: ez a szabályzat lett Szent Benedek *Regulája*. A regula annyira átfogó és meggyőző volt, hogy Nagy Szent Gergely pápa kötelezővé tette minden kolostorban. Benedek 529-ben megalapította Monte Cassino közösségét, a nyugati kereszténység egyik legfontosabb kolostorát.

Egy monostorban nagyon sokszínű volt az élet. A napi hat imaórán és a rendszeres biblia tanulmányozáson túl szellemi és fizikai munkát is végeztek naponta legalább hat órán keresztül. Földműveléssel, kézművességgel éppúgy foglalkoztak, mint betegápolással, tanítással, szegények támogatásával. A kultúra és a szellemi műveltség, valamint a gazdálkodás központjai voltak a rendházak. A monostorok élén az apát áll, akinek a szerzetesek teljes engedelmességgel tartoznak.

12. Szabad-e kivonulni?

„Ti vagytok a világ világossága. Nem rejthető el a hegyen épült város.” (Mt 5,14)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Amikor gyerekek voltunk, az akkori államvezetés tiltotta a keresztény összejöveleteket. Szüleink más szülőkkel együtt kivittek minket a hegyekre, hogy ott egy héten keresztül hasonló korú gyerekekkel együtt tanuljunk a kereszténységet. A tanulás persze vidám volt, és egyáltalán nem iskolás. Kirándultunk, játszottunk. Mindig a gyerekek közül tartotta valaki a reggeli és esti áhítatot, és nagyokat beszélgettünk. Ott tanultam meg mosogatni és tüzet gyújtani is, hiszen a szellemi programok mellett részt vettünk a hétköznapi munkákban is.

A visszatérés mindig nagyon nehéz volt. Ilyenkor mindenki idegennek tűnt. Rossz volt visszaszokni egy olyan világba, amelyik nem ismerte azt az érzést, amit a hegyekben átéltünk.

LÁSSUNK NEKI! ■ Próbáljon meg egyikőtök egy közismert dallamot elfütyülni, például az ismert részletet a *Paraszkantátából*. Ha nem szerettek énekelni, legyen egy közismert vers.

Ha sikerült, tapsoljuk meg!

Most tegye meg ugyanezt, de úgy, hogy mindenki más egy jól ismert magyar népdalt énekel közben, például a *Tavaszi szél vizet áraszt*-ot. Vagy számoljunk hangosan száztól felfelé.

Ha sikerült, még jobban tapsoljuk meg!

Ez tényleg jó volt!

Ahhoz képest különösen, hogy én fütyülni sem tudok.

FONTOLJÁTOK MEG! ■ **Elvonulni könnyű.** A keleti kereszténység már a korai századokban felfedezte, hogy sokkal **könnyebb** úgy megőriznie magát tisztán a világtól, **ha nem találkozik vele**. Emiatt néhányan kivonultak a városokból és falvakból, mindenféle közösségből, és magányos életüket az imádkozásnak vagy más kegyes cselekedetnek szentelték. Elmerültek az alázatban, és átadták magukat a szemlélődésnek. Igazuk volt! A kísértésektől mentes környezetben nyilván könnyebb tisztának maradni, de **vajon ezt az utat adta-e nekünk Jézus?** ☞

Mindnyáján elvonulunk. Az elvonulás **számtalan formájával találkozunk ma is**. Sokan félnek a világ kísértéseitől. Másoknak elégük van a maguk környezetéből. Kisebb csoportok alakulnak, amelyek belső szabályaik szerint élnek. Ezek védettséget is adnak.

Mindnyájunknak szüksége van ezekre! Az egyik legszebb elvonultsági forma a családi közösség. Lehet elvonultság az egyházi közösség is.

Szükségünk van olykor csendre és magányra. Jézus példát ad, és buzdít arra, hogy az imádsághoz, lelki feltöltődéshez időlegesen ki kell zárunk a világ zaját életünkéből. Jézus emberek közt végzett szolgálatára készülve töltött a pusztában magányosan negyven napot. ☞

Később láthatjuk, milyen összhangban volt életében az imádság és a szolgálat. ☞

Az időleges elvonulás, elcsendesedés erőt ad közösségi létünk minél teljesebb megélésére. Az elvonulás tehát nem lehet öncélú vagy a kísértésektől való félelem által vezérelt.

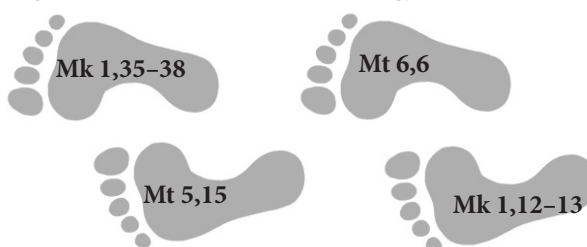
Az elvonultság veszélyei. Az elvonultságnak is vannak **veszélyei**. A másoktól elvonult, magányosan gondolkodó emberrel előfordulhat, hogy egy idő után csak a maga szemszögéből látja az igazságot, számára csak az az életforma, igazság és gondolat elfogadható, amit ő él. A szellemi elvonultság végletes formái a **szekták**, amelyek közösségi szinten élik meg ezt. Szektának nevezzük azokat az öntörvényű csoportokat, amelyek megkérdőjelezhetetlenül csak a maguk igazságát fogadják el.

A közösség mindig színesíti szemléletünket. Sokat formálhat rajtunk az is, ha a világban adódó helyzetekben, konfliktusokban fogalmazódnak meg gondolataink. Mivel az életünket másokkal együtt éljük, ezért az így keletkező igazságok **hitelesebbek**. ☞

Jézus a világba küld. Jézus egyértelműen azt akarta, hogy az övéi **vegyenek részt a világ életében**. Főpapi imájában így könyörög tanítványaiért: „*Én nekik adtam igédet, és a világ gyűlölte őket, mert nem a világból valók, mint ahogy én sem vagyok a világból való. Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól.*”

(Jn 17,14–15)

Ezekben a mondatokban együtt szólal meg, hogy a keresztyén embernek nem a világhoz kell igazodnia, de az is, hogy a világban kell megszólalnia. Ezt is mondja Jézus: „*Ti vagytok a világ világossága.*” (Jn 8,12)

BIBLIAOLVASÁS ■ Létezik szellemi elvonultság is. Mit jelent ez Péter esetében, és hogyan töri ezt fel Isten? Olvassátok el az ApCsel 10. részét!

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ A mi időnkben sokan mondják azt, hogy „keresztyén vagyok, de a gyülekezet nem érdekel”. Egyre több ember jelenti ezt ki, ezért az egyháznak egészen biztosan figyelnie kell erre a véleményre. Sokszor az egyházzal kapcsolatos csalódások vezettek ide. Lehet-e úgy keresztyénnek lenni, hogy az ember nem jár templomba? Lehet az egyház olyan közösség, amelytől elvonul valaki? Gondoljátok végig, mit lehetne tennie az egyháznak ez ellen! Vagy lehet, hogy éppen az egyháznak kellene igazodnia ehhez az állásponthoz?

JÁTÉK ■ Az elvonultság egyik formája az, amit ebből a titkosírásból ki lehet hozni. A betűk soha nem azt a hangzót hordozzák, amit mi ismerünk, hanem mást. Csak rá kell jönni, melyik betű melyiket fedi. Segítségképpen három másik – ezúttal értelmes – szó fordítását megadjuk.

F	M	S	L	M	S	K	S	F	O		Z	R	S	K	P	I	L	Y	U

ESZKIMÓ = AEÉTOZJ

KIRÁLY = TOLYRM

FURKÁL = SALTyr

13. Pápaság, császárság. Egyházszakadás

Ebben az időszakban keletkezhetett a középkor legjelentősebb hamisítványa, a constantinusi adománylevel. Ezzel az áldokumentummal kívánták igazolni a pápai hatalom jogosságát az itáliai területek felett. Az ügyes hamisítványt úgy írták meg, mintha Constantinus adományozná ezeket a tartományokat I. Szilveszter pápának a 4. század elején. Évszázadok teltek el, amíg kiderült, hogy az adománylevelet a 9. század közepén Reimsben írták.

A frank Nagy Károly megerősödött birodalmat vett át az apjától. 800-ban a pápa császárrá koronázta Rómában. Hatalma révén a nyugati egyház védelmezője lett, a pápa pedig függő helyzetbe került a császárral szemben. Ez a helyzet a következő időszakban sem változott: a császár a főpapoktól hűbéri esküt kért, s ő adta át nekik a püspöki pálcát mint a hűbéradomány szimbólumát. A 11. században már az is szokássá vált, hogy az uralkodó adományozta a püspöki tisztséget is. A világi birtok és az egyházi tisztség adományozását nevezik investitúrának.

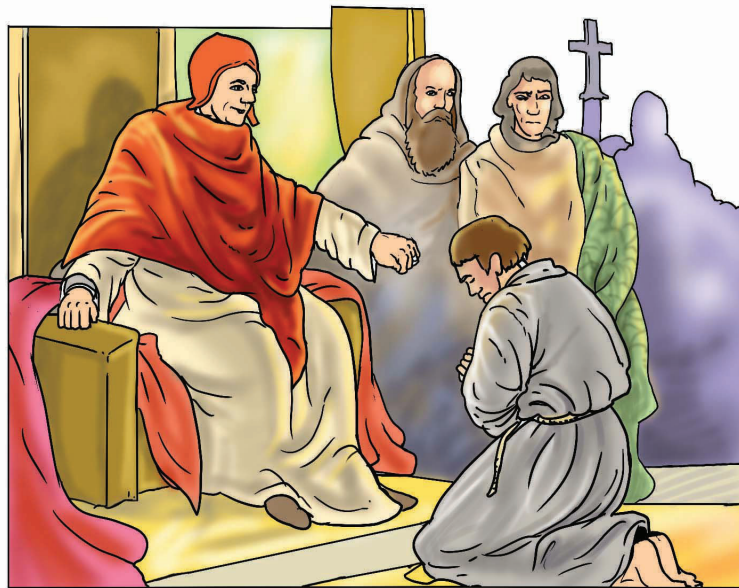

Amikor IV. Henrik Német-római császár figyelmét lekötötte a birodalmán belüli felkelés, VII. Gergely pápa 1075-ben egy határozott hangvételű iratot tett közzé, amelyben megfogalmazta a pápa elsőbbségét és legfelsőbb emberi hatalmát.

A német püspökök kimondták a pápa elmozdítását, de ez a próbálkozás kudarcba fulladt. VII. Gergely kiközösítette a császárt. IV. Henrik meghátrálni kényszerült, mert ennek hatására elpártoltak tőle a főemberei.

Henrik a pápa jóindulatának elnyerése érdekében gyalog, böjtölve zarándokolt el az észak-italiai Canossa várához, ahol három napon át vezekelt, mire Gergely szíve megenyhült rajta. A pápaság és a császárság közötti megállapodásra még jó pár évet várni kellett. 1122-ben V. Henrik császár lemondott arról, hogy ő nevezze ki a püspököket, és visszaadta az addig elkobzott egyházi vagyont. Callixtus pápa pedig beleegyezett, hogy a püspökválasztásnál a császár küldöttei jelen legyenek, és jóváhagyta, hogy a birtokadományozás joga továbbra is a császárnál maradjon.

A pápaság megerősödése előtt történt meg a kereszténység kettészakadása. A nyugati és a keleti kereszténység végérvényesen különvált 1054-ben, amikor a pápa és a konstantinápolyi pátriárka kölcsönösen kiközösítették egymást. Számos különbség volt már korábban is a keleten és nyugaton élő keresztény közösségek között. Az utolsó csepp a pohárban a pápa elsőségének kérdése volt, amelyet Konstantinápoly nem volt hajlandó elfogadni.

Mi latinul beszélünk.
A Szentlélek az Atyától és a Fiútól jön.
A papok nem házasodhatnak.
A pápának egyházi hatalma és világi hatalma van.
A pápa az egész egyház feje.

Mi görögül beszélünk.
A Szentlélek csak az Atyától jön.
A papok felszentelésük előtt házasodhatnak.
A konstantinápolyi pátriárkának egyházi hatalma van.
A pápa nem áll a többi pátriárka fölött.

13. Hogyan élhetünk együtt másféle emberekkel?

„Mert Isten nem személyválogató.” (Róm 2,11)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Ma a templomban azt az éneket énekeltük, amit a legjobban szeretek az énekeskönyvből. Úgy láttam, a többiek is nagyon szeretik, mert szépen szólt. A mögöttem ülők különösen is szépen énekelték. Nem fordultam hátra, de jó volt hallani. Jó volt átérezni ezt a közösséget. Amikor aztán véget ért az istentisztelet, felálltunk, és megláttam, kik énekelték olyan szépen mögöttem. Egy cigány család volt. Soha nem szoktak cigányok járni az istentiszteletünkre. Furcsa érzés volt.

LÁSSUNK NEKI! ■ A különböző népekkel kapcsolatban mindenkinek van valamilyen általános véleménye. Ezeket a felületes, gyakran előítéletes jellemzéseket *sztereotípiáknak* nevezzük. Töltsétek ki jellemzőkkel a következő táblázatot külön-külön, aztán hasonlítsátok össze, mennyire írtatok hasonlókat!

Milyenek az oroszok?	
... a skótok?	
... az olaszok?	
... az angolok?	
... a cigányok?	
... a románok?	
... az amerikaiak?	
... a szlovákok?	
... a zsidók?	

Erről a dologról mi azért tudnánk beszélni!

Nem is keveset.

FONTOLJÁTOK MEG! ■ **Idegenség és hasonlóság.** Természetes adottságunk, hogy **idegenkedve nézünk mindenkit, aki más, mint mi.** Védve érezzük magunkat, ha a hozzánk hasonlókkal alakítunk csoportot, így mindenki, aki különbözik ettől, ellenségnek tűnhet.

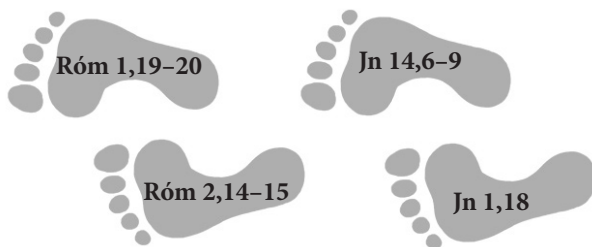
Az emberséghez viszont az tartozik, hogy **a hasonlóságot** nem a bőrünk színében, nem arcunk hasonló vonásaiban, hanem **az érzésekben, gondolkodásunkban, belső világunkban keressük.**

A másság örömteli megélése. Az, hogy a hasonló tulajdonságú, eredetű emberek szívesen keresik egymás társaságát, mindenkinek **védettséget ad.** Ugyanakkor ha a másság feszültségét le tudjuk küzdeni, a kulturális, etnikai különbözőségek **az emberi sokféleség gazdagságának forrásaivá** válhatnak. Az idegen kultúrák a világ új szemléletével gazdagíthatnak minket.

A másféleség örömteli megélése különösen fontos **az egymáshoz közel élő emberek között.** Az országunkban élő nemzetiségek, etnikumok kultúrájának megismerése, elfogadása **kulcsa a békés egymás mellett élésnek.**

Más kultúra, más vallás. A **nagy egyházszakadás** (1054) egyik oka a **másféle kultúrák kibékíthetlensége** volt. Ma is megfigyelhető a különböző felekezetek közti feszültség. Ennek kis része csak a tanításbeli eltérés. **Olykor csak a hagyományok, szokások, formák akadályozzák a közösséget.** Isten minden embert a saját képmására teremtett, mégis különbözőnek. A bűn által sérült istenképünk miatt mindnyájunknak megváltásra van szükségünk. **Jézus az egész világ megváltója.** Ez kultúrától, egyéb tényezőtől függetlenül mindnyájunkra érvényes, ezért nem lehetünk személyválogatók. ☞

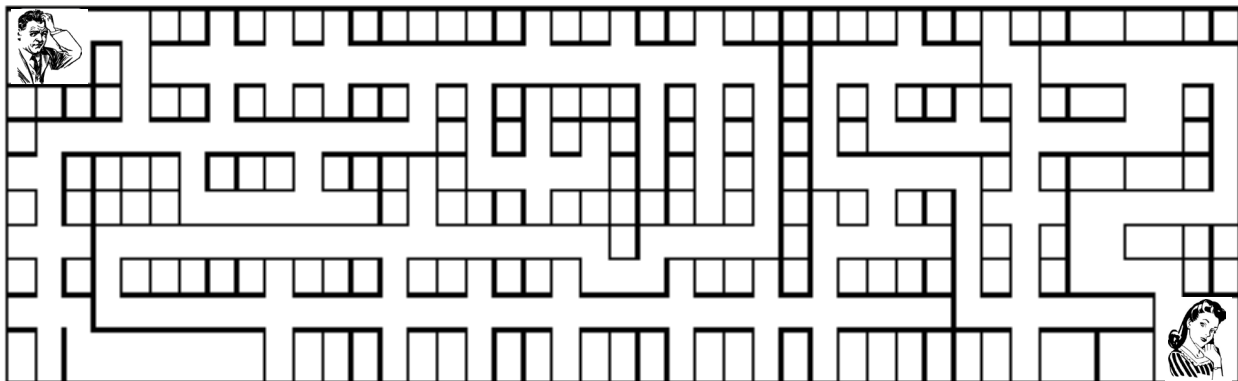
Ahol Jézusra figyelnek, ott a **sokszínű közösség csodája valósulhat meg:** Jézusban ember voltunk különbségei nem feszültségként, hanem ajándék-ként jelenhetnek meg. ☞

BIBLIAOLVASÁS ■ Pál útjai során nagyon sokféle néppel találkozott, ezért őt különösen is érintette ez a probléma. Itt nem is csak népekről, hanem különböző társadalmi csoportokról is szól. Olvasátok el, hogy gondolkodik erről Gal 3,26–29-ben!

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Miért van egy településen három különböző keresztény templom? Mi választja el a különböző helyekre járó embereket szokásaikban, hagyományaikban? Hogyan jöhet létre közösség?

JÁTÉK ■ Az egyik embertől a másikig nehéz és bonyolult út vezet olykor. Gondoljatok erre, miközben az útvesztő egyik oldaláról a másikba juttok!

14. Keresztes háborúk

I. hadjárat, 1096–1099

1095-ben II. Orbán pápa a clermont-i zsinaton meghirdette az első keresztes hadjáratot.

Először a különböző országokból összeverődött pórép szerveződött sereggé, amely Amiens-i Péter vezetésével rabolva, fosztogatva végigvonult Európán. Eljutottak Kis-Ázsiába, de nem érték el Jeruzsálemet, mert a szeldzsuk törökök megsemmisítették seregeiket.

Bouillon Gottfried vezetésével egy lovagsereg is elindult a Szentföld felszabadítására. Az ő küzdelmeiket siker koronázta, 1099-ben visszafoglalták Jeruzsálemet, és keresztény királyságokat hoztak létre a Közel-Keleten.

II. hadjárat, 1147–1149

Az újabb hadjáratot már koronás fők irányították. A német-római császár, a francia király, a sváb herceg, az osztrák herceg, a templomosok és a johannita lovagrend nagymesterei, a szentföldi és a kis-ázsiai keresztes államok uralkodói Akkon várában tanácskoztak. Elhatározzák, hogy elfoglalják Damaszkuszt, de az ellátási nehézségek, a vízhiány és a sereg vezetői között feszülő ellentétek megpecsételték a keresztesek sorsát.

III. hadjárat, 1189–1192

Szaladin szultán 1187-ben legyőzte a keresztes hadakat, és elfoglalta Jeruzsálemet. I. Rótszakállú Frigyes német, I. (Oroszlánszívű) Richárd angol és II. Fülöp Ágost francia uralkodók seregeikkel elindultak, hogy visszafoglalják a szent várost. Rótszakállú Frigyes 1190-ben nagy győzelmet aratott a szeldzsukok felett, azonban nem sokkal később belefulladt egy folyóba. Halála után katonái egy része visszatért Európába. 1191-ben a keresztesek elfoglalták Akkont. Ezt követően Fülöp Ágost tért haza Franciaországba. Oroszlánszívű Richárdnak sikerült ugyan egy ütközetben legyőznie Szaladin seregét, de ez nem bizonyult döntő győzelemnek, mert Jeruzsálemet nem tudták visszahódítani. 1192-ben békét kötöttek, ennek részeként Szaladin megengedte, hogy a fegyvertelen keresztyén zarándokok szabadon látogassák a szent helyeket.

IV. hadjárat, 1202–1204

III. Ince pápa új keresztes hadjáratot hirdetett. A keresztesek célja eredetileg Egyiptom volt, amit a Szentföld kulcsának tekintettek. A seregek szállítását a velenceiek vállalták magukra. A velencei hajók a kereszteseket előbb a magyar kézben lévő Zára alá vitték, melyet mintegy fizetségül elfoglaltak, majd innen a velencei dózse Konstantinápoly alá küldte a sereget.

A keresztesek megrohanták és kifosztották a várost. Ezután megalapították az úgynevezett Latin Császárságot, és a Bizánci Császárság tartományait felosztották maguk között. A IV. keresztes háború véglegesítette a nagy egyházszakadás következményeit, megerősítette különállásában a keleti (ortodox) egyházat. Ezután még négy nagyobb keresztes hadjárat indult, de egyik sem ért el döntő sikereket, a Szentföld továbbra is a törökök kezében maradt.

14. Van-e jogos háború?

„Tedd vissza kardodat a helyére, mert akik kardot fognak, kard által vesznek el.” (Mt 26,52)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Ma egy orosz asszonnyal találkoztam, aki ott volt, amikor a moszkvai Dubrovka Színházban csecsen terroristák túsul ejtettek 850 nézőt. Egy kicsit még tudok oroszul, ezért kérdezgetni kezdtem a szörnyű drámáról. Leginkább az ütött szíven, amikor azt mondta:

– Ha a lányom, aki ott ült velem, meghalt volna, akkor lehet, hogy én is bombát kötnék magamra, és bosszút állnék érte.

A csecsenek is éppen ezt tették, amikor bejöttek a színházba. Megdöbbenett, hogy milyen vékony hajszálak tartják fent a béke egyensúlyát.

LÁSSUNK NEKI! ■ Mikor éreznéd azt, hogy ütnöd kell?

- Ha valaki orron pöcköl?
- Ha valaki szidja a szüleidet?
- Ha valaki testileg bántja a szeretteidet?
- Ha valaki veszélyezteti a kultúránkat?
- Ha valaki leköp?
- Ha valaki nevetségessé tesz mások előtt?
- Ha valaki mocskos szavakkal illeti Istenedet?
- Ha valaki betör a lakásodba?
- Ha valaki megüt?

Én inkább harapni szoktam.

De azt hamar.

FONTOLJÁTK MEG! ■ **A háború okai.** Sokféle háború van. Hódító, területszerző vagy egyéb gazdasági szándékok indítottak el háborúkat a történelem folyamán. Vallási, nemzetiségi, társadalmi konfliktus is állhat a háttérben, a nemzetek önvédelmét pedig olykor a honvédő háborúk jelentették. A háborúk oka, a *casus belli* általában még egyértelmű, azonban a háborúk történeteit vizsgálva kiderül, hogy sok egymásnak feszülő indok, érdek, gyűlölség rakódik egymásra akár egy háborúban is. A veszteség sosem tehető mérlegre a háború által nyert – sokszor egy szűk rétegnek szóló – előnyökkel: hiszen a halálos áldozatokon, a lelki és testileg meggyötört túlélőkön kívül hatalmas szenvedő, nélkülöző, kiszolgáltatott tömeg jelenti a harcok háttérját; illetve a hadi beruházásokra szánt összegek, az elpusztított javak helyreállításának költségei is a háborúzó országok lakosságát terhelik. A keresztes háborúk első indítéka a **szent helyekért való küzdelem** volt. Később inkább a **hódítás, zsákmányszerzés** került előtérbe.

Sokakat foglalkoztat a kérdés, hogy az **önvédelem** miatt és a **természetes bosszúért** folytatott háborúk jogosnak minősülnek-e. ☞

Egy keresztény számára nincs igazságos háború. Jézus azt mondja: „**Szeressétek ellenségeiteket, és imádkozzatok azokért, akik üldöznek titeket, hogy így mennyei Atyátoknak fiai legyetek.**” (Mt 5,44)

A közösség belső háborúi. Az önvédelem és a bosszú egy közösség belső életéhez is hozzátartozik. Az emberek békéjét feldúlja, ha valaki vét az egyén vagy a közösség ellen. A béke helyreállítását sokan a **jogos büntetésben** látják. Amíg ez nem történik meg, az embereket **bosszúvágy** fűti, ami nagyban torzítja az emberi kapcsolatokat és döntéseket. A személyes bosszú **határtalanságát** a törvénnyel és a bíróságokkal próbálták megfékezni. 🔍

A bűnök büntetését, különösen, amikor nagyobb közösség vagy akár az egész nép volt a vétkes, olykor **kivetítették egyvalakire**, ő kapta mindenki büntetését. Ő a *farmakosz*, a bűnbak. Erre sok példát találunk közösségeinkben.

A belső háborúk szélsőséges eszköze a **terrorizmus**. Ennek számtalan válfaja van és volt a spon-tán kocsmai verekedéstől az előre megtervezett, nagyvárosi tömegeket célzó robbantásokig. A média széleskörűsége lehetővé tette, hogy napjainkban ez a **nemzetközi hadviselés durva eszközévé is lett**.

Jézus arra tanít, hogy a vétkek kiegyenlítése nem az emberek dolga, **ne akarjunk Isten helyére lépni**. Másfelől megmutatja, hogy **Isten minden erejével küzd a bosszú és az erőszak ellen**. 🔍

Az erőszakmentesség. Jó felismerés az, hogy a hatalomra **nem csak az erőszak eszközével lehet hatni**. Az erőszakmentesség elkötelezettjei olyan társadalmi vagy személyes akciók létrehozói, amelyek **nem ártanak senki testi épségének**, mégis feltűnőek, sőt döntéseket, válaszlépéseket kényszerítenek ki. **Az erőszakmentesség nem tétlen**. Elhatározott, aktív lépéseket tesz, sokszor áldozatot is hozva ezért. **Így állítja vissza az emberi méltóságot**. 🔍

Korunk egyik híres fénykepe, amikor 1989. júni-us 4-én, a pekingi diáklázadás idején egy fegyverte-len fiú szemben áll egy sor tankkal, és eltéríti őket.

Ki vállal nagyobb kockázatot? A fiú vagy a dik-tatúra katonája, aki a tankot vezeti?

BIBLIAOLVASÁS ■ Az erőszakmentesség iskolája lehetne a Hegyi beszédnek egy részlete?

Olvassátok el Mt 5,39–44-et!

Vessétek össze ezt Walther Wink gondolataival!

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Újsághír: „Ismeretlen fegyveresek megtámadták szerdán a *Charlie Hebdo* című francia satirikus hetilap székházát Párizsban, a lövöldözésben tizenkét ember életét veszítette. Az újság profiljához hozzátartozott a vallásos személyek, Mohamed, Allah, de a pápa vagy Jézus kigúnyolása is. A terrorizmust vallási érzésükben megbántott iszlamista hajtották végre. A párizsi tömegek ezután a sajtószabadság megsértése miatt tüntettek az utcákon.”

Igazuk volt-e a terroristáknak? Érthetők-e tetteik? A keresztények miért nem lázadtak fel Jézus megsértése miatt?

JÁTÉK ■ A *Kill Bill* című film egyik idézete olvasható a betűk között, ha jól választasz irányt. A meg-jelölt betűtől mindig a megadott égtáj felé kell lépned, és úgy összeolvasnod a szöveget. A dőlt vo-nalkák a szóközöket, a kettős vonalkák a mondatközöket jelölik.

S	R	L	A	N	O	M	E	I	B	E	
T	É	R	E	B	S	E	T	S	N	N	/ DK-ÉK-D-D-K-K/ DNY-NY-NY-É-K-ÉK-É
T	D	Ő	Ú	A	S	Z	Ú	Z	E	D	/ DK-ÉK-D-D-DNY-D-ÉNY// D/NY-É-DNY-
J	Ö	K	Z	H	O	S	T	V	E	K	NY-É-É/ É-NY-DNY-K/D-NY-D-K-DK-K /
A	N	N	S	S	B	A	Á	É	Ö	N	K-K-K-ÉK-É-K-ÉK-ÉNY-ÉNY / K-K-DNY-
N	I	E	Y	Ü	E	L	T	Ü	Y	N	K-DNY// DK-DNY-K-D-NY-NY/ D-NY-NY-
N	O	H	T	J	E	F	L	E	B	S	ÉNY-K-DNY-NY-NY-ÉNY-É-DNY/DK-NY-
											NY-É-É-K/ ÉNY-K-ÉNY-É-K-ÉK

15. A nyugati szerzetesrendek második hulláma

A 11. század folyamán megújult a szerzetesi élet. Új kolostorok épültek és új szerzetesrendek jöttek létre. Az új irányzatokra jellemző, hogy a szerzetesség ősi alapjaira építve, Krisztus tökéletesebb követése érdekében önként vállalták a szegénységet és az aszketikus életet.

Benedek reguláját követő szerzetesrendek

1098-ban megalakult a ciszterci rend. Tagjai számára fontos szerepet kapott a kétkézi, mezőgazdasági munka. Ők is a lakott településektől távol, monostorokban éltek, és nagy kiterjedésű majorságokat hoztak létre, amelyeket maguk műveltek meg. Ez volt az első központosított szerzetesrend. Cîteaux apátja volt a rend főnöke, aki közvetlenül a pápa fennhatósága alá tartozott. A későbbiek során a szerzetesek a tudományos képzésre is nagy hangsúlyt helyeztek.

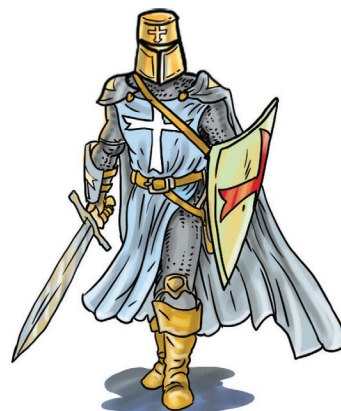
Ágoston reguláját követő szerzetesrendek

Augustinus jóval a bencés rend megalakulása előtt kidolgozott egy szerzetesi szabályzatot, amely az őskeresztények életét, szeretet- és vagyonszövetségét tekintette követendő példának. Az Ágoston által lejegyzett szabályokat (Vita Canonica) követő szerzetes papokat kanonokoknak nevezik. Ehhez az irányzathoz tartoztak Norbert apát követői, az 1120-ban alapított premontrei rend tagjai, akik szegénységet fogadtak, de nem a világtól elvonultan éltek. Feladatuk volt többek között a prédikálás, a lelkipásztori és hittérítői munka.

Lovagrendek

A keresztes hadjáratok idején több lovagrendet alapítottak. Feladatuknak tekintették a zarándokok fegyveres védelmét, elszállásolását, a betegek gyógyítását és a Szentföldért folytatott harcot. Egy személyben voltak szerzetesek, betegápolók és katonák.

Johanniták

A jeruzsálemi Szent János-templom mellett építették fel első kórházukat 1070 körül. Kezdetben elsődleges feladatuknak tekintették a betegápolást, de a kardforgatás is szerepet kapott, sőt egy idő után a lovagrend tagjai számára ez fontosabbá is vált, mint a gyógyítás.

Német lovagrend

Gyógyító lovagrendként indultak, de később szintén a katonai feladatok váltak meghatározóvá. A keresztes hadjáratok után is megmaradt nagy befolyásuk. A Balti-tenger vidékén létrehoztak egy önálló államot, amely több mint 200 évig fennmaradt.

Templomosok

A zarándokok védelmét tekintették fő feladatuknak, de egyre nagyobb szerepet kapott a Szentföldért folytatott harc. Rövid idő alatt igen nagy befolyást és vagyont szereztek. Jeruzsálem eleste után Párizsból irányították a lovagrendet. Szép Fülöp francia király hamis vádak alapján halálra ítélte a templomosok vezetőit, feloszlatta a lovagrendet, és megszerezte a vagyont.

Koldulórendek

Assisi Szent Ferenc (1182–1226) egy gazdag itáliai család sarja volt. Élte a jómódú fiatalok könnyelmű életét. Alig húszévesen szakított ezzel az életmóddal. Rádöbbsent, hogy Krisztust kell követnie. Ettől kezdve teljes szegénységben élt. Prédikált, betegeket ápolott, koldult. Sokan csatlakoztak hozzá. A követőit nem az elvonulásra biztatta – mint a korábbi szerzetesrendek –, hanem az emberek közötti szolgálatra, igehirdetésre és misszióra. Nem telt el sok idő, és Európa minden vidékén megjelentek a ferences barátok, és kolostorokat építettek.

Domonkos 1216-ban alapított szerzetesrendet. Ő is az evangéliumi szegénységet hirdette, de ez nála nem a cél volt, hanem az igehirdetés egyik eszköze. Úgy vélte, csak így lehet megszólítani az embereket. Küldetésük a Jézusról szóló tiszta tanítás terjesztése volt, és felléptek az eretnekekkel szemben, ezért Domonkos lényegesnek tartotta, hogy a szerzetesek jártasak legyenek a tudományokban is.

15. Mi a kereszténység küldetése?

„Amikor megtették ezeket akárcsak eggyel is a legkisebb atyámfiai közül, velem tették meg.” (Mt 25,40)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ A mai ifjúsági órán elhatároztuk, hogy elég volt abból, hogy csak imádkozunk, énekelünk és Bibliát olvasunk. Valamilyen tevékenység kell! Valami olyan, amiben a kereszténységünk cselekvésekben is látszik.

Az ikrek azt tanácsolták, hogy menjünk egy öregotthonba, András szerint zenekart kellene alakítanunk, ő lehetne a basszusgitáros. Felmerült még a szegényeknek való ruhagyűjtés, a drogosok segítése, gyengébb tanuló korrepetálása, meg ezekhez hasonló. Aztán Gerő azt mondta:

– Egyszerűen csak jól kellene élnünk mindnyájunknak!

Ma egész nap ezen járt az eszem.

LÁSSUNK NEKI ■ Keressünk egy mostani napihírt egy újságból! Írjunk hozzá egy keresztény állásfoglalást, amelyet akár egyházunk nevében is tehetnénk! Vajon mennyiben tér ez el a hivatalos vagy a közvéleményben megfogalmazódó álláspontoktól?

Vajon hol lehetne ezt az állásfoglalást közzétenni, hogy az tényleg hathatós legyen?

Szerinted lenne-e hatása annak, ha az egyház, vagyis ebben az esetben mi az egyház nevében egy ilyen állásfoglalást közzétennénk?

FONTOLJÁTK MEG! ■ *A kereszténység nem lehet meg cselekedetek nélkül.* A kereszténység nagy hangsúlyt fektet arra, hogy az ember **belső világa, gondolkodása** megerősödjön. Ezt az egyháztörténet egyes szakaszaiban eltűntették, ami tétlenséghez vezetett. Egyes elszánt közösségek azonban felfedezték, hogy **a tértlen kereszténység torzul.** Ezért különösen a középkori nyugati szerzetesrendek komolyan vették, hogy használjanak: **tanítsanak, dolgozzanak, segítsenek.**

Ennek az örökségnek a hordozói azok a gyülekezetek és keresztény emberek, akik **kereszténységüktől indítva élnek hasznos életet**; Jézus ismert metaforája szerint a hívő életnek jó „gyümölcsei”, vagyis következményei a jó cselekedetek. 🔑

A cselekedet mint álarc. Természetesen könnyű átesni a ló túloldalára! Az olyan kereszténység, amely **pusztán tevékenységeiben él**, szintén **egyoldalúan látja a hitet.** A közelmúlt egyik teológiai törekvése csak a szociális tevékenységben látja hitelesnek az egyházat. A jó cselekedetek és tevékenységek **könnyen teszik felületessé** a gondolkodást, a hitet és az igazságot. 🔑

Miért nem lehet a hitet és a jó cselekedeteket egyensúlyban tartani? Ebből is, abból is egy kicsit!

A gondolkodás már csak ilyen! Mindig túlhangsúlyoz valamit.

A cselekedet nem érdem. Veszély az, ha a jó cselekedetek érdemnek tűnnek. Isten nem tetteink, teljesítményünk miatt fogad el bennünket. A középkori egyház végzetes romlása éppen abban volt, hogy **a hitet teljesen háttérbe szorította a cselekedet.** Végül a cselekedetek is **képletesekké váltak**, mint egy zarándokút vagy egy-egy szöveg sokszoros elismételgetése.

Luther ezért hangsúlyozta azt, hogy Isten nem a cselekedeteink miatt, hanem az iránta érzett bizalom révén tud találkozni velünk. Ez a **hitből való megigazulás** tanítása. 🔍

A cselekedetek útján nem jutunk el Istenhez. Azonban Isten kegyelmét hittel megragadva életünk alkalmas lesz a jó cselekvésére.

BIBLIAOLVASÁS ■ Értelmezzétek a Hegyi beszédnek ezt a mondatát: Mt 5,16!

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Vajon mekkora esélye van ma egy munkálkodó szerzetesrendnek? Nem válik-e nevetségessé, idejétmúlttá? Vagy éppen hatékonyabb az elkötelezettségük és közösségük miatt?

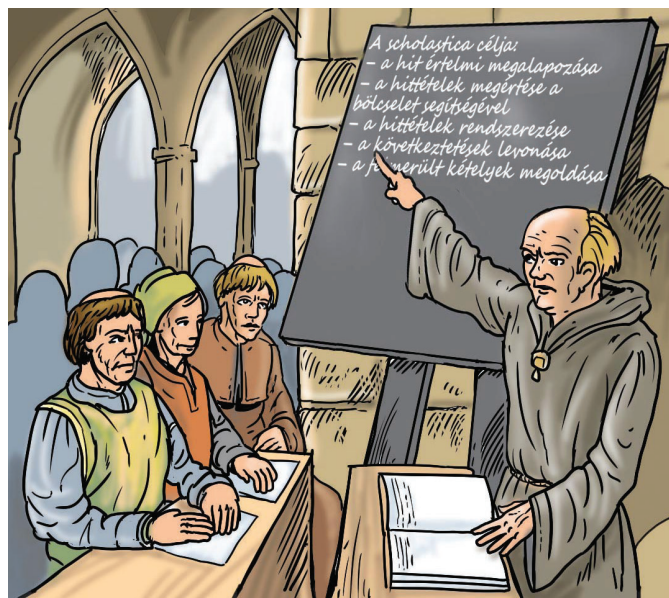
JÁTÉK ■ A bencés szerzetesrend magyarországi tevékenységére utal az a név, amit ebből a rejtvényből ki lehet hozni. A felírt szavak ellentétét kell kitalálnod. Ezek kezdőbetűi adják ki a megfejtést.

- ____._____ – PORTALAN
- ____._____ – MAGAS
- ____._____ – ÁRNYÉKOS
- ____._____ – IGEN
- ____._____ – EGYSÉGES
- ____._____ – NÉVTELEN
- ____._____ – IGAZ
- ____._____ – FELSŐ
- ____._____ – DOMBORÚ
- ____._____ – VALÓS
- ____._____ – ÁRADÓ

16. Skolasztika, misztika

Az előző korok kolostori és székesegyházi iskoláiban a hitigazságokat a Szentírásból és az egyházi hagyományból vett idézetekkel igazolták, később, a 11. századtól az értelemmel megragadható megalapozást tartották fontosnak. Az így közölt ismeret lett a *theologia scholastica*, előadója a *theologus scholasticus*, a hittudós.

Ez a tudomány nem volt öncélú, hanem a vallásos ember hitét akarta megerősíteni. Alapgondolata az volt, hogy a hit megértésre törekszik, a megértés pedig hitre szorul. Vagyis az értelem a hittételek megértését segíti.

Aquinói Szent Tamást (1225–1274) tekinthetjük a skolasztika legnagyobb alakjának. A *Summa Theologiae* című művében öt észszerű bizonyítékot írt le Isten létezése mellett. Ezek a *quinque viae*, azaz az öt út néven váltak ismertté.

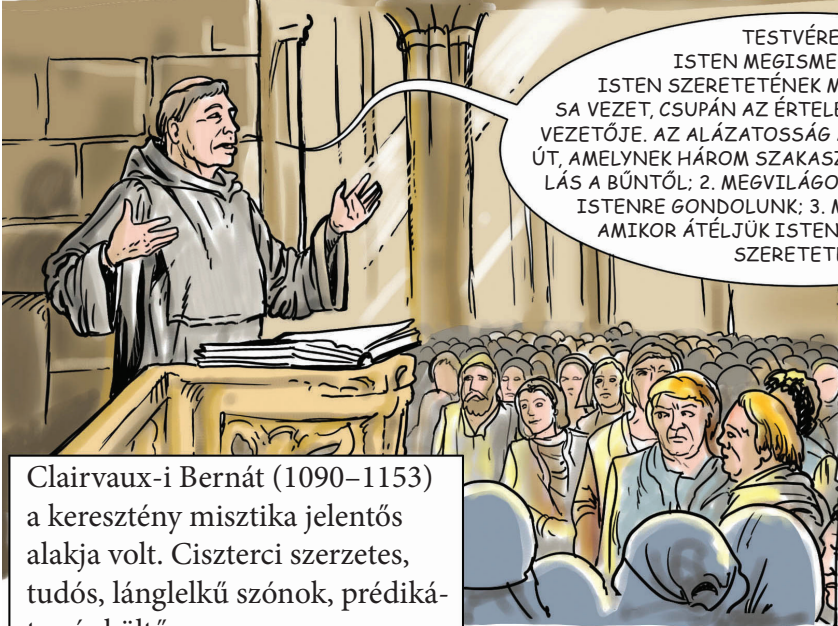

Canterbury Anzelm (1033–1109) teológus, filozófus, bencés szerzetes, Canterbury érseke, korszakalkotó gondolkodó, a „skolasztika atyja”.

Anzelm Isten létezését a következő érveléssel kívánta bizonyítani: „Uram..., úgy hiszünk, Te az a valami vagy, aminél semmi nagyobb nem gondolható. De bizonyosan nem lehetséges, hogy csak az értelemben legyen meg az, aminél nagyobb nem gondolható. Ha ugyanis legalább az értelemben létezik, akkor elgondolható róla, hogy a valóságban is létezik, ez pedig nagyobb. Kétségtávol létezik tehát valami az értelemben is és a valóságban is, aminél nagyobb nem gondolható. Ezt pedig Istennek nevezzük.”

Misztika

Az emberi észre támaszkodó skolasztikus gondolkodás sok mindent képes volt megmagyarázni, de nem tudott minden lelki kérdésre választ adni. A 12. században megnőtt az érdeklődés a hit titkainak közvetlen megismerésére; ezt az irányt képviselte a misztika, amely a személyes Istenre figyelésre helyezte a hangsúlyt.

TESTVÉREK!
ISTEN MEGISMERÉSÉHEZ
ISTEN SZERETETÉNEK MEGTAPASZTÁLÁSA VEZET, CSUPÁN AZ ÉRTELEM NEM LEHET A HIT VEZETŐJE. AZ ALÁZATOSSÁG AZ ISTENHEZ VEZETŐ ÚT, AMELYNEK HÁROM SZAKASZA VAN: 1. MEGTISZTULÁS A BÜNTŐL; 2. MEGVILÁGOSODÁS, AMIKOR CSAK ISTENRE GONDOLUNK; 3. MEGSZENTELŐDÉS, AMIKOR ÁTÉLJÜK ISTEN KÖZELSÉGÉT ÉS SZERETETÉT.

Ujjongás Jézus nevére – részlet

„Jézus, édes emlékezet,
Te adsz szívünknek örömet.
Se méz, se semmi nem lehet
Jelenléténél édesebb.”
(Evangélikus énekeskönyv 360. ének)

Clairvaux-i Bernát (1090–1153) a keresztény misztika jelentős alakja volt. Ciszterci szerzetes, tudós, lánglelkű szónok, prédikátor és költő.

Eckhart mester (1260–1328) német teológus és bölcsele, a középkori misztika klasszikusa, dominikánus szerzetes. Az akkori egyházi hagyománnyal ellentétben anyanyelvén prédikált, így sokakhoz jutott el Isten igéje. Iskolát teremtett: tanítványai közül Heinrich Seuse és Johannes Tauler a legjelentősebbek, de nézetei hatottak a reformációra is.

Kempis Tamás (1379–1471) Ágoston-rendi szerzetes, a *devotio moderna*, az új kegyességi mozgalom meghatározó személyisége, a középkori keresztény misztikus irodalom legnépszerűbb könyvének, a *Krisztus követése* című műnek a szerzője.

Fontosnak tartotta a megtérést, az elcsendesedéseket, az elmélkedést Krisztus életéről és szenvedéséről, az úrvacsoravételt és a hit őszinte megélését.

Könyvének főbb témái: önvizsgálat, alázat, önmegtagadás, fegyelem, béketűrés és az Isten iránti bizalom és szeretet.

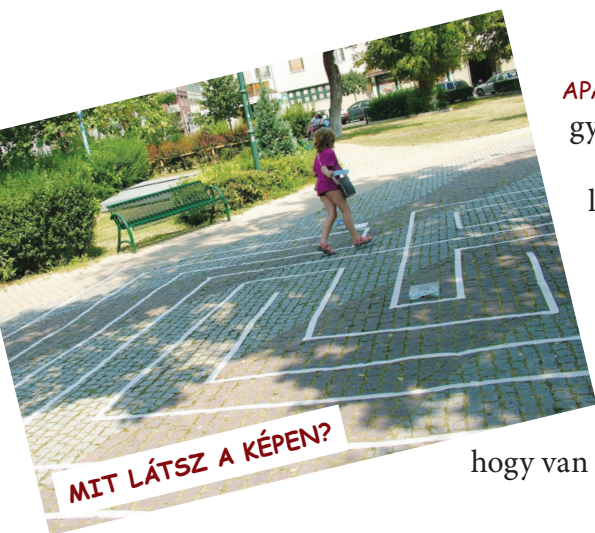
MIVEL
AZ EMBER SZÁMKIVETTSÉGBEN ÉL, EL KELL SZAKADNIA MINDEN MULANDÓTÓL ÉS MINDEN TEREMTMÉNYTŐL, ÉS KRISZTUST KELL KERESNIE.

HA AZ
EGÉSZ BIBLIÁT BETŰ SZERINT TUDNÁD, ÉS MINDEN BÖLCS MONDÁST ISMERNÉL, MIT HASZNÁLNA AZ ISTEN SZERETETE ÉS KEGYELME NÉLKÜL?

NAGY
DOLOG A SZERETET, MINDEN JÓNÁL NAGYOBB, EGYMAGA KÖNNYŰVÉ TESZ MINDEN TERHET, MÉLTÓSÁGGAL VISEL MINDEN MÉLTATLANSÁGOT.

16. Próbáljuk meg észszerűen felfogni?

„Te pedig a szívben levő igazságot kedveled, és a bölcsesség titkaira tanítasz engem.” (Zsolt 51,8)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Ma a táborban mellém ült egy szemüveges gyerek, akinek soha nem jut eszembe a neve, és tele volt kérdéssel.

– Hogy lehetséges az, hogy Isten mindenhol jelen van egyidejűleg? Azt sem értem, hogyan hallhatja valaki, hogy megszólítja őt. Vannak, akik azt mondják, hogy tudják, mi az akarata. Hogyan? Kellene bármi, ami valami bizonyítékot ad.

Kezdttem megértetni vele, amit igaznak tartok ebben, de ahogy néztem az arcát, egyre inkább elbizonytalanodtam. Végül azt mondtam:

– Igazad van. Nem fogom tudni neked bebizonyítani azt, hogy van Isten. Azt talán jobban, hogy milyen ez az Isten.

És azt hogyan?

Ja, tudom. A hit.

Ha van Isten, akkor Jézus minden cselekedete róla szól. Akkor Isten olyan, mint Jézus. Azaz Jézus Isten. Ha nincs Isten, akkor az csak egy szimpátiikus ács története.

LÁSSUNK NEKI! ■ Két csoportban próbáljatok érvelni amellett és az ellen, hogy a térben vannak rádióhullámok. Természetesen anélkül, hogy a rendelkezésekre állna egy rádió.

FONTOLJÁTKOK MEG! ■ **Mi is a filozófia?** A szó eredeti, görög jelentése **a bölcsesség szeretete**. Olyan tudomány, amely megpróbálja az **ész segítségével** rendszerbe állítani, feltérképezni, megérteni a valóságnak azt a részét, amelyet nem lehet látni vagy mérni. Vizsgálati körébe tartoznak: a gondolkodás, a megismerés lehetőségei; a létezés oka, célja és lényege; Isten léte; az emberi tettek helyes vagy helytelen voltának kérdései; a világ alapvető törvényszerűségei; a művészet, a jog, a társadalom jelenségei.

A *filozofosz* kifejezés először Hérakleitosznál (kb. Kr. e. 535–475) fordult elő: „Nagyon sok dolgot kell saját kutatásuk alapján tudniuk a *bölcsességszerető* férfiaknak.”

Mi is a teológia? A teológia az **Istenről szóló beszéd** sajátos tudománya. Más **tudományokra jellemző, hogy a legalapvetőbb állításaikra rá lehet kérdezni**, azokat akár kétségbe is lehet vonni, ezzel szemben **a teológia egy ponton mozdíthatatlan: ez Isten létezése**.

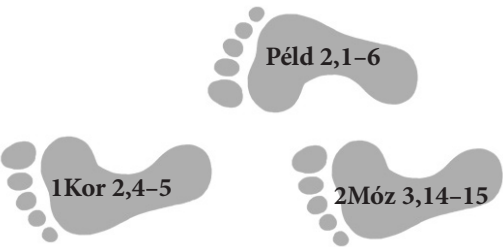
A teológia gyakran a filozófia munkamódszerével gondolkodik, bár abban különbözik tőle, hogy míg a filozófia az emberi észre alapoz, addig a teológia a hit miatt sajátos szemszögből látja, amit az ész felfedezett. Ha **Istenről** beszélünk, a hit fényében nyilvánvalóvá válik, hogy ő, akiről a teológia alapvetően beszél, pusztán emberi ésszel felfoghatatlan: az ő **megismeréséhez hitre van szükségünk**. ☞

Az egyháztörténet bizonyos szakaszaiban **vonzerővé vált, hogy az Istenről szóló beszéd, a teológia és a bölcselkedés, a filozófia összekeveredjen**. Ez a gondolkodás nyitott volt arra, hogy **Istent ne személyként, hanem jelenséggként, fogalomként vizsgálja**, és kész volt létére akár bizonyítékokat

is keresni. Ez zsákutcát jelentett mind a filozófia, mind a teológia számára; ráadásul szembefordította egymással a teológiát és más tudományokat.

Isten személyessége. A keresztény hitben nem akarunk **Istenről másképp beszélni, csak mint személyről. Hatalmas, láthatatlan, sokszor felfoghatatlan** személyiség ő, aki titokzatos utakon keresztül mutatja meg akaratát számunkra. Ő jelenik meg egy emberi életben, Jézusban, és ereje megmutatkozik a Szentlélek munkájában. 🔍

Minden pillanat, amelyben akarata kirajzolódik számunkra, azt is megmutatja, hogy **Isten más, mint az ember.** 🔍

BIBLIAOLVASÁS ■ Az athéni beszédet Pál apostol filozófusok előtt mondja el. Vajon hogyan reagálnak rá?

Olvassátok el ApCsel 17,16–34-et!

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Vajon lehet-e a legalább az újszövetségi történeteket bizonyítani? Keressetek tényeket, érveket arra, hogy Jézus testét nem ellopták a tanítványok, és csak híresztelték, hogy Jézus feltámadt, hanem Jézus valóban feltámadt! (Vö. Mt 27,62–66; 28,11–15, ill. 1Kor 15,12–20)

JÁTÉK ■ Aquinói Tamás Isten-bizonyítékainak jellegzetes mondatát találhatjátok meg ebben a játékban.

Torpedó. Az ismert játékban most a tanárotok lesz a párotok, nála van a megoldás. Hármas lövésekkel lehet rábukkanni a hajóként elhelyezkedő szavakra. A hajók nem érhetnek össze, még a sarkukkal sem. Egy 3 betűs, egy 4 betűs, egy 8 betűs és egy óriási 12 betűs hajót kell megtalálnotok, amely a nagysága miatt már derékszög alakú. Ha eltaláljátok valamelyik hajót, a tanárotok az éppen eltalált betűt is megmondja. Segítségképpen az azonos típusú hajók összes betűalkatrészét felsoroljuk. Ha minden hajót kilőttetek, könnyű lesz összeállítani a mondatot.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	
										1
										2
										3
										4
										5
										6
										7
										8
										9
										10

17. Előreformerek

Vald Péter (1140–1218) jómódú lyoni kereskedő volt, aki a gazdag ifjú története kapcsán egyszer arra az elhatározásra jutott, hogy szétszítja vagyonát. Ettől kezdve igen szerényen élt, járta az országot és prédikált.

NEM KÉNE HOZZÁ ORVOST HÍVNI?

EZ MEGŐRÜLT!

MIÉRT CSINÁLJA EZT?

SENKI SEM SZOLGÁLHAT KÉT ÚRNAK, ISTENNEK ÉS A MAMMONNAK.

ELOSZTOGATJA A VAGYONÁT?

A VILÁGI DOLGOKBAN A KIRÁLY NINCSEN ALÁVETVE A PÁPÁNAK. ELÍTÉLEM AZ EGYHÁZ FÉNYÜZÉSÉT. ELLENZEM A TISZTÍTÓTŰZRŐL, A SZENTEK RŐL ÉS AZ ERELYÉK TISZTELETÉRŐL SZÓLÓ TANÍTÁST ÉS A CÖLIBÁTUST (PAPI NŐTLENSÉGET), MERT EZEK NEM A BIBLIA TANÍTÁSAI. AZ EGYHÁZ NEM ADHAT PÉNZÉRT BŰNÖK ALÓL FELOLDÓZÁST.

FELSÉG HALLOTTA MIT TANÍT EZ A PROFESSZOR?

John Wyclif (1320-1384) angol pap, az oxfordi egyetem teológiai karának tanára volt. Élesen bírálta kora egyházát és annak egyes tanításait. Több kérdésben szembefordult a pápával. Ezek miatt ki is átkozták és eretneknek nyilvánították, de nem esett bántódása, mert az angol politikai vezetés támogatta őt és befolyásos tisztséget tölthetett be a királyi udvarban.

EZ MOST KAPÓRA JÖTT. ÜZENEM A PÁPÁNAK, HOGY EZÉRT NEM FIZETEK NEKI EGY PENNYT SEM.

CSEH TESTVÉREIM! MINDENKI OLVASSA A SAJÁT ANYANYELVEN A SZENTÍRÁST! FORDÍTSUK LE CSEH NYELVRE! TARTHATATLAN, HOGY A PÁPA ÉS A PÜSPÖKÖK LÁBBAL TIPORJÁK JÉZUS TANÍTÁSÁT. ISTEN IGÉJÉNEK KELL ENGEDELMESKEDNÜNK, NEM A PÁPÁNAK. PÉNZEN NEM VÁLTHATÓ MEG AZ ISTEN BŰNBOCSÁNATA. KÖVETELJÜK, HOGY AZ ÚRVACSORÁNÁL MINDENKI KENYERET ÉS BORT EGYARÁNT MAGÁHOZ VEHESSEN, MERT JÉZUS EZT ÍGY RENDELTE EL.

Husz János (1365-1415) cseh pap és egyetemi tanár. Wyclif tanításai hatottak rá, fordította és terjesztette műveit. Sokan hallgatták cseh nyelven elmondott, az egyház megújulását és megújítását sürgető prédikációit. A pápa először eltiltotta a prédikálástól, később átokkal sújtotta.

IGAZA VAN. VÉGRE VALAKI KIMONDJA EZEKET. ELEGÜNK VAN A HATALMASKODÁSBÓL.

Élesen kritizálta az egyház fényűzését, és apostoli szegénységre buzdított. Anyanyelven prédikált. Elítélte a szentek és az ereklyék tiszteletét. Egyre többen csatlakoztak hozzá Lombardiában és Provence-ban. Követői lefordították a Bibliát a provánszi nyelvjárára. A pápa hamarosan eretneknek nyilvánította őket, és elkezdődött a valdensek (Vald Péter követői) üldözése. Sokakat megkínóztak és megöltek, de a mozgalom átvészelte ezt az időszakot, és a mai napig létezik Valdens Egyház néven Olaszországban.

1381-ben parasztlázadás tör ki, amit bár Wyclif elítél, de ellenfelei az ő tanításainak elterjedésével magyarázták a helyzet kialakulását. Emiatt kegyvesztetté vált, és egy vidéki városka plébánosa lett. Tanítványaival lefordította a Bibliát (latinból) angolra. Követői (a lollardok) kettesével járták az országot, prédikáltak és tanítottak. Halála után Wyclifet a konstanzi zsinat eretneknek nyilvánította.

Husz János elment a konstanzi zsinatra, mivel Luxemburgi Zsigmond német-római császár védelmet ígért neki, de ott elfogták és 1415 júliusában máglyahalálra ítélték. Husz halála után is megmaradt a huszita mozgalom. Hitükért és jogaikért 1419 és 1432 között több háborút is vívtak a császár seregeivel.

17. Kereszténység vagy egyház?

„Mert úgy határoztam, hogy nem tudok közöttetek másról, csak Jézus Krisztusról, róla is mint a megfeszítettéről.” (1Kor 2,2)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Apám fiatalkorában egy olyan egyházban élt, amely nagy gondot fordított arra, hogy az akkori hatalmat kiszolgálja, és így biztonsága legyen. Ez olykor elfeledtette vele igazi küldetését, az evangélium hirdetését. Ezért apám sokszor csalódott az egyházban. A kereszténységet viszont nagyon fontosnak látta, ezért soha nem hagyta ott. Elment a templomba, gyülekezeti együttlétekre, de olykor nagyon szomorúan hallgatta azt, ami ott történik. Néha fel is szólalt ellene.

– Létezik egy láthatatlan egyház – mondta olykor –, amit a Szentlélek épít, de ez a látható nem az, és manapság nem is hasonlít hozzá.

LÁSSUNK NEKI ■ Képzeld el, hogy kaptál egy telefont, nagyon jó, sok mindent tud. Igen ám, de a telefon nyelvének az arab nyelv van beállítva, ami azt jelenti, hogy még a karakterek sem érthetők számodra. Fogalmad sincs, melyik gombhoz mi tartozik, ismeretlen a készülék, a nyelvet pedig nem tudod még elolvasni sem. Mit tennél?

FONTOLJÁTK MEG! ■ **Az egyház szent emberi közösség.** A pünkösdi eseményektől kezdve beszélünk egyházzal. Akkor a **Szentlélek kitöltése** nyomán közösség alakult, amely szinte az első pillanatától magán hordozza az emberi gyengeség jeleit, mivel emberek alkotják. Másfelől éppen a **Szentlélek jelenléte teszi lehetővé, hogy mindig megújulhasson**, így szentelődhet meg az emberi közösség. ☞

Az egyház egyik feladata az, hogy **őrizze azokat a hagyományokat, amelyek Krisztushoz kötik**. A másik, hogy folyton keresse azt, **hogyan mutathatna rá Jézusra a saját környezetében, amely időről időre változik**. A megőrzés és a keresztény üzenet aktuális megszólaltatása között nem könnyű megtalálni az egyensúlyt.

Krízishelyzet. Ha az egyház elfeledkezik küldetéséről, ha elfelejti, hogy **alapvetően Istenről kell szólnia**, őt kell középpontba állítania, akkor saját **identitását** (önazonosságát) veszélyezteti. Ez **krízishelyzetet** hoz létre (*kriszisz*: a görög 'elítélés', 'szétválasztás' szóból eredeztethető, amelynek jelentése válság vagy fordulat). A krízis, a válság sok rossz választás eredménye. Mivel az egyház életében nagy tömegek lassú változási folyamatairól van szó, ezért **nagyon nehéz idő közben észrevenni a torzulást**. Az egyház megújítására is főleg nagy krízisek idején történtek kísérletek, amikor a tanítás torzulása már szembeötlő volt; például a reformáció idején.

Az egyházújításnak sokféle formája van. **Végletes helyzetben szakadás jöhet létre**, amely abból adódik, hogy **a kereszténység nem az egyházhoz, hanem Krisztushoz köthető**. Ilyenkor ebben a kérdésben – Krisztus vagy egyház? – a keresztényeknek Krisztus mellett kell dönteniük. ☞

Nem szeretem az ilyen kérdéseket.

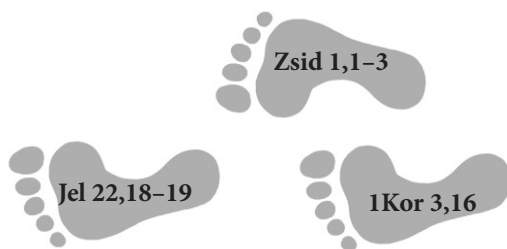
Ezért kell még idejében észbe kapni!

Fontos tájékoztatósi pontunk a Biblia. Mivel a Krisztusban megmutatkozó **Istenről a Biblián keresztül tájékozódunk**, ezért szinte minden egyházújítás a **Biblia kézbevétele**vel kezdődik. A Biblia megismerésekor derül fény arra, hogy az egyház mennyire tartja magát a Bibliában foglaltakhoz.

A reformátorok éppen ezért találták fontosnak a Szentírás **anyanyelvre** való fordítását is, hiszen a 16. századot megelőző időszakban csak szórványosan beszélhetünk egy-egy nyelvre átültetett bibliai szövegekről, amelyek főleg kéziratos másolatok formájában terjedtek, így igen kevés olvasóhoz jutottak el. Nem csoda, hogy a Biblia ismeretének hiányában a korabeli egyház kritikus távolságba került Isten üzenetétől. ☞

Azért tartjuk fontosnak a **napenkénti bibliaolvasást**, mert a Bibliát használó, értő kereszténység kevésbé van kitéve annak, hogy elveszíti identitását.

BIBLIAOLVASÁS ■ Témánk összefüggésében hogyan értelmezték Jézus mondását Jn 15,1–8-ban?

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Nem csak az egyház üresedhet ki, veszítheti el tartalmát. Milyen más veszélyeztetett közösségekről tudtok még?

JÁTÉK ■ Ki az igazi egyházújító? Megtudhatod, a következő rejtvény megfejtésével. A sötétebb mezőkben látod a megoldást.

A bal felső saroktól kezdve folyamatosan kell beírni a meghatározások megfelelőit. A szavak utolsó betűi egyben a következő meghatározás első betűi is.

Meghatározások

A mondat alkotóelemei.

Erre néz a veleméri templom.

Ez burkolja a lakás falát.

Kimegy a divatból.

Meg kell törölni, ha belépsz a lakásba.

Így keresztel valaki az eredeti forma szerint.

Pokróccal leterít.

18. Savonarola

Savonarola: „Az egyház megostoroztatik, aztán hamar megújul; mindez hamar bekövetkezik.”

Komoly erkölcsi hanyatlás ment végbe a reneszánsz idején az egyházban is. Ez a jelenség nem kerülte el a pápaság intézményét sem. A mélypontot VI. Sándor (Rodrigo Borgia) pápa uralkodása jelentette. Családi kapcsolatai és megvesztegetések révén szerezte meg a bíborosok szavazatait, így került a pápai trónra. Botrányos, kicsapongó életet élt. Nyíltan vállalta szeretőit, akiktől több gyermeke is született. A korszellemtől nem volt idegen, hogy még a bíborosok is szeretőket tartottak, és gyermekeik születtek, azonban ezt igyekeztek titokban tartani. Magas egyházi és világi pozíciókat adományozott gyermekeinek, rokonainak és barátainak. Számos gyilkosság és megvesztegetés kötődik a nevéhez. Nem az egyházzal foglalkozott, hanem hatalmát igyekezett növelni. A pápai tekintély növelése érdekében ő is (akárcsak a többi reneszánsz pápa) igen bőkezűen támogatta a művészeteket. Ezzel számos, felbecsülhetetlen értékű műalkotás létrejöttét segítette elő.

„A hitnek és a becsületességnek még csak a szikrája sem volt benne. Könnyedén megígért bármit, de semmihez nem tartotta magát, amit nem talált hasznosnak a maga számára. Nem törődött az igazsággal, így az ő idejében Róma a tolvajok és gyilkosok fészkevé vált.”

(Francesco Guicciardini 16. századi itáliai történétíró jellemzése VI. Sándor pápáról)

ŐSZENTSÉGE, A
LEGIDŐSEBB LÁNYA MEGÉRKE-
ZETT MILÁNÓBÓL.

MIT
CSINÁLJUNK
LORENZO PÜSPÖKKEL? NEM
AKAR TÖBB ADÓT FIZETNI
NEKED.

ZSAROLJÁTOK MEG
VALAMIVEL, HA EBBŐL SEM
TANUL, AKKOR LEHET, HOGY VALA-
MI VÉLETLEN BALESET
ÉRI MAJD.

RODRIGO, KÉSZÍT-
TESS EGY ÚJ HINTÓT NEKEM,
MERT A RÉGIT MÁR UNOM. AZT
SE FELEDD, HOGY ÚJ RUHÁK
IS KELLENEK!

APÁM,
OLYAN RÉG KÉSZÜLT
RÓLAD EGY FESTMÉNY,
VALAMELYIK HÍRES MŰVÉSZT
KELLENE FELKÉRNI.

Az inkvizíciót 1215-ben a hit és az erkölcs tisztaságának védelmére hívta életre a IV. lateráni zsinat. Az eretnekek elleni feljelentések nyomán kihallgatások kezdődtek. A Domonkos-rend folytatta le az eljárásokat. Ha beigazolódott a vádlott bűnössége, akkor egy kijelölt esküdtszék döntött az ügyben. Amennyiben az eretnek visszavonta nézeteit, enyhébb büntetés várt rá, de ha erre nem volt hajlandó, akár halálbüntetést is kiszabhattak rá. Gyakoriak voltak a túlkapások. A beismerő vallomást sokszor kínvallatással kényszerítették ki a vádlottakból, sőt a tanúk kínzása is engedélyezett volt. Az is általánosnak számított, hogy a tárgyalásokon nem volt védőügyvéd.

Firenze városában élt Girolamo Savonarola (1452–1498) Domonkos-rendi szerzetes, aki magával ragadó prédikációiban ostromozta a városiak erőlcstelen életét, nyíltan beszélt az egyház főnokságairól. Bírálta a várost kezükben tartó Medicieket, és elítélte VI. Sándor pápát botrányos élete miatt. Megtérésre és az egyház megújítására biztatta hallgatóságát.

Annyira nagy hatással volt a polgárokra, hogy egy alkalmas pillanatban 1492-ben Firenze népe elűzte a Medicieket. Savonarola keresztény elveken alapuló alkotmányt fogalmazott meg. Az új városvezetésben nem töltött be tisztséget, de befolyása továbbra is megmaradt. Prédikációi nyomán került sor 1497 és 1498 februárjában a hívságok elégetésére. Az Európában már korábban elterjedt szokásnak megfelelően a hét főbűn jelképeként hétlépcsős piramisként felépített máglyán égtek el az aszketikus szemlélet által világi hívságokként, az erkölcstelenségek eszközeiként megbélyegzett tárgyak: műalkotások, karneváli tárgyak, a művészetek és a szerencsejátékok eszközei, hangszerek, szépitőszerek, egyes írárok, maszkok, parókák, kosztümök... Előfordultak túlkapások is, amikor egyesek házról házra járva összeszedték és máglyára vetették a bűnösnek ítélt tárgyakat.

Savonarola egyre hevesebben bírálta a pápát, aki számára egyre kellemetlenebbek voltak a szerzetes beszédei. Bíborosi rangot ígért neki, ha felhagy egyházújító szándékával és VI. Sándor kritizálásával. Miután erre Savonarola nemet mondott, eretnakség vádjával perbe fogták, kínvallatással vallomást csikartak ki belőle, ezek után halálra ítélték.

18. Se farsang, se színház, se buli?

„Mert mindenki a saját kívánságától vonzva és csalogatva esik kísértésbe.” (Jak 1,14)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Kornéllal találkoztunk. Az iskola vége óta nem láttam.

- Mit csinálsz a szünetben? – kérdeztem.
- Mindennap délig alszom.
- Nem mondd! Soha nem tudnék délig aludni. Úgy érezném, hogy átalszom az egész életemet!
- Miért, te mikor kelsz?
- Felkelek mindennap nyolckor. Vannak feladataim is, amit mindennap elvégeztetnek velem. Azon túl kell esnem, utána kezdődik a nap.

– Bolond vagy! Ez az idő lustálkodásra való. Majd lesz még elég kényszer, ha újrakezdődik az iskola.

Elgondolkoztam. Velem lehet valami baj.

Én is fel szoktam kelni fegyelmezetten minden reggel.

Persze, hogy le ne késs a reggeliről.

LÁSSUNK NEKI! ■ Küldjünk ki két gyereket. Az egyikre adjunk zakót és nyakkendőt (lehet csak egy nyakkendőt, és a zakót csak játsszuk el), a másikra pedig egy hobós piros pöttyös kendőt, amit a fejére köt, mint egy kalóz.

A következő cselekvéssort kell megcsinálniuk külön-külön:

Válasszanak ki egy lányt (vagy fiút)! Ültessék le egy asztalhoz! Kínálják teával és süteménnyel. Utána zenéljenek neki valamit!

Volt-e különbség a két jelenet között?

FONTOLJÁTOK MEG! ■ **A kereszténység nem akar elszigetelni a világtól.** Szóltunk már arról, hogy Jézus nem akarta övét kiemelni a világból, sőt **küldetésük az emberek közé vezetni őket.** Ez óhatatlanul azzal jár, hogy ott is megjelennek, ahol **a bűn, az Isten nélküli helyzetek** vannak. Ezek olykor vonzóak. **Ezt a vonzást kísértésnek nevezzük.**

Krisztustól szabadságot kaptunk. Ez a szabadság azonban ne vezessen minket oda, ahol Istenről már nem akarunk tudomást venni, sőt egyenesen az ő helyébe akarnánk lépni. ☞

„Ne vígy minket a kísértésbe!” Jézus azért tanítja a *Mi Atyánk* kezdetű imádságban ezt a mondatot, mert tudja, hogy míg a bűn durva megjelenése taszító, addig **közelsége, apró cseppjei kimondottan vonzóak.** A kísértés idején sokszor halljuk meg ezeket a mondatokat: „mindenki ezt csinálja”, „ez nem is olyan nagy véték”, „én tudom, hol a határ, ennyi még nem árthat”, vagy „ebben a mai világban ez már természetes”. Ezek **észrevétlenül távolítanak el Istentől. A lassú hozzászokás, a másokhoz való igazodás, az önigazolás** a Sátán eszköztára.

Másfelől a **Jézustól kapott szabadságunk** arra is ösztönöz, hogy **legyünk bátrak**. **Dönthetünk szabadon, ha közben mindig szem előtt tartjuk, hogy Istenhez tartozunk, és ezzel az önállósággal vagyunk felelősek is döntéseinkért.** 🔑

Augustinusnak tulajdonítják ezt a mondatot: „Röviden hangzik a törvény, mely eléd van adva: **szeress, és tégy, amit akarsz!**”

A kísértés elleni harc. A kísértés ellen sajátos eszközökkel vehetjük fel a harcot. Ide tartozik a **fegyelmezettség, a szabad döntés lehetőségének megtartása vagy az imádság.** 🔑

Ha valaki figyel arra, hogy határozottan döntsön, hogy ne engedjen a csábításoknak, hogy újra és újra ellenőrizze önmagát és Jézushoz igazítsa életét, az a nehéz pillanatokban is tud helyes úton járni. Olykor a **kereszténységben elkötelezettek** is adhatnak segítséget.

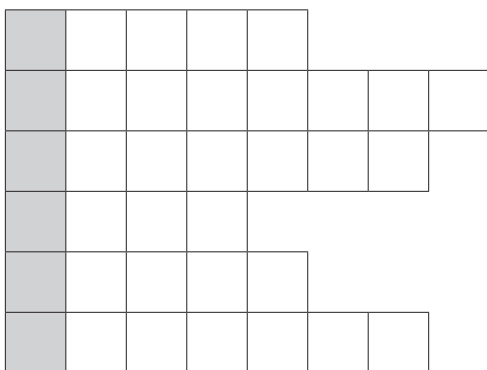
Jézus arra biztat minket, hogy a kísértés óráiban is **velünk van, nem hagy magunkra.**

BIBLIAOLVASÁS ■ A kereszténység nehéz korszakában íródott az 1Kor 10,12–13. Mit jelenthet ez a felszólítás ma a számunkra?

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Volt idő, amikor a templomi istentiszteleteken nem engedtek gitáros éneket énekelni. Mi lehetett ennek az oka?

Mi az, amit ma nem engednétek, hogy egy istentiszteleten megjelenjen?

JÁTÉK ■ A besötétített mezőkben olvasható, hogy mitől félt minket Isten. A második képről hiányzó tárgyak nevének első betűi kiadják ezt.

Jak 1,12

1Kor 6,12–13

19. Meg szabad-e tagadni az engedelmességet?

1483. november 10-én megszületett Hans Luther és Margarethe Lindemann első gyermeke, Márton. Hamarosan Mansfeldbe költöztek, ahol apja bányászati vállalkozásba fogott, és néhány éven belül kisebb vagyonra tett szert, amiből szerényen, de jól éltek.

A szülők nagy szigorral nevelték a kis Mártont.

Apja sok pénzt költött, hogy kitaníttassa elsőszülött fiát. Magdeburgban, majd Eisenachban tanult retorikát, dialektikát, grammatikát és éneket – mindezt latinul.

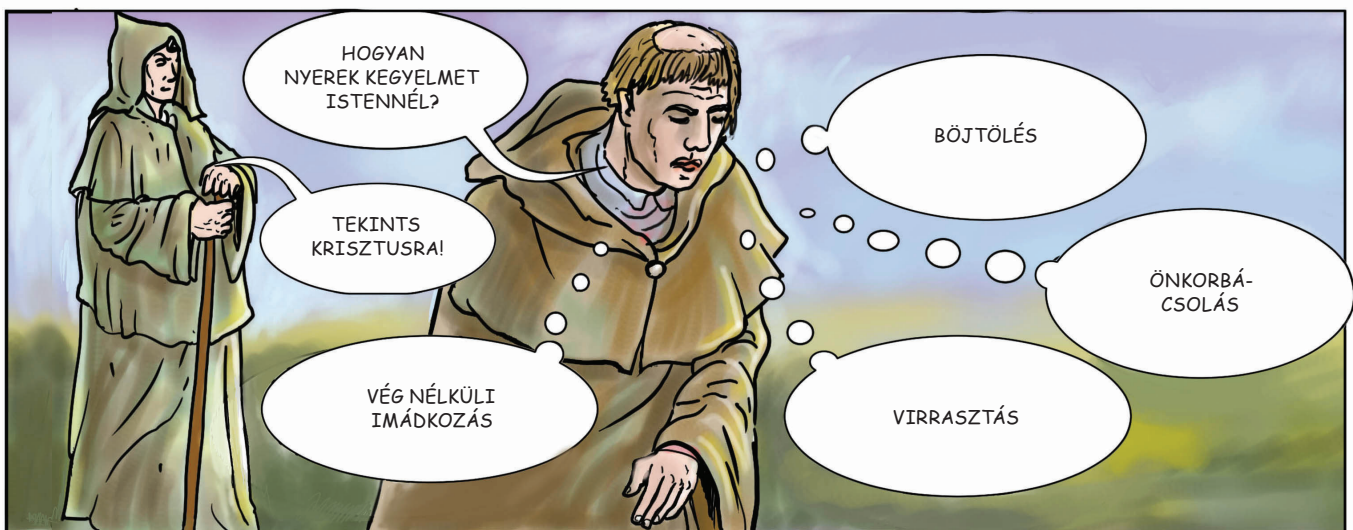
Középiskolai tanulmányai után felvételt nyert a rangos erfurti egyetemre. Először elvégezte az alapoó bölcészeti, azaz hét szabad művészeti kart, ahol a korábbi tárgyak mellett matematikát, geometriát, csillagászatot és zenét tanult. 1505-ben elnyerte a magiszteri, azaz mesteri fokozatot.

1505-ben hatalmas viharba került. Félelmében fogadalmat tett.

Bár apja ellenezte döntését, Márton még ugyanebben az évben belépett az Ágoston-rendbe. Szerzetesi fogadalma után feljebbvalói parancsára teológiát kezdett tanulni. Elöljárója, Johannes von Staupitz felismerte szorgalmát és tehetségét, ezért azt akarták, hogy minél előbb pappá szenteljék. Első miséjét 1508-ban mondta. Még 25 éves sem volt, amikor Wittenbergbe küldték, hogy filozófiát oktasson. 1512-ben a teológia doktorává avatták, és a szentírás-tudományi tanszék professzora lett.

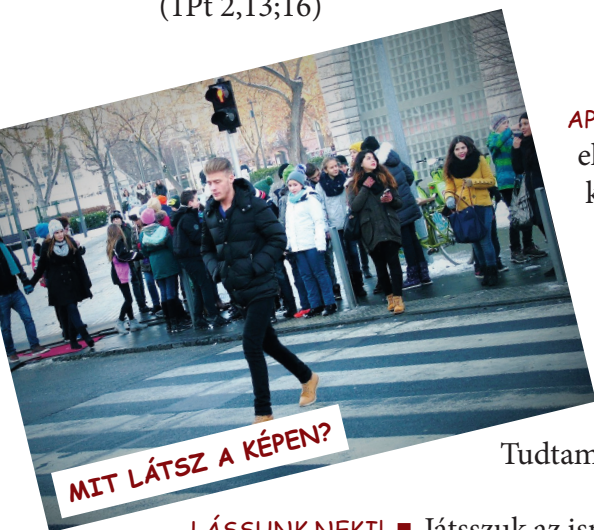

„Amint egyszer itt ebben a toronyszobácskában gondolkoztam két ígéről: »Az igaz ember a hite által él« (Hab 2,4), és »Isten a maga igazságát nyilatkoztatja ki hitből hitbe« (Róm 1,17), erre gondoltam: ha a hit által megigazulva kell élnünk, és ha az Isten igazságára minden hívőnek szüksége van az üdvösséghez, akkor ez nem a mi érdemünk, hanem Isten kegyelme. Ez emelt fel engem. Tehát Isten igazsága az, ami bennünket megigazít és megment. Ekkor úgy éreztem, mintha teljesen újjászülettem volna, s mintha tárt kapukon át magába az Édenkertbe léptem volna be. Erre előttem az egész Szentírás más értelmet nyert.”

19. Meg szabad-e tagadni az engedelmisséget?

„Engedelmeskedjete minden emberi rendnek az Úrért... mint szabadok..., mint Isten szolgálói.”
(1Pt 2,13;16)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Ma nagy botrány volt az iskolában, néhányan ellógtunk egy pár órát. Nem volt fontos, inkább csak az izgalom kedvéért tettük az egészet. Persze lebuktunk. Az igazgató is leszi-
dott. De még rosszabb volt, hogy oda kellett állnom apám elé. Nagyon aggódtam, hogy tőle mit kapok. Sokáig nem szólt, aztán ezt mondta halkán:

– Csak úgy, a játék kedvéért soha ne tagadd meg az engedelmisséget! Azt csak akkor teszi az ember, ha nagyon kell. Akkor pedig bizony nehéz.

Tudtam, hogy komolyan gondolta.

LÁSSUNK NEKI! ■ Játsszuk az ismert játékot: valakivel végig kell csináltatnunk egy cselekvéssort, amit úgy irányítunk, hogy a helyes mozdulatoknál egyre hangosabb hangot – pl. tapsolást – hallatunk. Most viszont legyen néhány ember, aki akkor is hangosan jelez, amikor halkan kellene, ellentétesen a többivel. Mikor követné az ő jelzéseiket játékosunk? Hány embernek kellene másként jeleznie ehhez? Számít-e, hogy ők milyen kapcsolatban vannak, vagy hogy a tévesen jelző esetleg egy felnőtt?

FONTOLJÁTOK MEG! ■ Luther ezt írja a *Kis kátéban*, a negyedik parancsolat magyarázatában: „Istent félnünk és szeretnünk kell, hogy szüleinket és elöljáróinkat meg ne vessük, és meg ne haragítsuk, hanem tiszteljük, becsüljük és szeressük őket, szolgáljunk és engedelmeskedjünk nekik.”

Az engedelmisség szépsége. Emberi mivoltunk egyik fontos eleme az **utánzás**. Kisgyermekkorunktól szüleinket utánozva tanulunk meg alapvető dolgokat, sajátítunk el szerepeket. Később szüleink mellett más, számunkra modellt jelentő, általában nálunk idősebb személyektől tanuljuk meg, hogyan kell bizonyos helyzetekben jól dönteni. 🔑

Ez a tanulás az engedelmisség, amely ideális körülmények között a gondoskodó felnőttre felnéző gyermeki **bizalom** sajátja. **Az Isten iránti engedelmisséget a Biblia szintén ezzel a bizalmi viszonytal ábrázolja.** 🔑

Az engedelmisségre épül az **alárendeltség és fölérendeltség viszonylata** is, amelyben a hatalmasabb parancsol a kisebbnek. A felnőtt a gyerekeknek, az úr a szolgának, a vezér a katonának, a vezető a beosztottnak. Ha ez a rend felborul, vagy az engedelmisség alapját képező bizalom helyébe a félelem vagy tudatos megfélemlítés lép, akkor **krízishelyzet** alakul ki, ahogy erről már beszéltünk. 🔑

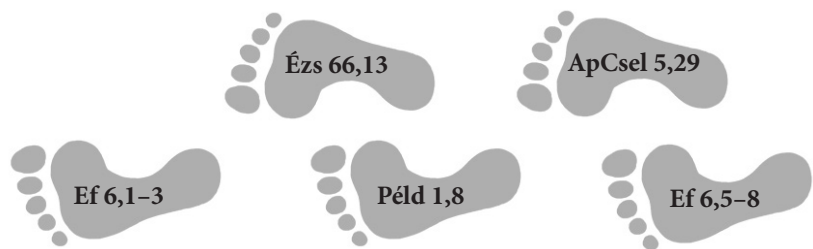
Utálom, ha parancsolgatsz nekem!

Azért parancsolgatsz neked, mert nekem mindenki parancsolgat, csak te nem.

Az engedelmesség határa. Vannak **különleges helyzetek**, amelyekben az embernek arról kell döntenie, hogy **kit tekint fölérendeltjének**, vagyis kinek rendeli alá magát, akaratát. Ez akkor válik nehézé, akkor állít bennünket komoly döntés elé, amikor egyszerre **kétféle utasításnak kellene engedelmeskednünk**. A kérdés már korábban, az egyházban kialakult krízishelyzet kapcsán is felmerült: **Istennek vagy embereknek engedelmeskedjünk-e?**

Egy jól működő világban **az engedelmesség öröme természetes**. Ezt – a reformátorok szerint – Isten **a jó rend miatt** alakította így ki. Másfelől elérkezhet – ritkán ugyan – életünkben olyan krízishelyzet, **amikor az engedelmséget meg kell tagadni**, de ezt nagyon alapos indokok alapján, **Jézus normáit szem előtt tartva** lehet csak megtennünk.

BIBLIAOLVASÁS ■ Milyen elvárások ütköztek a már említett történetben, az ApCsel 5,17–32-ben?

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Gondoljatok végig egy politikai tüntetést! Igaz-e az, hogy ott az engedelmesség megtagadására biztatók helyesen járnak el? A társadalmi engedetlenség milyen formáiról tudtok még?

Ki tudtok-e gondolni olyan mai élethelyzetet, amelyben a krisztusi tanításhoz való ragaszkodás a vele szemben álló emberi parancs megtagadását igényli?

JÁTÉK ■ Ha a „képernyő” egy betűvel jelzett négyszögét megérinted, az azonos betűvel jelzett mezők eltűnnek. Tüntesd el az X, A, T, M, I, L, V, G, Y, Z, K jelzésű mezőket! Mi marad a táblán? Hogyan kapcsolódik ez mai óránkhoz?

X	X	X	A	A	A	A	A	T	T	T	T	T	T	M	M
X	X	B	A	S	V	V	V	V	V	T	T	T	S	M	
X	X	B	A	S	S	V	V	V	V	T	T	T	S	S	M
I	I	B	A	A	S	S	K	K	V	T	T	S	S	M	M
I	I	B	A	A	G	S	S	K	V	T	S	S	M	M	M
I	I	B	Z	A	G	G	S	S	V	S	S	M	M	M	M
L	L	B	Z	Z	G	G	G	S	S	S	Y	M	M	H	M
L	L	B	Z	Z	G	G	G	G	S	Y	Y	M	M	H	M

20. Mit tegyek a másféle igazsággal?

X. Leó pápa 1515-ben teljes bűcsút hirdetett a Szent Péter-bazilika befejezéséhez pénzadománnyal hozzájáruló embereknek. A bűcsúcédula megvásárlásával bűnbocsánatot és üdvösséget nyertek a hívek a pápa ígérete szerint.

Luther sokszor prédikált a bűcsúcédulák ellen, 1517. október 31-én pedig írásban is elítélte azokat: kihirdette és nyilvános vitára bocsátotta 95 tételét. A tételeket nyomtatásban rövid időn belül egész Németország, majd egész Európa megismerhette.

Luther tételei nagyon gyorsan elterjedtek, ezért az egyházvezetés válasza sem sokat váratott magára.

Luther tekintélytisztelő szerzetesből a Szentszék ellenfelévé vált néhány év alatt. Közben sok írása jelent meg német nyelven, melyekben kifejtette a nézeteit a Szentírás alapján. A könyvnyomtatásnak köszönhetően ezek gyorsan ismertté váltak a Német-Római Császárságban, és minden társadalmi rétegből követőkre találtak. Bölcs Frigyes szász választófejedelem is Luther mellé állt, akinek köszönhetően birodalomszerte híressé vált a wittenbergi egyetem.

Luthert eretneknek nyilvánították, ezért a pápa 1520-ban kiadta az egyházi átkot kimondó bullát (fémpecséttel hitelesített hivatalos irat, okirat), amely az egyházból és az üdvösségből való kizárással fenyegette meg. Erre válaszul Luther nyilvánosan elégette a bullát és a pápai rendeletgyűjteményt. X. Leó pápa 1521-ben kimondta az átkot Luther felett, és kiközösítette az egyházból.

Worms, 1521

KÉSZ VAGY EZEKET A KÖNYVEIDET VAGY VALAMIT EZEKBŐL VISSZAVONNI?

NEM, HACSAK SZENTÍRÁSBÓL SZÁRMAZÓ BIZONYÍTÉKKAL VAGY ÉSZERVEKKEL MEG NEM GYŐZNEK ÁLLÍTÁSAIM HELYTELENSÉGÉRŐL.

NEM TANÁCSOS AZ EMBERNEK A LEKIISEMEREJE ELLEN CSELEKEDNIE.

ITT ÁLLOK, MÁSKÉNT NEM TEHETEK!

1521-ben Luthert a wormsi birodalmi gyűlés elé idézték, és mivel itt sem visszakozott, birodalmi átokkal sújtották, törvényen kívüli bűnözőnek nyilvánították. Ennek értelmében bárki büntetlenül megölhette volna, vagy elfoghatta és átadhatta volna a hatóságoknak. Senki sem nyújthatott neki segítséget. V. Károly császár parancsot adott, hogy Luther minden művét égesse el.

Bölcs Frigyes színleg megrendezte a hazainduló Luther elrablását, és biztonságos helyre vitette. Így került Wartburg várába, ahol 10 hónapot töltött György lovag álnéven. 3 hónap alatt lefordította németre az Újszövetséget, és hozzákezdett az Ószövetséghez. A teljes német nyelvű Szentírás 1534-ban készült el már Wittenbergben, munkatársaival közös fordítás eredményeként. A könyvnyomtatás révén a német birodalom egész területén elterjedt.

AZT SZERETNÉM, HOGY MINDENKI AZ ANYANYELVÉN OLVASHASSA A SZENTÍRÁST.

EN-GEM MINDIG IS ÉRDEKELT, HOGY MI VAN A BIBLIÁBAN, DE SAJNOS NEM TUDOK LATINUL. ÚGY ÖRÜLOK, HOGY MOST MÁR ÉN IS ELOLVASHATOM!

ÉS KÉPZELD, NEM IS LATINBÓL, HANEM AZ EREDETEILEG ÍRT HÉBERBŐL ÉS GÖRÖGBŐL FORDÍTOTTAK LUTHER ÉS BARÁTAI.

Ezalatt voltak, akik Wittenbergben lassúnak találták a változásokat, így erőszakkal megváltoztatták az istentisztelet rendjét. Megszüntették a gyónást és a misézést, a képeket és a szobrokat eltávolították a templomokból. Mikor Luther ezt megtudta, hazatért Wittenbergbe, és prédikációival lecsillapította a zavargásokat.

A lázongó parasztok a lutheri prédikációkban megfogalmazott keresztény szabadságot félreértették. Luther mind a parasztokat, mind a fejedelmeket bírálta a történelem miatt, és nyugalomra és békére intette a szemben álló feleket.

20. Mit tegyek a másféle igazsággal?

„A higgadt válasz elhárítja az indulatot, de a bántó beszéd haragot támaszt.” (Péld 15,1)

APÁM NAPLÓJÁBÓL Már megint a megszokott témáról vitatkoztunk, de ma mindenki bevetett mindent. Valójában szeretek így vitatkozni, a többiek is nagyon védték az igazukat. Zsola földhöz vágta a széket, Feri pedig kivörösödött a méregtől. Ha kívülről lát valaki, biztos ellenségnek gondol minket. Aztán valameddig eljutottunk. Még nem értettünk egyet, de valameddig eljutottunk.

Utána kihívtuk a téri srácokat focizni. Most egy csapatban voltunk. Nyertünk, mint ez a jó barátokhoz illik.

LÁSSUNK NEKI! ■ Válasszatok egy vitatémát! Például vitázzatok arról, hogy tíz év múlva ki lakna városban, és ki falun. Érveljétek, aztán cseréljétek! A leendő városlakók érveljenek a falu mellett, a falusiak pedig a város mellett! Milyen érzéseket fakasztott ez bennetek?

Ha kikötőbe érünk, falun laknánk.
Falun több a sajt, meg a szalonna.

Nincs hely a világon,
ahol neked
elég lenne ezekből!

FONTOLJÁTKOK MEG! ■ **Vannak nézetkülönbségek.** Az igazság felfedezésének velejárója, hogy olykor **nézetkülönbségek** alakulnak ki emberek vagy kisebb-nagyobb csoportok között. Ezek ütköztetése mindkét félnek jó, hiszen **álláspontjaik kikristályosodnak. Ezt nevezzük vitának.** A jó vitában **indulat nélküli érvek** csapnak össze. Másfelől a vitákban nagyon nehéz csupán az igazságokat, véleményeket ütköztetni, hiszen egy-egy álláspont mögött ott van az egész ember, érzelmeivel együtt. Nem helyes, ha a vitában a heves negatív érzelmek, **az indulatok** nagyobb szerepet kapnak, mint az érvek. 🔍

Vannak olyan igazságok, egyéni érdekek fölött álló erkölcsi törvények, elvek, melyek még az emberi életnél is fontosabbak lehetnek. Ezekről ritkán vitázunk, hiszen ezek nem emberi vélekedések függvényei.

A konszenzus. A különböző érvek ütköztetése akkor válik **hatékonná**, ha a vitázók képesek eredményre jutni. Egy vita eredményének **a közös álláspontok** felfedezését tartjuk. Az érvelés során minden félnek **közelednie kell** a másik álláspontjához. Ez nem lehetséges **kompromisszumok**, engedmények nélkül. Meg kell tudni határozni azt, **amihez valaki a végletekig ragaszkodik**, amiből nem lehet engedni. Viszont mások érveiben formálódhatnak **a kevésbé fontos szempontok**. Így alakulhat ki **a konszenzus**, a megegyezéses egyetértés. Ez olykor **hagyhat nézetkülönbségeket**, de már **alkalmas az együttműködésre.** 🔍

Lehet-e vitázni a kereszténységről? Luther ezt mondta a wormsí birodalmi gyűlésen: „Amennyiben engem az Írás tanúságával vagy észérvekkel meg nem győznek, mert én a Pápának és a zsinatoknak nem hiszek, mivel bizonyos, hogy gyakran tévedtek és saját magukkal is ellentmondásba keveredtek, így én az általam idézett **szentírási helyek alapján meg vagyok győzve lelkiismeretemben** és Isten szavainak fogságában. Ezért nem akarok semmit sem visszavonni, mert a lelkiismeret ellen tenni nem lehet biztos és gyógyító sem. Isten segítsen meg engem! Ámen.”

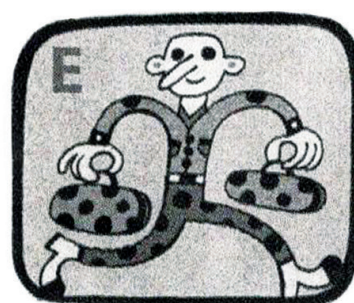
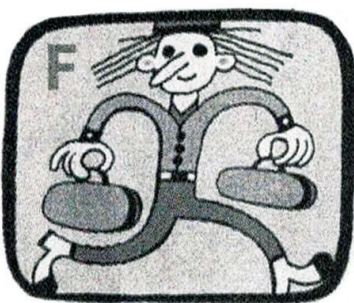
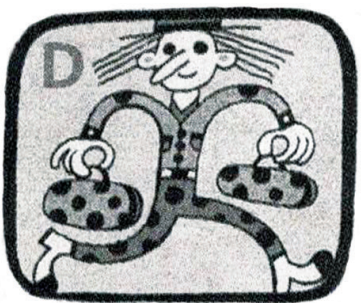
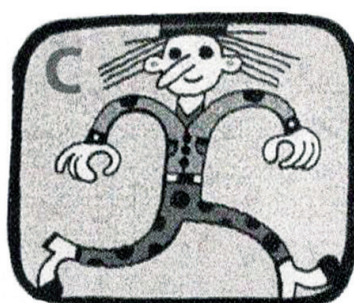
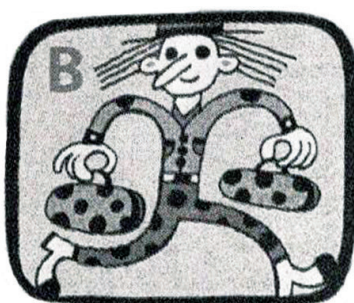
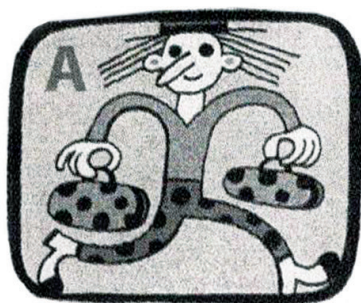
Tit 3,9

Róm 12,18

BIBLIAOLVASÁS ■ Pál levelében óvja olvasóit a túlságosan vérmes vitáktól: Gal 5,13–15. Tudja azt is, hogy a viták olykor feleslegesek: 2Tim 2,14–17.

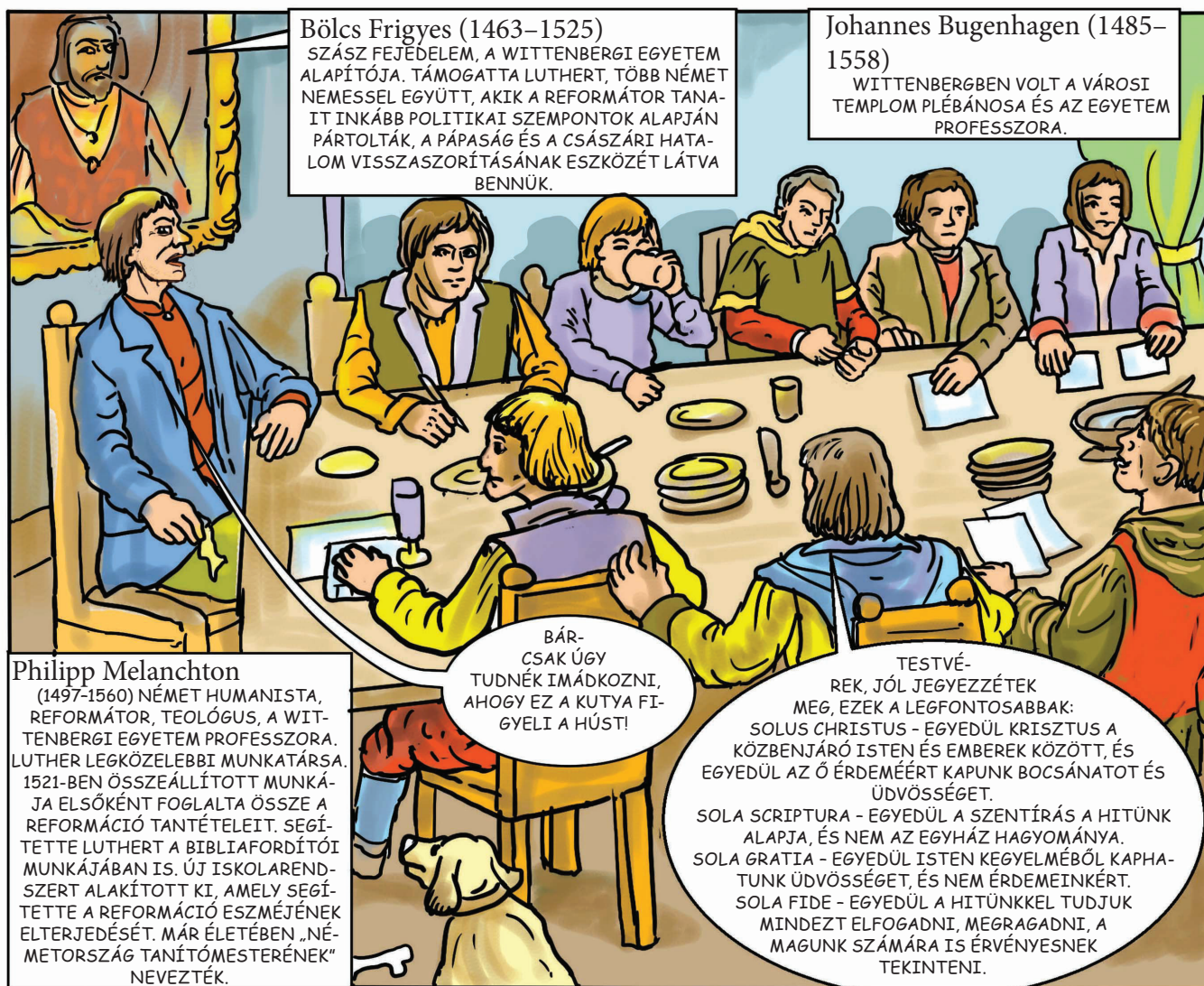
BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Ha egymás mellé ülnének a keresztény felekezetek képviselői, miről vitatkozhatnának, és miről nem? Próbáljátok meghatározni, hogy evangélikusként miben lennétek készek engedni, és miben nem!

JÁTÉK ■ Egy vitában nagyon fontos, hogy megtaláljuk a másik nézetével azonos álláspontjainkat. Melyik két kép azonos a hatból?

21. A változtatás határai?

Luther Márton a Szentírás alapján nem értett egyet a papi nőtlenséggel. 1525-ben papi fogadalmát megszegve házasságot kötött Bóra Katalinnal, aki korábban apáca volt. Az időközben kiüresedett wittenbergi ágostonos Fekete kolostort megkapták Bölcs Frigyesről nászajándékba. Katalin átvette a háztartás vezetését. Földet bérelt, gyógynövényeket termesztett, sört főzött, és rendben tartotta a házat. Az egykori kolostort átépítette, korát megelőzve még fürdőszobát is kialakított. A házaspárnak hat gyermeke született, de csak négy élte meg a felnőttkort. A ház ritkán volt csendes. Azért, hogy pénzt keressenek, egyetemistáknak adtak szállást, és Katalin 30-40 kosztos diákra főzött mindennap, de a reformátor számos kollégája is gyakori vendég volt.

86 Luther Márton étkezések alkalmával a vendégekkel a legkülönbözőbb témákról beszélgetett. Ilyenkor barátai kikérték a véleményét, és többször érdeklődtek életének egyes mozzanatairól is. Egyetemi hallgatói és jó barátai mindjárt az asztalnál jegyzeteket készítettek arról, amit „Márton doktor” elmondott. Egyesek ezekből egész gyűjteményeket írtak, és később ki is nyomtatták azokat. Így keletkeztek az *Asztali beszélgetések*.

Luther Márton fontos szerepet tulajdonított a zenének. Közel 40 énekünknek írta ő a szövegét, és ezek közül tizenhatnak a dallamát is ő komponálta. Énekeiben szentírási szakaszokat, elsősorban zsoltárokat dolgozott fel, de több régi latin éneket is lefordított németre. Ő maga lanton játszott.

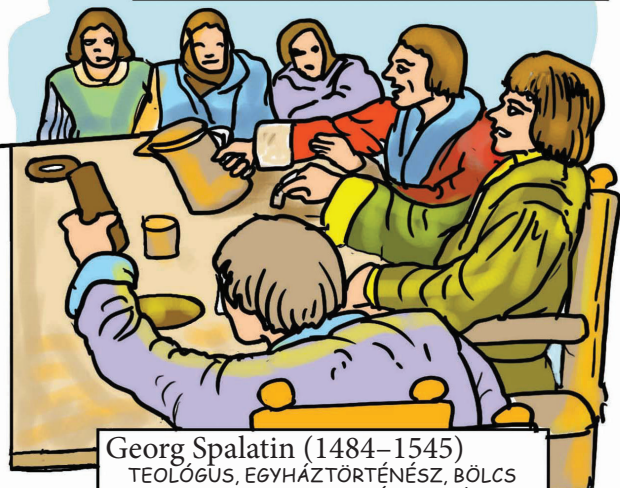
Johann von Staupitz

(1465–1524)

LUTHER ÁGOSTONOS RENDI ELŐLJÁRÓJA, A SZERZETESREND NÉMETORSZÁGI VIKÁRIUSA (VEZETŐJE), PROFESSZOR. Ő VOLT AZ IFJÚ LUTHER LELKI ATYJA, GYÓNTATÓJA.

Luther reformátortársaival sok gyülekezetet végiglátogatott, és az ott szerzett tapasztalatokat felhasználta az egyházújítói munkájában. Megreformálta az istentiszteleteket. Központi szerepet kapott az igehirdetés, és a gyülekezet az éneklés által bekapcsolódott a szertartásba. Úgy tapasztalta, hogy a keresztény nevelés meghaladja a szülők erejét, ezért két könyvet is kiadott, amely a keresztény tanítás alapjait fogalmazza meg kérdés-felelet formában. A *Kis kátét* a családfő és gyermekeik számára írta, a *Nagy kátét* pedig a lelkészeknek.

Georg Spalatin (1484–1545)

TEOLÓGUS, EGYHÁZTÖRTÉNÉSZ, BÖLCΣ FRIGYES UDVARI PAPJA ÉS TITKÁRA.

Luther Márton 1546 elején Wittenbergből szülővárosába utazott, hogy az egymással civakodó mansfeldi grófokat kibékítse. Eislebeni tartózkodása alatt agynak esett, és február 18-án, 62 éves korában meghalt.

21. A változtatás határai?

„Az igaz megfontolja szívében, hogy mit mondjon...” (Péld 15,28)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Ma egy kiállításon voltunk. Formatervezett tárgyakat láttunk. Evőeszközöket, poharakat, edényeket. Érdekesesek voltak kétségtelenül, de arra gondoltam, szívesen ennék-e ezekkel, vagy hogy a pohár egyáltalán alkalmas-e arra, hogy igyanak belőle. Azt hiszem, a tervezők egy kicsit túllőttek a célon.

LÁSSUNK NEKI! ■ Ti is legyetek formatervezők! Állítsatok ki egy széket, képzeletben mindenki változtathat rajta, de csak egyetlen dolgot. Hány változtatást lehet úgy végrehajtani, hogy a tárgy még betöltsa a funkcióját? Szívesen hajtánál-e végre változtatásokat még úgy is a széken, hogy az végül már ülésre nem jó, de dísznek, polcnak vagy virágtartónak igen? Vajon meddig lehetne még székek nevezni?

FONTOLJÁTOK MEG! ■ **A változtatás határai.** Minél nagyobb mértékű egy változtatás, annál nehezebb megtartania **eredeti célkitűzését**.

A jóindulatú változtatást is átítatja az **emberi gőg**, hiszen a változtató, ha pozitív szándékkal cselekszik is, saját akaratát juttatja érvényre. Ugyanígy válhat az igazság keresése is az igazságot keresők **hatalmi kérdésévé**, ugyanis aki valamilyen szempontból hatalmasabb, az tudja az akaratát érvényesíteni. Ilyenkor már nem is az igazság számít, hanem **a vitában való győzelem**, ezzel **az igazság torzul**. Ez könnyen vezet szükségtelen méretű változáshoz. Még nagyobb veszély, hogy a változás **öncélúvá lesz**, amikor már csak a változtatás maga a cél. A reformáció utáni történelem sok példát mutat erre. 🔍

A változások visszafordíthatatlansága. Hétköznapi vitáinkban is tudjuk, hogy **az indulatokkal kivívott változások maradandók**. Heves viták után az időt nem pörgethetjük vissza, szavainkat sem szívhatjuk utólag vissza: az indulat, mint egy örvény, egy irányba sodor bennünket. A vitázó felek **elkötelezettek**, aki egyszer már indulatosan érvelt valami mellett, nem változtatja meg a véleményét: ez a visszafordíthatatlanság egyik oka. Ez akkor okoz nyilvánvaló kárt, ha kiderül, hogy a vita célja fölösleges volt, általa **túlzott átalakulás** jött létre, amely a korábbi **értékeket elpusztítja**. A vitázó felek pedig könnyen válnak **ellenségekké**.

Ha indulatosság nélkül vitázunk, akkor az érvek mindig magukban hordozzák a tévedhetőséget, az alázatot, a partner iránti tiszteletet. Ez később a tévedés kijavítását, a visszafordíthatatlanság elkerülését eredményezheti. 🔍

Viták az egyházban. Az egyház mindenkori reformációjának célját **Isten** Bibliában megfogalmazó **akarata körvonalazza**. Ahogy napról napra az egyes embernek, úgy időről időre az egyháznak is meg kell vizsgálnia magát Isten előtt, vagyis folyamatosan reformációra szorul. Az emberi szándékoknak, a változtatást célzó tevékenységnek **Jézus stílusához** kell igazodnia. Így hittel bízhatunk abban, hogy **a Szentlélek elevensége** mindig megmutatja nekünk a józanságot, **az észszerű változtatás határait**, és nem engedi, hogy az igazság emberi indulatok áldozata legyen. 🔍

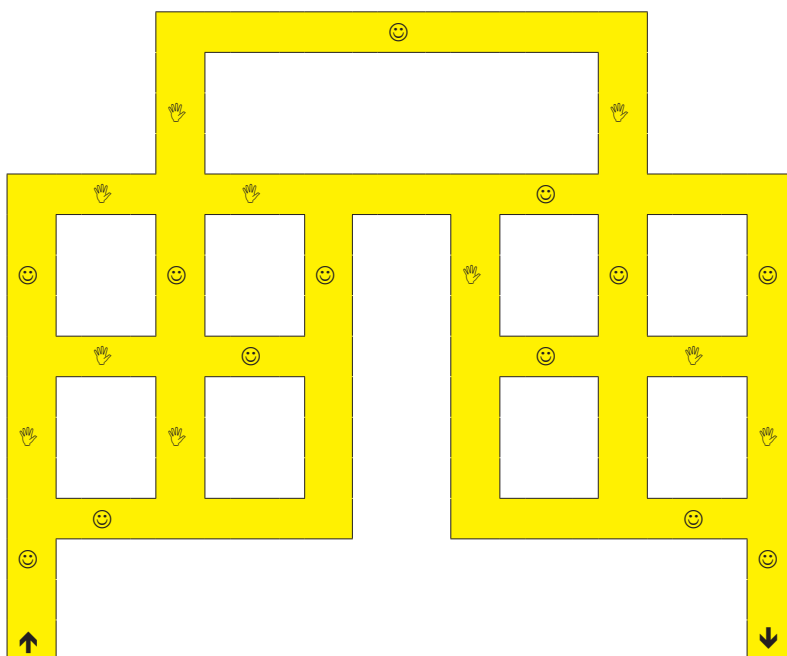
BIBLIAOLVASÁS ■ Jézus is vitatkozik. Olvassátok el dramatizálva Jn 8,30–47-et! Érdekes, hogy az evangélium kerüli azt, hogy Jézus vitázna, inkább vele vitáznak mások, vagy mások vitatkoznak miatta egymással. Mi ennek az oka?

Próbáljátok meg különféle indulatokkal – szelíden, kiabálva, békítően, vehemensen – előadni! Vajon milyen volt Jézus a vitáiban?

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ A vita, amiről beszélünk, elkötelezettségről szól. Vajon mit változtatnátok meg mindenképpen a környezetetekben, az iskolában, a családban, az utcán vagy a világban? Hol és kivel vitáznátok ezért szívesen?

Ecclesia semper reformanda, vagyis az egyháznak mindig meg kell újulnia (Luther). Mit jelenhet ez a hétköznapiakban, a mi korunkban?

JÁTÉK ■ Moderátornak hívják azt, aki pártatlan, és segít egy vitát lebonyolítani. Legyetek moderátorok! Egy érvet vegyetek figyelembe innen, egy érvet onnan! Haladjatok végig úgy az útvesztőn, hogy felváltva vesztek fel egy 😊-t és egy ✋-et! Nem kell minden jelet felvenni, elég végigmenni az útvesztőn. Egy úton egy irányban csak egyszer lehet végigmenni.

22. Ki követ engem?

Ulrich Zwingli (1484–1531)

a zürichi nagytemplom papja volt. Hirdette a Biblia elsőségét az egyház hagyományával szemben. Vitatta a szentek és ereklyék tiszteletéről szóló tanítást. Szembefordult Róma álláspontjával a papi nőtlenség, a böjt, a tisztítótűz és a búcsúcédulák ügyében. Háború tört ki a Zwingli mellett felsorakozott svájci tartományok és a szövetségbe tömörült katolikus tartományok között. A háború egyik ütközetében Zwingli életét vesztette.

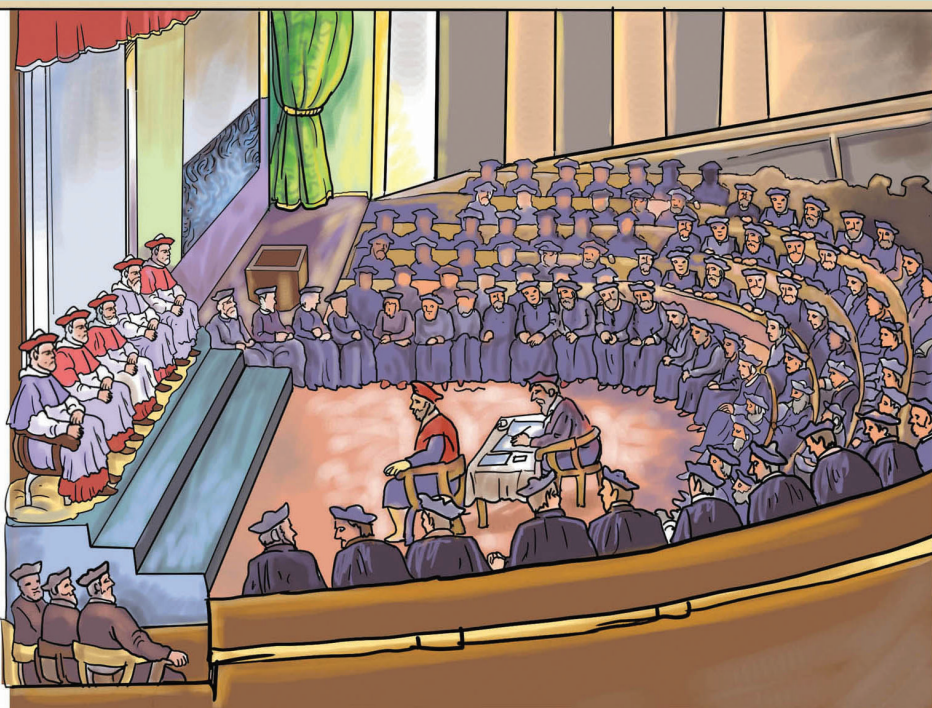
Kálvin János (1509–1564)

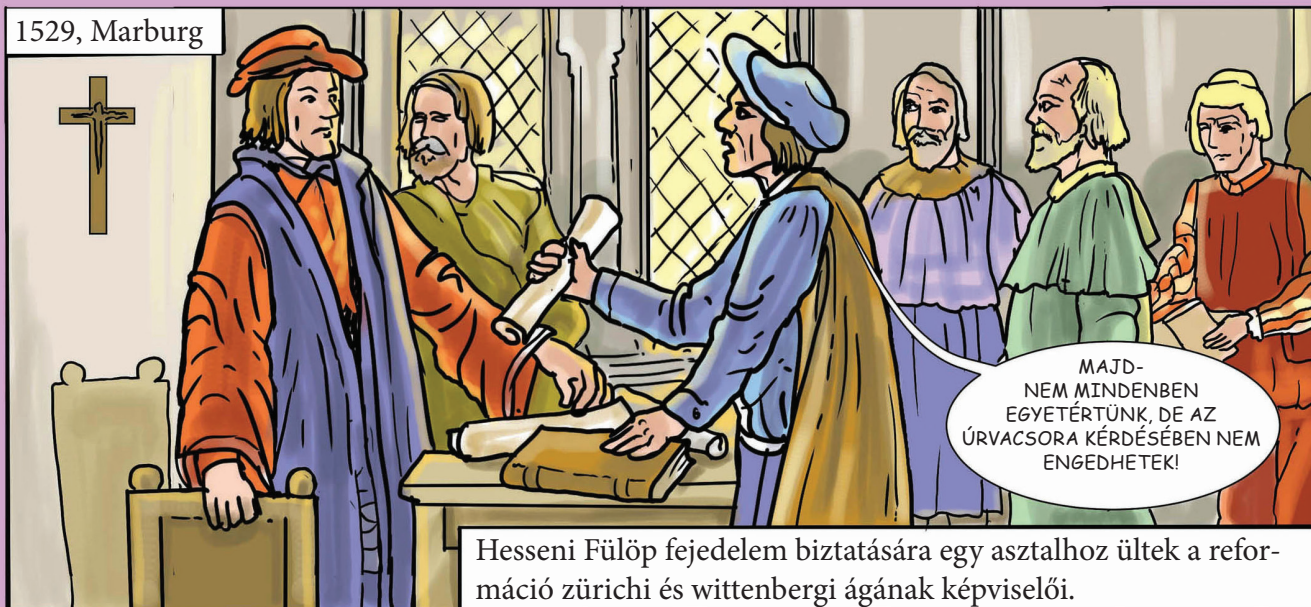
Párizsban teológiát, majd jogot tanult. Bázelen írta meg főművének első változatát. A *keresztény vallás tanítása* címmel. A svájci Genfbe került, ahol nemcsak a gyülekezet, hanem az egész város életének megreformálásába kezdett. Javaslatára az egyházi és városi szabályok megsértőit szigorúan büntették. Genf rendezett, jól szervezett, virágzó várossá vált, és a reformáció egyik központja lett.

Tridenti zsinat (1545–1563)

III. Pál pápa hívta össze a zsinatot, hogy a katolikus egyház megtépázott tekintélyt helyreállítsa. A protestánsok képviselői közül néhányan jelen lehettek egyes üléseken, de nem szavazhattak és nem is szólalhattak fel. A zsinat nem teremtett egységet a katolikusok és a protestánsok között, épp ellenkezőleg: kiélezte az ellentéteket, és megalapozta a hamarosan kibontakozó ellenreformációt. Bár a reformációval szemben foglaltak állást, ezzel mégis a katolikus egyház megújulása kezdődött el.

1529, Marburg

Hesseni Fülöp fejedelem biztatására egy asztalhoz ültek a reformáció zürichi és wittenbergi ágának képviselői.

Amin nem változtattunk:

- A Biblia hiteles fordítása a latin nyelvű Vulgata.
- Az apostoli hagyomány ugyanolyan fontos, mint a Szentírás.
- A hit nem elegendő az üdvösséghez, az embernek ezért tennie is kell valamit.
- Továbbra is latinul kell misézni.
- A protestánsok csak a keresztséget és az úrvacsorát tekintik szentségnek. Mi megerősítjük, hogy hét szentség van a katolikus egyházban.
- Érvényben marad a cölibátus (papi nőtlenség).

EZEK A TRIDENTI ZSINAT HATÁROZATAI.

Az újítások:

- Megszüntetjük a bűnbocsátó cédulák árusítását.
- Lépéseket teszünk az egyházon belüli visszaélések ellen.
- Csak az lehet pap, aki teológiát tanult.
- Minden egyházi személynek pápa iránti hűségesküt kell tennie.
- Összeállítjuk a tiltott könyvek jegyzékét.

1529-RE A NÉMET-RÓMAI CSÁSZÁR ÉS A KATOLIKUS TARTOMÁNYOK A SPEYERI BIRODALMI GYŰLÉSEN MEGERŐSÍTETTÉK A LUTHERT ÉS HÍVEIT ÁTOKKAL SÚJTÓ WORMSI HATÁROZATOKAT. EZZEL SZEMBEN A LUTHERI TANÍTÁST KÖVETŐ 6 NÉMET FEJEDELEM ÉS 14 BIRODALMI VÁROS PROTESTÁLT, TILTAKOZOTT. MA A REFORMÁCIÓ SORÁN KELETKEZETT KERESZTÉNY FELEKEZETEKET NEVEZZÜK ÖSSZEFoglalóan PROTESTÁNS EGYHÁZAKNAK.

22. Ki követ engem?

„Aki engem követ, nem jár sötétségben, hanem övé lesz az élet világossága.” (Jn 8,12)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Rémületes dolgot láttam ma. Két óvodáskorú gyerek játszott a téren. Az egyik az apa volt, a másik az anya. Az „apa” hazajött a munkából, tántorgott és verte az asztalt, hogy enni kér. Az „anya” csak támogatta és taszigálta, hogy üljön már le. Nem bírtam tovább nézni. Nincs kétségem, hogy honnan szedték az élményeiket.

LÁSSUNK NEKI! ■ Keressen mindenki valami jellegzetes mozdulatot, szokást, tudást, amit valakitől tanult!

FONTOLJÁTOK MEG! ■ **A döntés pillanata.** Naponta **számtalan döntést hozunk**, ezeket mérlegelés előzi meg. **Neveltetésünk** révén a legtöbb mérlegelésünk **automatikus**. Nem kell gondolkodnunk azon, hogy hogyan vakarjuk meg a fejünket, hogyan lépünk fel a járdára, bennünk van a mozdulat. De ez a mozdulat **származik valahonnan**. Talán korábbi élményeinkből, de lehet, hogy utánzunk valakit.

Az utánzás. Az utánzás **emberi mivoltunk fontos eleme**: kisgyermekként a világ megismerése, de a tanulás folyamata is utánzásos módon kezdődik. **Szüleink szokásai**, mozdulatai, döntési formái élethossziglan befolyásolnak minket. Ha zongorázni tanul vagy kosárlabdázni próbál valaki, meg kell figyelnie **tanárának** kézmozdulatát, és sorolhatnánk a hasonló helyzeteket. Felelősségünk, hogy ez fordítva is igaz: a mi **cselekvéseink modellértékűek lehetnek** mások, esetleg nálunk kisebbek számára. ☞

Ha valakinek az életében – szülei, nagyszülei révén – **kezdetől fogva jelen van a kereszténység**, az imádság, az ünneplés, a templomba járás, akkor ez életre szólóan meghatározó lehet számára. ☞

Sokkal nehezebb helyzetben van az, aki ezt felnőttkorában sajátítja el.

A történelem változásai is modelleket alakítanak ki. Ha valaki változtat, tudnia kell, hogy változtatása, annak stílusa, formája **követőket vonhat maga után**, akik őt utánozzák. ☞

A döntések következménye. A reformáció idején a hivatalos egyháztól elszakadó gyülekezetek **valódi egyházként működtek tovább**, nem csupán az egyházból kitaláltan nézték az egyház működését a továbbiakban. Az evangélikusokat az akkori egyház **kitaszította**, tehát **kényszerűségből kellett új egyházat szervezünk**, **nem volt más lehetőségük** hitük közösségi megélésére Isten ígéje alapján.

Ez a változtatás ahhoz vezetett, hogy a későbbiekben a megújulás formájává, modelljévé, követendő példájává az elszakadás lett. Pedig **nagy különbség van az egyházból való kiközösítés és a meglevő közösség elhagyása közt!** Az elsőt külső kényszer hívja elő, a második önkéntes, tudatos döntés eredménye. ☞

Ez utóbbi sok veszélyt rejt magában: önigazságot, az igaz tanítás kisajátításának igényét, olykor végletes, szektás megoldásokat. Az egyháztörténetben a későbbi elszakadók többnyire **önként vállalták** a megújulásnak ezt a formáját.

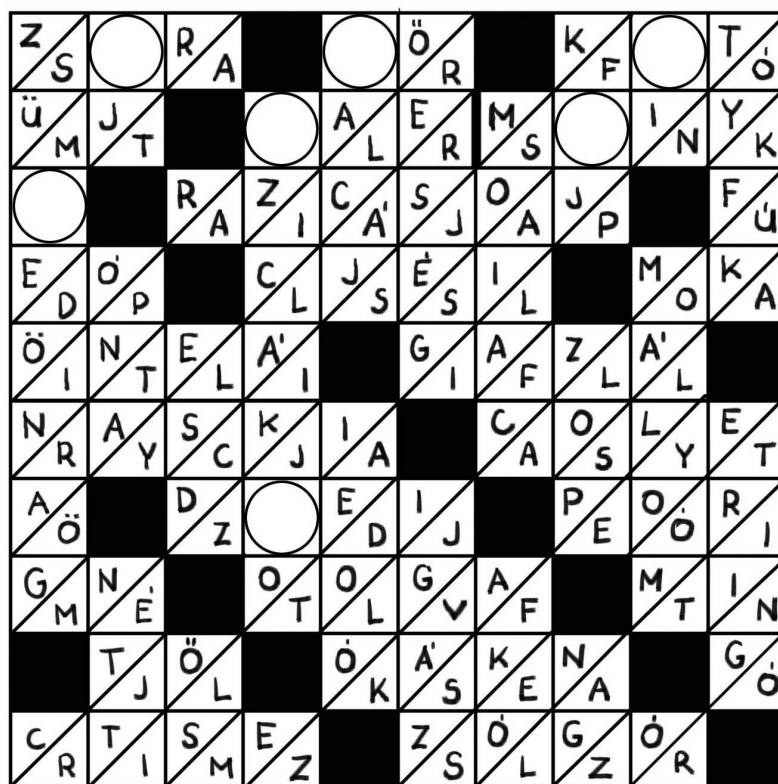
BIBLIAOLVASÁS ■ Vajon nem nagyképű-e Pál, amikor ezeket a sorokat írja: Fil 3,15–21? Miért fontos neki, hogy őt kövessék a filippiek?

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Nem örülünk annak, ha valaki csak azért hoz létre szakadást, mert meg van sértődve, lusta a béküléshez, vagy személyes hatalmát építi. A szakadásnak alapos oka kell hogy legyen.

Véleményetek szerint szakadást kényszerítenek-e a következők az egyházban?

- Kenyérrel vagy ostyával való úrvacsoravétel
- Keresztvetés szokása
- Bemerítéses vagy öntéses keresztelés
- Cselekedetek vagy hit általi megigazulás
- Képek a templomban
- Szentekhez való imádkozás
- Papi nőtlenség

JÁTÉK ■ Az igazságkeresés közösségeért is felelősek vagyunk. Az átlós négyszögekből mindig azokat a betűket kell meghagyni, melyek vízszintesen és függőlegesen értelmes szavakat alkotnak. A körökkel jelzett mezőkben levő betűk adják ki a megfejtést.

23. Mit tegyek az érzelmeimmel?

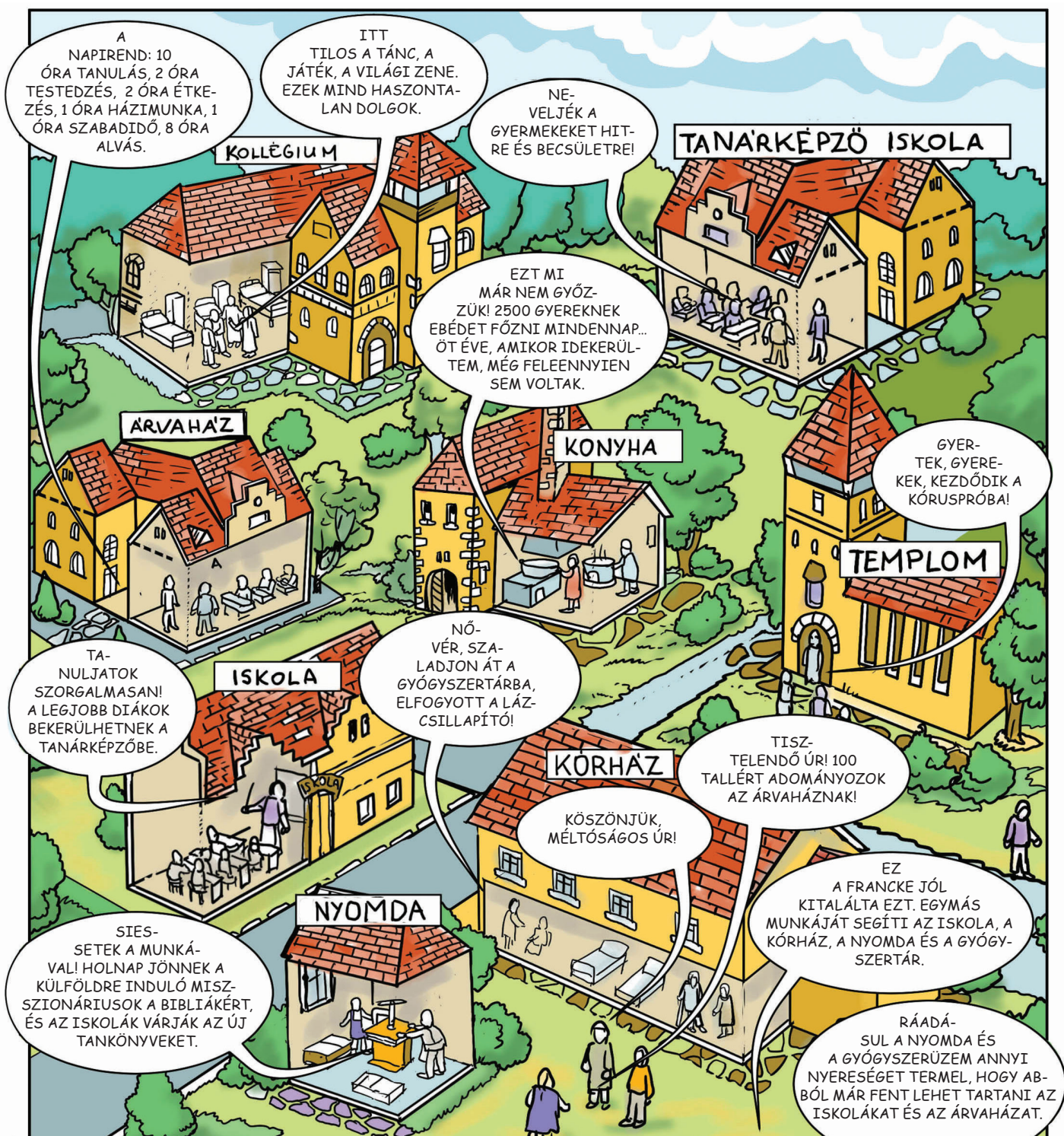
A 16. század közepétől a 17. század második feléig tartott a protestáns ortodoxia korszaka. Ez a reformatori eszmék rendszerbe foglalásának az időszaka. Az „ortodoxia” kifejezés szó szerint igazhitűséget jelent. Arra a keresztény tanításra utal, amelyet az egyház elfogad, igaznak, helyesnek talál, és ehhez a tanításhoz határozottan ragaszkodik.

Philipp Jacob Spener
(1635–1705)

Német lelkész. Élesen bírálta kora kiüresedett vallásosságát. Az ortodoxia idején a tantételek nagy szerepet kaptak, de az ezek mögött lévő belső tartalom megkopott. Erre válaszul jelent meg a pietizmus (jámborság, kegyesség) eszméje, amely a Krisztusban bízó, személyes élő hitre helyezte a hangsúlyt. Spener felhívta a figyelmet arra, hogy nem elég az egyház megkezesztelkedett tagjának lenni és elfogadni az egyház tanítását, hanem meg is kell élni a hitet.

August Hermann Francke (1663–1727)

Hallében volt professzor és lelkész. Egy pestisjárvány és egy hatalmas tűzvész után a város lakosságának jelentős része elszegényedett. Árvák, betegek és csellengő gyermekek tömegei lepték el az utcákat. Ezt az áldatlan állapotot látva Francke gyűjtésbe kezdett, hogy a nehéz sorsú gyerekek számára iskolát alapítson. Lassan, de felépült először egy iskola, majd egy árvaház is. Mindig kapott annyi adományt, amiből az éppen aktuális építkezést be tudta fejezni. Ezt isteni gondviselésnek élte meg. Nem telt el egy évtized, és egy kisebb városrész nőtt ki a földből. Hamarosan több mint 2500 diák tanult ott. Francke számára a legfontosabb cél és feladat a gyermekek hitre nevelése volt.

23. Mit tegyek az érzelmeimmel?

„Íme, Isten az én szabadítóm, bízom és nem rettegek, mert erőm és énekem az Úr, megszabadított engem. Örvendezve fogtok vizet meríteni a szabadulás forrásából.” (Ézs 12,2–3)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Ma meghívtak minket egy gyülekezetbe. Érdekes közösség volt. Kiállt a vezető, és egy E-dúr–A-dúr akkordot játszott a gitárján, negyedórán keresztül. Az emberek először csak énekeltek, aztán felálltak, ringatóztak, felemelték a kezüket, behunyták a szemüket, elragadtatott állapotba kerültek. Én csak ültem, de nem éreztem semmit, csak idegenséget. Nálunk mások az istentiszteletek.

Régebben egy templomi orgonában laktam. Az volt az igazi elragadtatás!

Gondolom, más szögből láttad az istentiszteletet.

LÁSSUNK NEKI ■ Csináljunk együtt trópusi esőt! Egy vezető kezdje el a mozdulatokat, a tőle balra levő utánozza, és így tovább mindenki. Amíg az új mozdulat el nem ér valakihez, addig csinálja a régit!

Először dörzsöljük össze a tenyerünket, hogy surrogó hang hallatsszon. Aztán csettintgessünk az ujjunkkal. Aztán tenyerünkkel ütögessük a combunkat, ezt a következő körben kísérje lábdobogás. Aztán ugyanebben a sorrendben visszafelé lassuljon le a zápor. Végül legyen csend.

Hogy éltétek át ezt? Formált ez valamiféle közösséget?

FONTOLJÁTOK MEG! ■ **Vallásosság és érzések.** Mivel a vallásosság az egész embert átjárja, természetes, hogy az érzéseinket is uralja. Az Istennel való találkozás **élmény**. **Önkéntelen velejárója** a meghatódottság, a felszabadult öröm, az elrejtettség és a végtelenbe pillantás boldogsága. **Ennek vannak külső jelei is.**

A gyülekezetek gyakran **közösen élik át** ezeket az érzéseket. Ennek különös varázsa van.

Másfelől **veszélyt** jelent az érzések **mesterséges megteremtése**. A magával ragadó tömeghangulaton keresztül érzelmileg irányíthatóvá, befolyásolhatóvá válik az ember. Ilyenkor az érzéseink nem sajátjaink, nem vagyunk urai azoknak, csak sodródunk a többiekkel. A lelkesült pillanatokban nem számolunk azzal, hogy ilyen esetekben érzelmileg kiszolgáltatjuk magunkat, lelkünk utólag komoly sérülést is szenvedhet. Nehéz meghúzni a határt saját **őszinte** érzéseink és a **manipulált** (befolyásolt) érzések közt. ☹

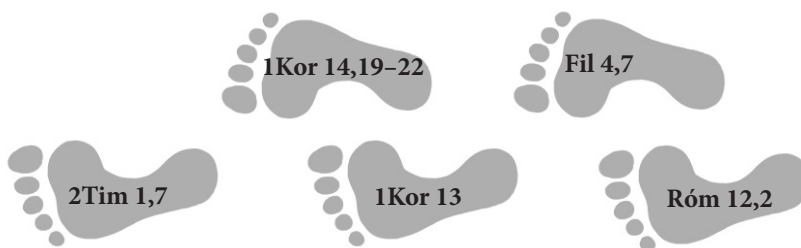
Az elragadtottság. A kezdeti keresztény gyülekezetekben is tudunk **eksztázisról** (önkívületi állapot, elhomályosult tudat, teljes elragadtatás), amely a **Szentlélek ajándékaként** jelentkezett. Azért is volt a kereszténység korai időszakában ennek jelentősége, mert az első évtizedekben nem volt még kézbe vehető ige Jézusról, az ő tanításáról. *Pál apostol* arra figyelmeztet, hogy a **végletes érzelmi jelenségek**

elmúlnak, ezek olyanok, mint a gyerekbetegségek, és helyüket a felnőtttség, a Szentlélek legnagyobb ajándéka, az egymás iránt érzett **szeretet** foglalja el. ☞

A megértés eksztázisa. A Szentlélek ajándékainak **átélését hangsúlyozzák a karizmatikus gyülekezetek**; bizonyos közösségek sokszor a hit kötelező megnyilvánulásainak tartják az erős eksztatikus jelenségeket. Ez utóbbi azonban nem bibliai elvárás. ☞

Az ő gyakorlatukkal való összehasonlításban vannak, akik **hiányolják** az evangélikus istentiszteletekről az érzelmi átélés lehetőségét. Valóban, a mi vérmérsékletünktől **idegen a nagy elragadtatás**. Ugyanakkor **Isten igéjének megértése, jelenléte és közelsége nagyon is meg tud ragadni minket**, mindez **érzelmileg is mélyen hat ránk**. ☞

Nem szeretnénk **csak az érzések** területén maradni. Szeretnénk, ha **értelmünket, egész valónkat** átjárná annak megértése, hogy Isten mennyire szeret minket, ha Istenben való hitünk egész személyiségünket meghatározná. ☞

BIBLIAOLVASÁS ■ Olvassuk el az 1Kor 14,12–19-et! Próbáljátok elképzelni azt a gyülekezetet, amelynek Pál ezt írja!

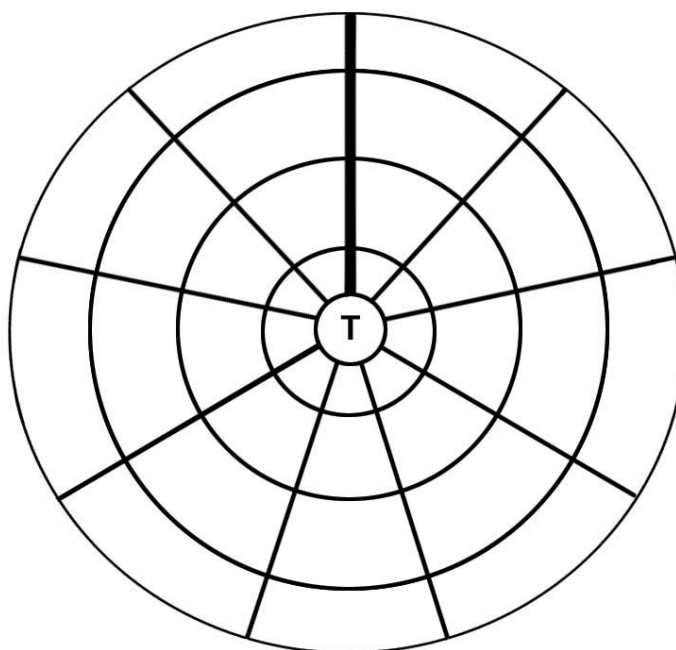
BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Az evangélikus istentisztelet liturgiája milyen „érzéseket” vonultat fel? Vajon betölti-e szerepét, az emberek valóban azt érzik-e, amit ott „érezniük kell”? Mi van, ha nem érzik a „megfelelő érzéseket”?

Te milyennek éled meg az istentiszteletet? Mikor „jó” neked? Mi az, ami csalódást okoz?

JÁTÉK ■ Ez egy fontos fogalom. Döntsétek el, jó-e vagy rossz!

A megfejtéseket a vastag vonaltól jobbra indulva, sugarasan kívülről befelé kell beírni, utolsó betűjük mindig T. A legszélső íven lehet olvasni a megfejtést.

1. Magasabb szint
2. Ráma
3. Földet lazít
4. Valakit elrekeszt
5. A végső szertartást végzi
6. Nem ember
7. Íz
8. Szag
9. Megmondta.

24. Érted, amit mondok?

Már 1518-ban megérkeztek Magyarországra Luther iratai. Sopronban az 1520-as évek elején ferences szerzetesek már a reformáció szellemében prédikáltak. A királyi udvarban Mária királyné, II. Lajos felesége rokonszenvezett Luther gondolataival, és támogatta a reformáció követőit. 1522-től kezdve egyre több magyarországi fiatal ment az új tanítás központjának számító wittenbergi egyetemre. Amikor ezek a diákok hazatértek, a társadalom szélesebb rétegeit is megismertették a reformáció tanításával. A 16. század végére a lakosság 90%-a protestáns hitre tért a három részre szakadt Magyarországon.

Szintén wittenbergi diák volt, ő is Luther asztaltársaságához tartozott. Bártfára hívták meg iskolaigazgatónak, haláláig ott is maradt. Az egész Felvidékre kihatott reformatori munkája. Az ő nevéhez köthető az *Ötvárosi hitvallás*, amely a felvidéki evangélikusok tanítását foglalta össze az *Ágostai hitvallás* szellemében.

Sylvester János (1504–1552) többször tanult Wittenbergben. Ő tette kulturális központtá Nádasy Tamás sárvári birtokát iskola és nyomda alapításával. Magyarországon magyar nyelvű könyvet itt nyomtat-
tak először. Sylvester fordította le először magyarra a teljes Újszövetséget 1541-ben, előszót is írt hozzá,
amely az első magyar időmértékes vers. Rájött, hogy a magyar nyelv alkalmas az időmértékes verselésre,
amire sok más európai nyelv nem alkalmas!

Sztárai Mihály (?–1575)

Ő is ferences szerzetesből lett reformátor. Elő-
ször Sárospatakon volt a Perényi család udvari
papja, ahol iskolát is alapított és lutheri tanítás
szerint tanított. Baranyában, a török uralom
területén tevékenysége nyomán 120 gyülekezet
alakult. Ezek a gyülekezetek megválasztották
püspöküknek. Zsoltárokat fordított, amelyek-
hez zenét is szerzett, megteremtve ezzel a hazai
zsoltáreklést. Hitvitákban számos katolikus
papot legyőzött, miközben a török elől is több-
ször menekült.

Bornemisza Péter (1535–1584)

Padovában, majd Wittenbergben tanult, ahol Melanchthon tanítványa volt. Hitvitákat folytatott, és a hite
miatt sokszor kellett menekülnie. Többször került fogságba, ahonnan mindig kalandos módon meg is
szökött. Zólyomban volt udvari prédikátor és a várkapitány gyermekének, Balassi Bálintnak a nevelője.
Nyomdát is alapított, és öt kötetben kiadta magyar nyelvű prédikációit. Saját nyomtatásban megjelentette
276 éneket tartalmazó énekgyűjteményét is. Csallóköz gyülekezetei püspökké választották.

Károli Gáspár

(1530 körül–1591)

Wittenbergi egyetemi éveit
után Göncön lett lelkész,
majd esperes. A reformáció
kálvini ágának követője lett.
A magyarországi reformá-
tus egyház kialakulásában
tevékenyen részt vett. Több
évi munka után lelkészársai
segítségével elsőként for-
dította le magyarra a teljes
Bibliát, amelyet 1590-ben
Vizsolyban adtak ki 700-800
példányban.

24. Érted, amit mondok?

„...halljuk, amint a mi nyelvünkön beszélnek az Isten felséges dolgairól...” (ApCsel 2,11)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■

– Na, milyen az egyetem?

Egy régi tanítványom most kezdte az egyetemet. Örültem, hogy találkoztunk. Ő viszont egy kicsit el volt keseredve.

– Már a harmadik órát hallgatom a legfontosabb tárgyból, és nem értek egy szót sem abból, amit a tanár magyaráz. Bólogatok, mint aki érti, de fogalmam sincs, mit mond.

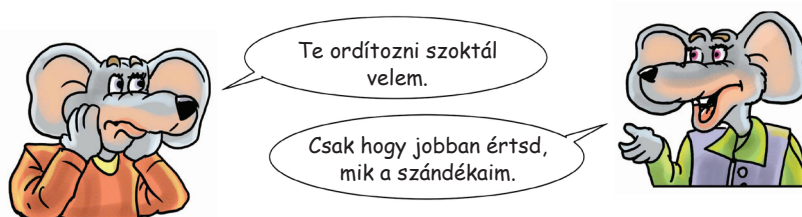
Ez így nem lesz jó.

LÁSSUNK NEKI! ■ Értelmezzétek a következő verset!
(Karinthy Frigyes)

A pó, ha engemély, kimár
De mindegegy, ha vildamár...
Mert engemély mindez bagul
Mint vélgaban a bégahur...

Nem könnyű, igaz?

FONTOLJÁTKOK MEG! ■ *Párbeszédeink.* Amikor egymással beszélünk, megpróbáljuk gondolatainkat **érthetővé tenni**. Ennek sok formája van. A **nyelv** használata elsődleges, de kommunikálunk más-hogy is. A kézmozdulataink (gesztusaink), tartásunk, vagyis testi jeleink összessége a **testbeszéd**. Tekintetünk, homlokráncolásunk, azaz **arcjátékunk** (mimika) is üzenetértékű. Mondanivalónkat pedig **mondatfonetikai eszközökkel** árnyaljuk: hangsúlyozunk, hangosabban vagy halkabban, gyorsabban vagy lassabban ejtjük a szavakat. Mindezt azért, hogy **gondolatainkat átadhassuk**. Mások megértéséhez pedig ugyanezeket az eszközöket kell **értelmeznünk** a magunk számára.

A megértés hiánya. Olykor **nem értjük** egymást. Ennek egyik oka lehet, ha valaki olyan nyelven beszél, **amit nem értünk**. Nem kell, hogy idegen nyelv legyen, elég, ha számunkra **érthetetlen szavakat** használ vagy **érthetetlenül fogalmaz**. ☞

A **párbeszédekben** a meg nem értés legfőbb oka azonban az, hogy **az ember a maga igazának bűvöletében él**. Nem baj, ha valaki fontosnak tartja a maga igazát, de ez csak akkor értékes, ha kész megérteni mások igazságát is, illetve ha az általa képviselt igazságot szeretettel közvetíti mások felé.

Isten szava érthető. A kereszténység alapja az, hogy **az ember valamit megért Isten valóságából**. Bár a hatalmas Isten és teremtménye, az ember nem egyenrangú kommunikációs felek, ő még-is a **végsőig** elmegy abban, hogy **érthetővé tegye magát**. Magához emel azáltal, hogy Jézusban

emberré lett, és így megismerjük őt: emberi szavakkal, egyszerűen magyaráz, közli szándékait. ☞

Úgy érteti meg magát, hogy **kész az emberi élet minden helyzetében részt venni**, a kisgyermekléttől egészen a halálig.

Isten lényegéhez azonban hozzátartozik, hogy az élet számára **a feltámadásba vezet**. Ebbe vonja bele a mi életünket is. ☞

A Bibliában erről anyanyelvünkön, magyarul olvashatunk. ☞

Zsolt 19,8–10

Fil 2,7b

Jn 11,25–26

ApCsel 8,30–31

Zsolt 119,130

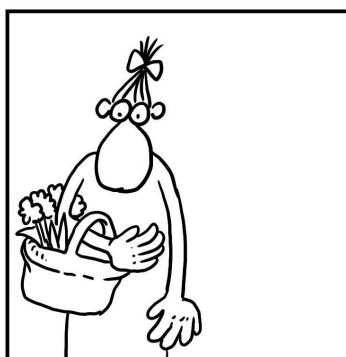
BIBLIAOLVASÁS ■ Témánk összefüggésében értelmezzétek a Babel tornyáról és a pünkösdi eseményekről szóló történetet: 1Móz 11,1–9, illetve ApCsel 2,5–11!

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Használjátok a fantáziátokat! Hogyan lehetett volna elterjeszteni a reformáció tanítását, ha nincs magyar írásbeliség és nincs könyvnyomtatás? Milyen eszközöket lehetett volna felhasználni? Mennyiben alakult volna máshogy az egyháztörténet Magyarországon?

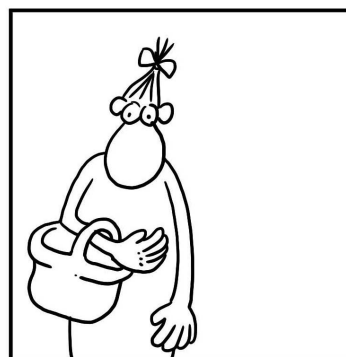
JÁTÉK ■ Pofon vagy simogatás? Tedd sorrendbe a képeket, a kialakult történetből pedig mondd meg: pofon volt vagy simogatás?

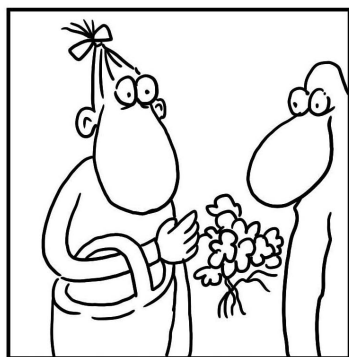
A

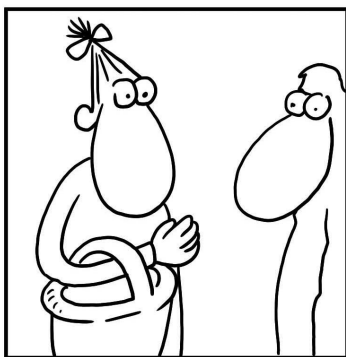
B

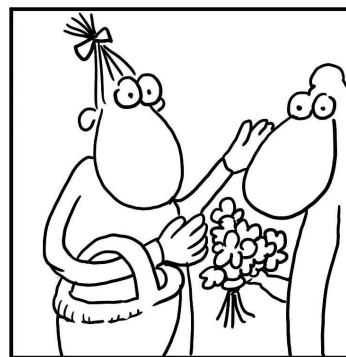
C

D

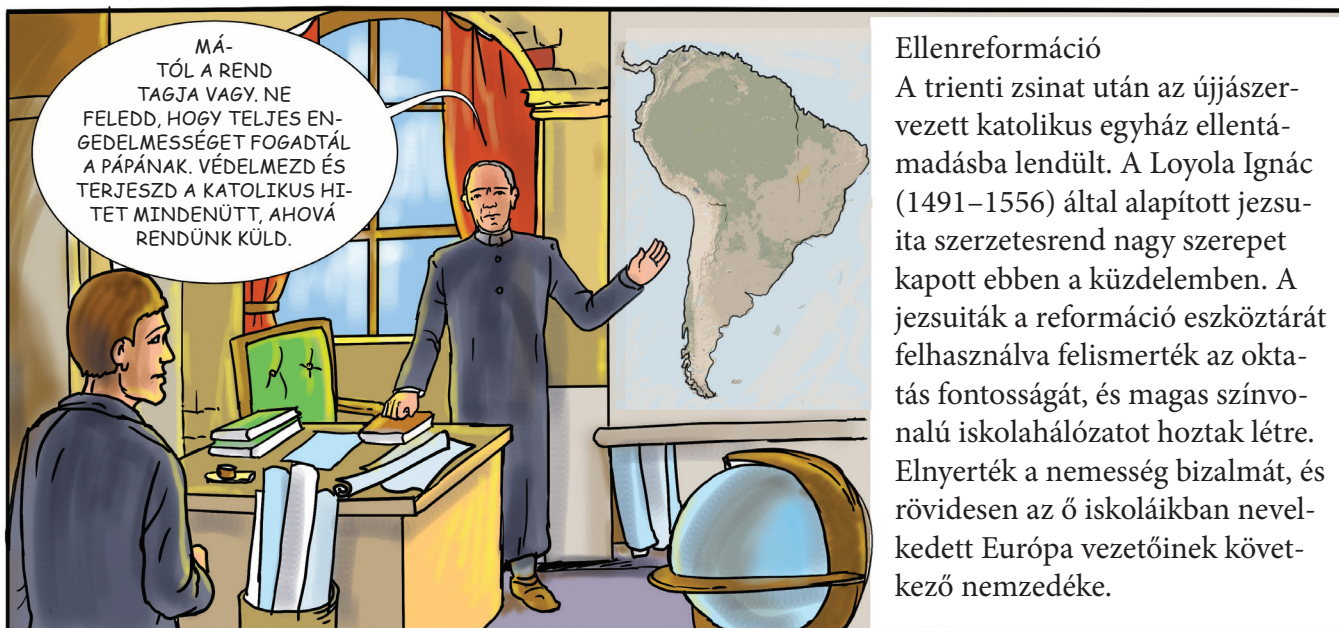

E

F

25. Kihasználom-e azt, amit kaptam?

Ellenreformáció

A trienti zsinat után az újjászervezett katolikus egyház ellentámadásba lendült. A Loyola Ignác (1491–1556) által alapított jezsuita szerzetesrend nagy szerepet kapott ebben a küzdelemben. A jezsuiták a reformáció eszköztárát felhasználva felismerték az oktatás fontosságát, és magas színvonalú iskolahálózatot hoztak létre. Elnyerték a nemesség bizalmát, és rövidesen az ő iskoláikban nevelkedett Európa vezetőinek következő nemzedéke.

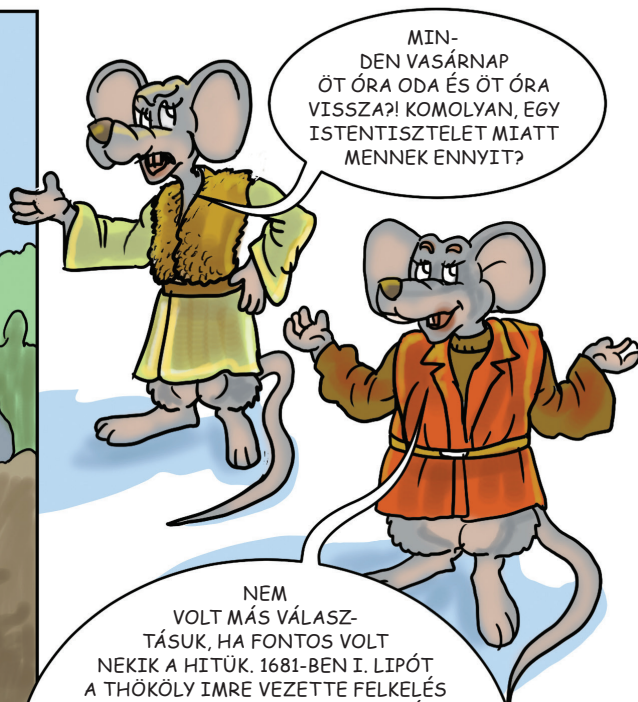
A magyarországi ellenreformáció meghatározó alakja **Pázmány Péter** (1570–1637) bíboros, esztergomi érsek volt. Protestáns családban született, később áttért a katolikus hitre, és belépett a jezsuita rendbe. Barokk igehirdetéseivel és irodalmi műveivel elsőként a főurakat térítette vissza a katolikus vallásra, hisz tudta, hogy a jobbágyok kénytelenek követni uruk vallását. A bécsi egyetemen papnevelő intézetet hozott létre. Nagyszombatban pedig egyetemet alapított. Elérte, hogy a hívekhez minél több magyarul beszélő katolikus pap vagy szerzetes jusson el. Ösztönzésére elkészült a Biblia első teljes katolikus fordítása.

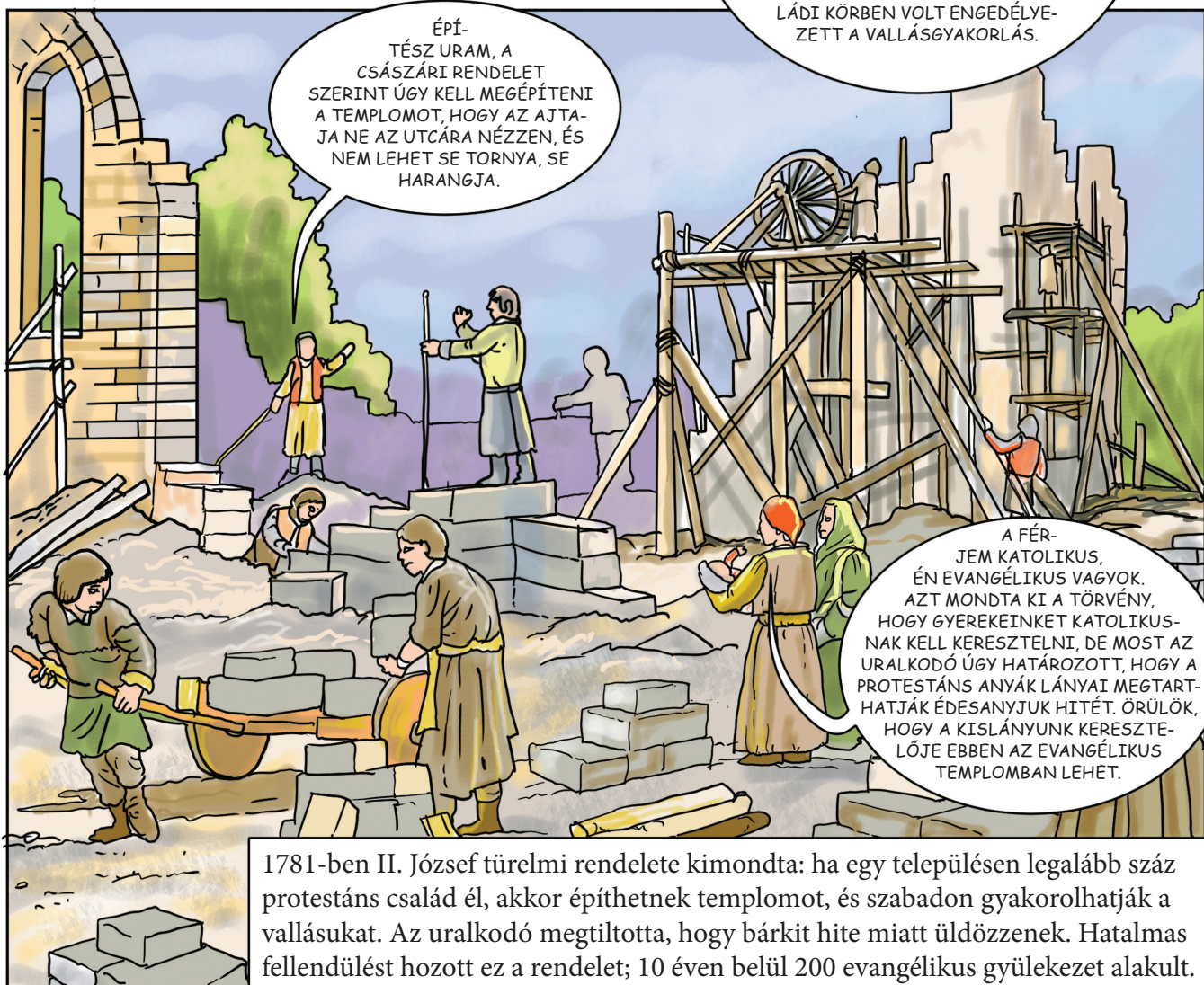
A gyászévtized (1671–1681)

Ebben a 10 évben Magyarországon rengeteg támadás érte a protestáns egyházakat. Több városban erőszakkal elvették a protestáns templomokat, iskolákat. Hamis vádakkal bíróság elé idéztek a királyi Magyarország evangélikus és református lelkészeit, összesen 336-ot. A vádlottak kétharmada száműzetésbe kényszerült, negyvenketten börtönbe kerültek, majd eladták őket gályarabnak. Sorsuk nagy visszhangot keltett Európa protestáns országaiban. Egy holland tengerésztiszt szabadította ki őket Nápolyban.

NEM VOLT MÁS VÁLASZÁSUK, HA FONTOS VOLT NEKIK A HITÜK. 1681-BEN I. LIPÓT A THÖKÖLY IMRE VEZETTE FELKELÉS MIATTI SZORONGATOTT HELYZETÉBEN ORSZÁGGYÜLÉST HÍVOTT ÖSSZE, AMELYEN KIMONDták: VÁRMEGYÉNKÉNT KÉT-KÉT HELYSÉGET JELÖLNEK KI, AHOL A PROTESTÁNSOK SZABADON TARTHATNAK ISTENTISZTELETEKET ÉS GYAKOROLHATJÁK VALLÁSUKAT. MÁS TELEPÜLÉSEKEN CSAK SZŰK CSALÁDI KÖRBEŒ VOLT ENGEDÉLYEZETT A VALLÁSGYAKORLÁS.

A FÉRJEM KATOLIKUS, ÉN EVANGÉLIKUS VAGYOK. AZT MONDTA KI A TÖRVÉNY, HOGY GYEREKEINKET KATOLIKUSNAK KELL KERESZTELNI, DE MOST AZ URALKODÓ ŰGY HATÁROZOTT, HOGY A PROTESTÁNS ANYÁK LÁNYAI MEGTARTHATJÁK ÉDESANYJUK HITÉT. ŐRÜLÖK, HOGY A KISLÁNYUNK KERESZTELŐJE EBBEN AZ EVANGÉLIKUS TEMPLOMBAN LEHET.

1781-ben II. József türelmi rendelete kimondta: ha egy településen legalább száz protestáns család él, akkor építhetnek templomot, és szabadon gyakorolhatják a vallásukat. Az uralkodó megtiltotta, hogy bárkit hite miatt üldözzenek. Hatalmas fellendülést hozott ez a rendelet; 10 éven belül 200 evangélikus gyülekezet alakult.

25. Kihasználok-e azt, amit kaptam?

„Akinek sokat adtak, attól sokat kívánnak, és akire sokat bíztak, attól többet kérnek számon.”
(Lk 12,48b)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Ma megint Karcsival teniszeztünk. Mindig megpróbálom, de sosem tudom legyőzni. Olykor rossz napja van, akkor kicsit több pontot érek el. Kérdeztem az edzőt, hogy mit tegyek, hogy jobb legyek. Csak csóválta a fejét, pedig jó edző.

Ebből tudtam, hogy soha nem leszek jobb Karcsinál. Bennem ennyi van.

LÁSSUNK NEKI! ■ A kártyákon adottságok vannak. Úgy húzzatok belőlük ötöt-ötöt, hogy nem látjátok előre, mi van rajtuk! A játékunkban ezek határozzák meg lehetőségeiteket.

Egy tanyán éltek. A kártyán lévő adottságok közül melyik hasznos és melyik haszontalan?

Új helyszín: egy színház. Most ti válogassatok az adottságok közül, melyiket lehet jól használni. Egyszerre mindenki csak egyet húzhat.

A pályaválasztás hasonlóan működik. Jövődő munkákat, foglalkozásokat jó ahhoz igazítani majd, amilyen adottságaitok vannak.

FONTOLJÁTOK MEG! ■ **Adottságaink.** Fogantatásunk pillanatától adottságaink határozzák meg lehetőségeinket. Adottságunk a **kor**, amelybe születünk, a **családunk**, hogy a **világ mely pontján** jövünk a világra. Meghatároz minket **nemünk és a bőrünk színe**. Adottságunk a **magasságunk**, a **szépségünk**, **anyagi környezetünk** is. Hogy **humán vagy reál** beállítottságúak vagyunk-e, hogy **könnyen tanulunk-e**, vagy **ügyes-e** a kezünk. 🔍

Az adottságok egyenlőtlen eloszlása. A világ egyik legnagyobb társadalmi kérdése az **adottságok egyenlőtlensége**. Van, aki többet kapott, van, aki kevesebbet. **Keresztény kötelességünk** az, hogy azoknak is **teret nyújtsunk a kibontakozásra**, akik adottságaik révén hátrányban vannak. Így küzdünk a hátrányos faji, nemi megkülönböztetés ellen, és támogatjuk a szegényeket, a sérülteket, illetve segítjük a társadalmilag alárendelteket. 🔍

A világ berendezkedése olykor **túl stabilnak tűnik** ahhoz, hogy változtatni lehessen rajta. A népek adottságai közti különbségek nagy feszültséget teremtenek, de nem könnyű megváltoztatni azokat. Ebben a legnagyobb veszélyt a körülményekbe való belenyugvás jelenti, hiszen ez **fenntartja az emberek közti egyenlőtlen, igazságtalan állapotokat**. A **szerelem találékonysága** a kereszténység egyik fő erőssége, ezzel kell munkálkodnunk az igazságért, ahogy Jézus is mondja: „**Boldogok, akik éheznek és szomjaznak az igazságra.**” 🔍

Elégedettség és törekvés. Az adottságbéli különbségek feladatokat rónak ránk. Egyrészt meg kell küzdenünk saját magunkkal: **nagy kincs, ha valaki elégedett tud lenni azzal, amije van.** 🔑

Másrészt feladatunk az is, hogy észrevegyük azokat, akiknek nálunk szerényebbek a lehetőségei: támogassuk őket együttérzéssel. **Mindenki képes segíteni valakin.**

Ne mondjunk le törekvéseinkről! **Adottságaink határai arra valók, hogy feszegessük azokat.** Tegyük meg mindent, amit csak bírunk, és bizonyítsuk be magunknak és a világnak, hogy olyan teljesítményre is képesek vagyunk, amire senki nem gondolt! Néha a **meglévő erősségeink fejlesztése** a helyes út. Jézus figyelmeztet, hogy **az Isten erejére való támaszkodás végtelenné teszi határainkat:** „Minden lehetséges annak, **aki hisz.**” 🔑

Máshol arról olvashatunk a Bibliában, hogy ha szándékaink, tetteink mögött az Istenhez való **imádság** áll, annak nagy ereje van. 🔑

A nagy eredményeket elérő emberek gyakran hálásan beszélnek arról, hogy amit elértek, **csak Isten miatt sikerülhetett.** 🔑

BIBLIAOLVASÁS ■ Pál egyik nehezen viselt korlátja betegsége volt. Olvassátok el, mit ír erről 2Kor 12,6–10-ben!

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Ha választhatnátok, melyik országban élnétek szívesen? Miért? Milyen adottságok jelzik a különböző országokat? Mi jellemzi a mi országunkat?

JÁTÉK ■ Joanne Harris angol író nő gondolatát fejthetjük meg, ha egy sajátos rend szerint olvassuk el a betűket. Szóköz nincs, de írásjelek vannak.

A	P	J	A	I	N	K	B	A	N	A	V	A	R	Á	Z	S	L	A
N	T	E	T	T	Ü	K	A	K	É	P	E	S	S	É	G	E	T	T
N	Z	A	V	I	L	Á	G	T	E	L	E	V	A	N	C	S	,	O
E	S	E	V	L	E	I	M	M	Á	,	L	A	V	Á	D	O	H	T
D	N	I	M	K	Ü	Y	G	E	V	E	R	Z	S	É	Y	G	O	.

26. Van-e kiáltás a mélységből?

A felvilágosodás a 18. század szellemi mozgalma, amely az ész és a tudományok központi szerepét hirdette. Az egyházak és a Biblia megkérdőjelezhetetlen tekintélyét a felvilágosodás eszméje végleg eltörölte. Csak azt fogadták el, ami ésszel felfogható és megmagyarázható. Az emberek elkezdtek távolodni az egyházaktól. Ezt a folyamatot szekularizációnak, elvilágiasodásnak nevezzük.

A felvilágosodás pozitív hatása volt, hogy az oktatás egyre nagyobb szerepet kapott. Ennek a gondolkodásmódnak a meghatározó magyarországi képviselője volt Tessedik Sámuel (1740–1820) evangélikus lelkész. A felvilágosodás szellemében megismertette a köznéppel kora technikai vívmányait és a modern gazdálkodási módszereket. Népművelő könyveket írt, és Szarvason létrehozta az ország első mezőgazdasági szakiskoláját. Az oktatás és a lelkészi szolgálat mellett állattenyésztéssel, növényneveléssel és vízgazdálkodással is foglalkozott.

A felvilágosodás hatására sokan elhagyták az egyházat, de ezzel párhuzamosan jelentkeztek az ébredési mozgalmak, amelyeknek célja a gyülekezeti élet megelevenítése és a személyes Krisztushit mély megélése volt. Sokszor az egyszerű hívek köréből indultak ezek a mozgalmak. Ennek az irányzatnak egyik jellemző alakja a finn Paavo Ruotsalainen (1777–1852), aki szegény paraszti családból származott, és miután hitre jutott, prófétai lelkülettel útnak indult, bejárta Finnországot, és sokan megtértek prédikációi nyomán.

A magyarországi evangélikusoknak az 1848-as forradalom hozta el a teljes vallásszabadságot és felekezeti egyenjogúságot. A forradalmi vívmányok védelmében az evangélikus püspökök a szabadságharc mellé álltak. A szabadságharc leverése után csak az 1867-es osztrák–magyar kiegyezéstől vált tartóssá a vallási egyenjogúság. Először egyházi népiskolákat, később közép- és főiskolák felállítását is engedélyezték a protestánsoknak.

26. Van-e kiáltás a mélységből?

„A mélységből kiáltak hozzád, Uram! Uram, halld meg szavamat!” (Zsolt 130,1–2)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Telefonálni akartam, de a telefonfülkében lakott egy ember. Elég dühös volt, hogy rányitottam az ajtót, de aztán megenyhült. Adtam neki egy kis pénzt, elfogadta.

Elmentem, de aztán visszamentem, és azt kérdeztem:

- Mit fog ma csinálni?
 - Koldulok egy kis pénzt, eszem, talán iszom, aztán alszom. Várom, hogy vége legyen.
- Erre nem tudtam mit mondani.

LÁSSUNK NEKI! ■ Olvastátok Alexandre Dumas *Monte Cristo grófja* című könyvét? Képzeljétek el a főhőst! Elárulták, menyegzője napján elfogták, börtönbe zárták, és elfelejtették őt. Adjatok néhány jó tanácsot neki, de ne azt, hogy szökjön meg!

Egyszer bezártak egy szekrénybe. Két nap után már mindenről lemondtam.

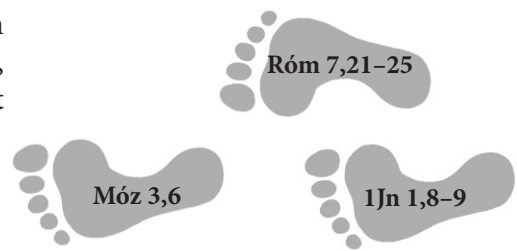
Biztos nem ott tartotta a kapitány a rumot.

FONTOLJÁTKOK MEG! ■ A *bűn vonzó*. Az ember életében a sorozatos rossz döntések **adottsággá teszik a rossz helyzeteket**. Olyan ez, mint egy **lejtő**: az elején lassan gördül le rajta a kocsi, de egyre inkább felgyorsul, végül nincs megállás. A rossz helyzetekhez **hozzá lehet szokni**. Egy idő után már fel sem tűnik, hogy milyen **eltorzult döntéseket** hozunk, mert **természetessé válik** a bennünk és körülöttünk levő rossz. A Biblia szerint a rossz, a bűn az, hogy **az emberek** Isten helyett **magukat teszik Istenné**. Az Isten nélküli öntörvényűség pedig vonzó az ember számára. ☞

A kárhozat. Ezt az – Isten nélküli – állapotot **bűnnek** nevezzük. A bűn kárhozatot teremt, **kárt okoz**. Magunk istenítése, Isten elkerülése **tönkreteszi életünket**. A bűn olyan mértékben válik természetessé, hogy már nem is vesszük észre, hogy minden döntésünkben jelen van. A **törvény** – a Tízparancsolat – élénken **figyelmeztet**, amikor rossz úton járunk, általa szembesülünk azzal, hogy milyen kárt okozunk magunknak, másoknak. A törvény csak a bűn felismeréséig vezet el, azonban **nem ad megoldást** az elrontott helyzetekre. ☞

Jézus töri meg a bűn erejét. A bűn kárhozatából saját erőnkől nem tudunk kiszabadulni, csak valami **drámai, mindent felforgató esemény emelhet ki** onnan. Isten éppen ezért végtelen szeretetét mutatja meg **Jézusban**, azzal, hogy **őt adja értünk**. Ez a végtelen szeretet hathat és döbbsenhet meg minket áldozatával annyira, hogy **teljesen megváltoztassa látásmódunkat**. Így szakít el a **bűn természetességétől**. Ez a bűntől való szabadság valódi örömet ad; feltűnik, hogy lehetséges **Istenhez közeli döntéseket** hoznunk. **Isten tetteit fedezhetjük fel** életünkben. Cselekedeteinkben őt követhetjük, a **tőle kapott szeretetet mások felé** sugározhatjuk. Emiatt mondjuk azt, hogy **Jézus értünk való kereszthalála vált meg a bűntől**. ☞

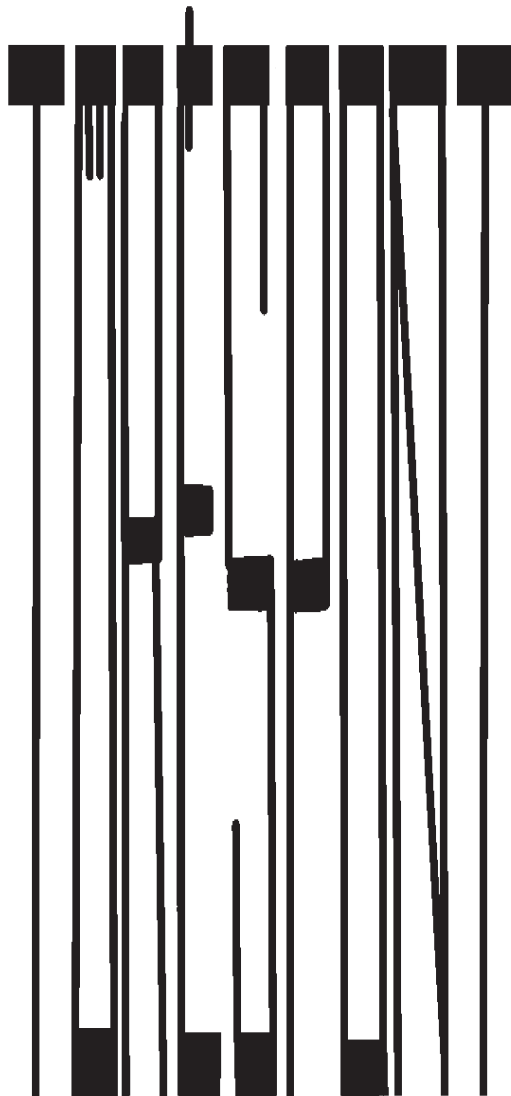
A **bűn világméreteiben** is jelen van. A kereszténység nem ígéri, hogy a világban levő bűnnel többé nem találkozunk, vagy hogy Isten kiemelve belőle, de Krisztus jelenléte **erőt ad embernek maradni az embertelenségben**.

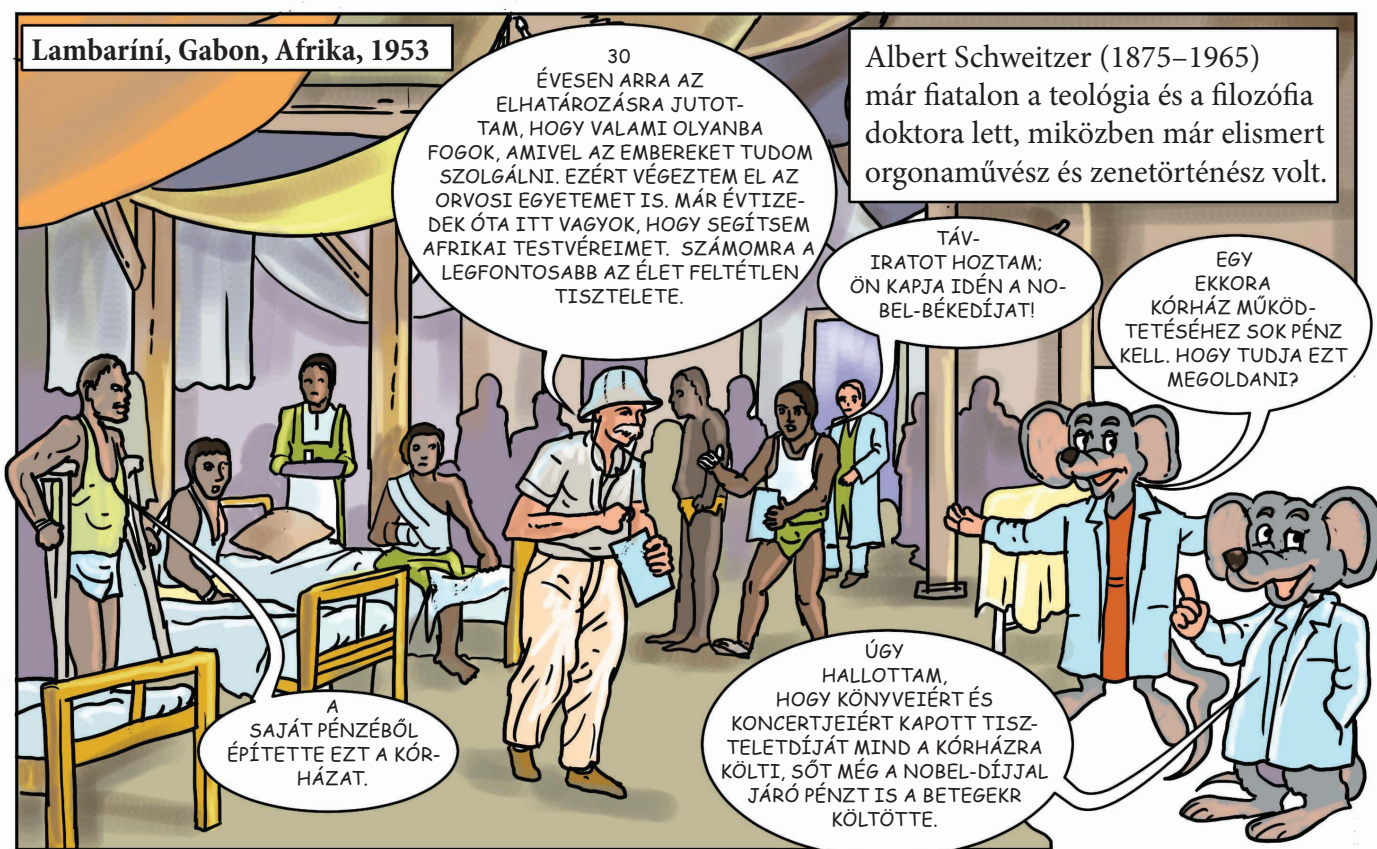
BIBLIAOLVASÁS ■ Nem könnyű olvasmány, de Pál is leírja ezt: Róm 7,14–8,4. Próbáljátok megérteni!

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ A szenvedélybetegségek (drogok, alkohol, játékszenvedély, más függőségek) káros folyamatok eredményei. Van-e esély arra, hogy – az addig elmondottak szerint – beavatkozzunk, hogy ezeket megakadályozzuk? Ha ez elképzelhető, miért nem vagyunk sikeresek ebben?

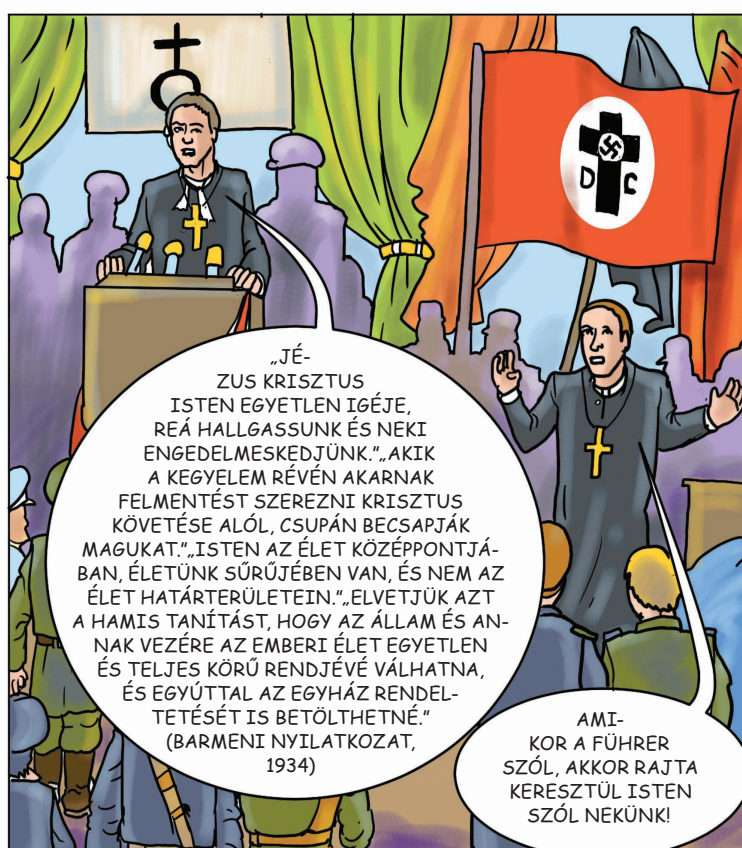
JÁTÉK ■ Van jó és van rossz. Melyik áll hozzátok közelebb mostanság? Igen ám, de mi van ide írva?

27. Van-e esélyem jól dönteni?

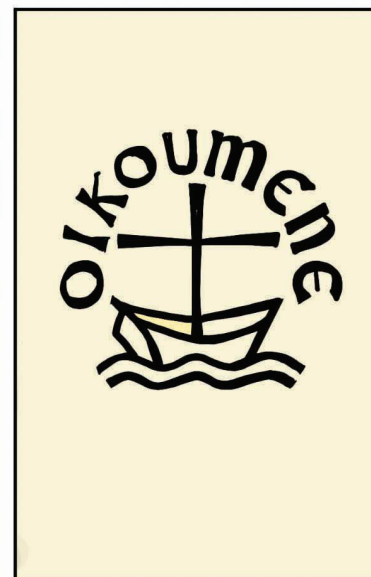

1933-ban Hitler vezetésével került hatalomra Németországban a nemzetiszocialista eszme, az élet minden területére kiterjedő diktatúrát létrehozva. Ezután létrejött az evangélikus egyházon belül a Német Keresztények mozgalma, akik mindenben kiszolgálták a náci diktatúrát. Erre válaszul megalakult a Hitvalló Egyház, amelynek tagjai nemcsak a tiszta tanítás mellett álltak ki, hanem a jogtalanságokkal is szembeszálltak, vállalva az üldöztetést is.

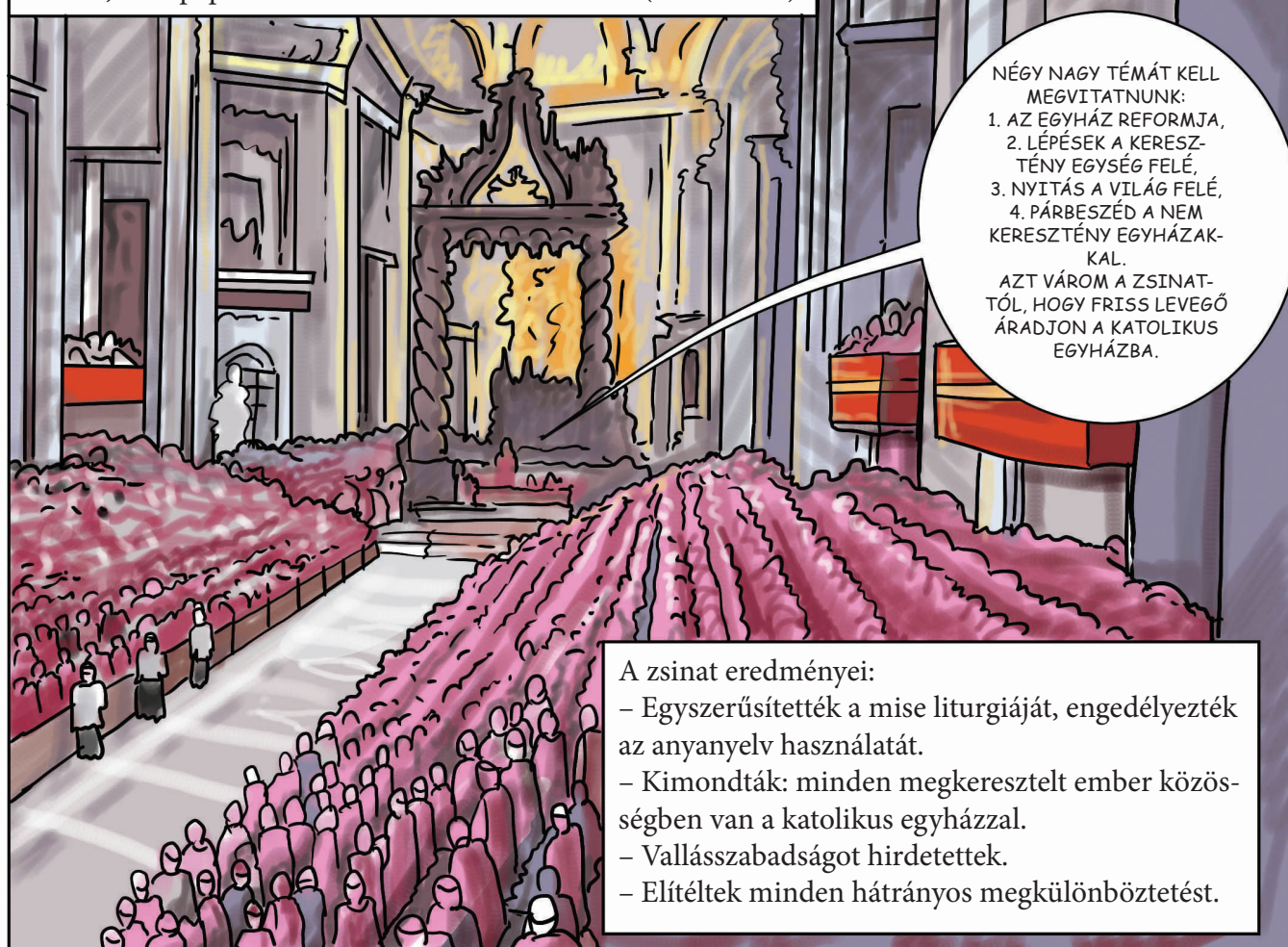

Dietrich Bonhoeffer (1906–1945) mártírsorsú lelkész és teológus, a Hitvalló Egyház meghatározó alakja. Nemzetközi kapcsolatai révén megpróbálta megszerezni a brit kormány támogatását a Hitler-ellenes összeesküvéshez, amelyet azonban lelepleztek. Bonhoeffer börtönbe került, majd Hitler személyes parancsára kivégezték. Rövid élete ellenére jelentős életművet hagyott hátra.

A 19. század végétől több egyházban egyre erősödött a szándék, hogy lépéseket tegyenek a keresztények egységéért. Ezt a mozgalmat nevezzük ökumenének. Az erősödő keresztény diákmozgalmak, a nemzetközi missziós konferenciák és a különböző felekezetek megalakuló világszövetségei is ezt a törekvést erősítették, köztük az 1947-ben alapított, 144 ország 72 millió evangélikusát összefogó Lutheránus Világszövetség. 1948-ban jött létre az Egyházak Világtanácsa, amely több felekezetet foglal magában. Elsősorban az ortodox, az anglikán, a lutheránus, a református, a baptista, a pünkösdi és a metodista egyházakból áll a szervezet. Jelenleg 345 taggyháza van. 1965 óta a katolikusok megfigyelőként jelen vannak az Egyházak Világszövetségének munkájában.

XXIII. János pápa összehívta a II. vatikáni zsinatot (1962–1965)

A zsinat eredményei:

- Egyszerűsítették a mise liturgiáját, engedélyezték az anyanyelv használatát.
- Kimondták: minden megkeresztelt ember közösségen van a katolikus egyházzal.
- Vallásszabadságot hirdetettek.
- Elítéltek minden hátrányos megkülönböztetést.

27. Van-e esélyem jól dönteni?

„Válasszátok ki még ma, hogy kit akartok szolgálni.” (Józs 24,15)

APÁM NAPLÓJÁBÓL Délután sakkoztunk Kristóffal. A feketével voltam. Nem ment jól. Végül levette az összes bábumat, beszorította a királyomat, de nem tudott mattot adni. Akármerre léptem, mindenhol sakkban voltam.

– Nem tudok hova lépni.

Ő dühöngött:

– Patt! Döntetlen!

LÁSSUNK NEKI! Írjatok fel néhány olyan rossz élményt életetekből, amelyekről szívesen elfeledkeznének. Lehet, hogy elég az is, ha gondoltok rá. Ne mondjátok el, de próbáljátok megsemmisíteni. Ha papíron van, égessétek el! De a gondolatot hogyan lehetne megsemmisíteni?

Szerintem semmit nem lehet elfelejteni.

Egyetértetek, bár én mindent el szoktam felejteni.

FONTOLJÁTKOZD MEG! ■ **Amikor csak rosszul lehet dönteni.** A bűn által meghatározott helyzetekre jellemző, hogy egy idő után már nem jó és rossz utakon lehet továbblépni, hanem csak rossz döntések maradtak. A két rossz közti választás idején a kisebb kárt okozó lépést kell megtenni. Életünket észrevétlenül behálózzák ezek a kényszerhelyzetek. ☞

A megtérés. Az, amit Jézus tanít, a rossz–rossz döntésekre is érzékennyé tesz minket. A következetesen Isten közelében meghozott döntések kivezetnek minket ebből az áldatlan állapotból. Jézus melletti ilyen elköteleződésünket **megtérésnek** nevezzük. Ez nem csupán észszerű elhatározás, de nem is érzelmi, hangulati esemény: sokkal inkább annak az élménynek a belső átélése, amely Isten szeretete miatt fakad fel bennünk. Az Újszövetségben a **megtérés** (a görög metanoia) szó **belső döntésszerűen alapuló megváltozást** jelent, amely az **értelem megváltozását és az életmód teljes fordulatát** is magában foglalja. Vagyis az Istentől távolodó ember visszafordul, visszatér, vagyis megtér Istenhez Jézus Krisztus hívására és bűnbocsánata által. ☞

Újjászületés. Az újjászületés **felülről** (Jn 3,7) való új kezdet, amely új színben mutatja meg addigi és további sorsunkat. Az újjászületés csodáját Isten teremti meg. Életünk adottságai – emlékeink, meghatározottságaink – továbbra is megmaradnak. Nem ezeket törli el az újjászületés. Szemléletünk, megközelítéseink azonban **teljesen mássá lesznek.** ☞

Vétkezik-e az újjászületett ember? Régi felfogásunk egész életünkben jelen van. Nem tudjuk figyelmen kívül hagyni, mindenképpen hat ránk. A **felülről való születés** azonban **fájdalmassá teszi**

minden olyan gondolatunkat, tettünket, amely Istentől elszakít. Az erre való **érzékenységet** a Szentlélek munkálja bennünk. Jézus szerint olyan ez, mint mikor valaki egyszer alaposan megfürdik, de attól még folyamatosan szüksége van naponkénti tisztálkodásra. 🔍

2Kor 5,17-21

Jn 13,10

Róm 7,24-25

ApCsel 8,35-39

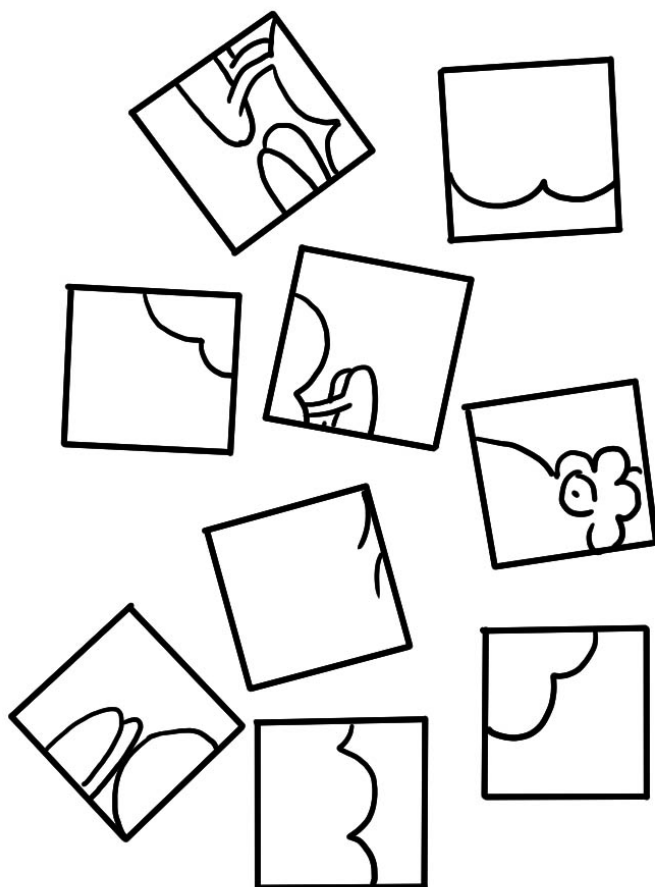
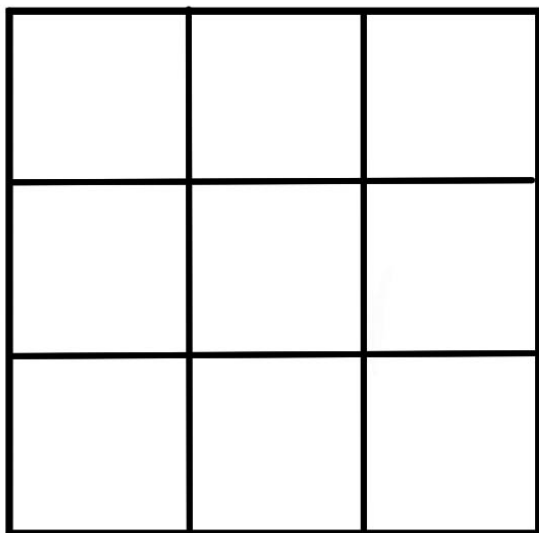
Róm 7,21-24

BIBLIAOLVASÁS ■ Jézus Nikodémussal való beszélgetésében (Jn 3,1-8) az „újja” és a „felülről” szavakat az eredeti görög nyelvű szövegben ugyanaz a szó fejezi ki. Ebből is fakad a félreértés.

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Vannak olyan gyülekezetek és gyülekezeti rendezvények, ahol emberek felállnak, és kimondják, hogy ők megtértek. Van, aki még az időpontját is tudja évekre visszamenőleg, hogy mikor történt ez.

Luther azt mondja a 95 tétel elején: „Amikor Urunk és Mesterünk ezt mondta: »Térjete meg!«, akkor azt akarta, hogy a hívek egész élete megtérés legyen.”
Hogyan lehet ezt a kettőt összeilleszteni?

JÁTÉK ■ Az újjászületéshez kapcsolódik ez a kép. Rakjátok össze a darabkákat!

28. Lehet, hogy Isten meghalt?

Az első világháború után Oroszországban a kommunisták kerül hatalomra. Az így létrehozott Szovjetunióban a korlátlan hatalmú diktátort kellett dicsőíteni, miközben a hatalom harcot hirdetett a kereszténység ellen. Papokat és hitűket nyíltan vállaló keresztények sokaságát börtönözték be és végezték ki, küldték kényszermunkatáborba, sok templomot átalakítottak.

A második világháború után a Szovjetunió bekebelezte egész Közép-Európát, így hazánkat is. Így Magyarország is kezdetét vette az egyházak üldözése.

Sztechlo Gábor (1909–1974) az 1944-es német megszállás után több száz gyermek és sok felnőtt életét mentette meg a biztos haláltól. A háború után létrehozott Gaudiopolis (örömváros) 1950-ig működött, utána államosították. Sztechlo ezután a kommunizmus üldözött lelkészcsaládjait segítette.

EZ EGY IGAZI GYEREK-KÖZTÁRSASÁG, ITT MI VÁLASZTJUK MEG A SAJÁT VEZETŐINKET.

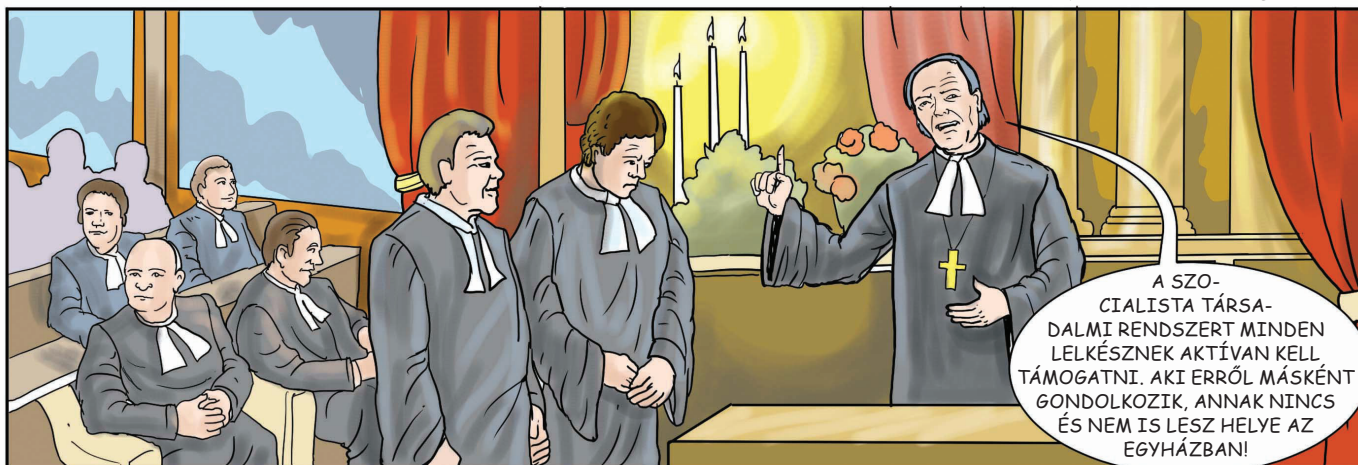
A háború után egyre erősödő kommunista párt 1947-ben hatalomra jutott. A kommunisták több fronton is támadást intéztek az egyházak ellen. Államosították az iskolákat és az egyházak vagyonát. Lemondásra kényszerítették, gyakran megkínózták és bebörtönözték az egyházi vezetőket és papjaikat. Így került börtönbe Ordass Lajos (1901–1978) püspök is. Megfélemlítették a gyülekezeti tagokat, megtiltották a hitoktatást, és megszüntettek minden keresztény egyesületet, szervezetet. Az állami vezetés a kommunista párthoz hű személyeket nevezett ki az egyházak élére.

Budapest, Szabad Kossuth Rádió, 1956. nov. 2.

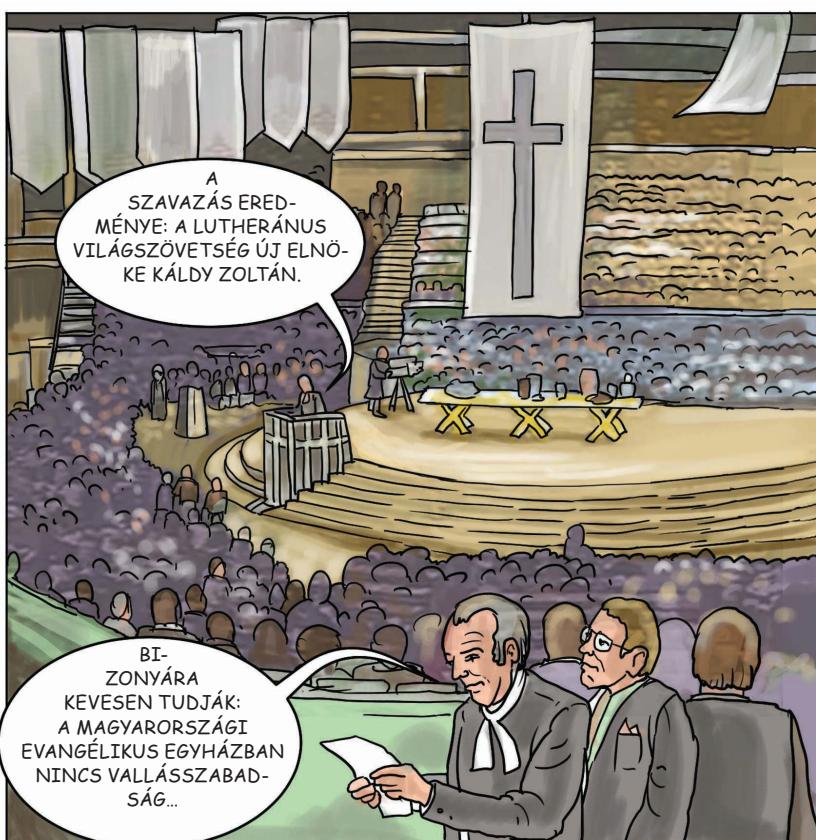
A SZABADSÁG ÚTJÁN ELINDULÓ EGYHÁZUNK ÉS NAGYON NEHÉZ MEGPRÓBÁLTATÁS ALATT LÉVŐ HAZÁNK NEVÉBEN SZÓLOK MOST HOZZÁTOK, DRÁGA HITTESTVÉREK.

Átmeneti enyhülést hozott 1956 októberére; az Ordass püspök elleni bírósági ítéletet utólag semmisnek nyilvánították. A forradalom napjaiban Túróczy Zoltán (1893–1971) és Ordass Lajos visszakерült az Északi és a Déli Egyházkerület élére. 1958-ban ismét félreállították mindkettőjüket. Ordasst 1957-ben a Lutheránus Világszövetség alelnökének választották, de a magyar hatóságok bevonták az útlevelét, és itthoni mozgását is korlátozták. Írásai csak a rendszerváltás után jelenhettek meg.

A SZOCIALISTA TÁRSADALMI RENDSZERT MINDEN LEKÉSZNEK AKTÍVAN KELL TÁMOGATNI. AKI ERRÓL MÁSKÉNT GONDOLKOZIK, ANNAK NINCSEN ÉS NEM IS LESZ HELYE AZ EGYHÁZBAN!

1958-ban Káldy Zoltánt (1919–1987) iktatták be a déli kerület püspöki tisztségébe. Káldy az egyház és állam közti jó viszony érdekében igyekezett kiszolgálni a kommunista vezetés igényeit. Az 1966-ban összehívott zsinat olyan jogokkal ruházta fel a rangidős püspököt, amely diktatórikus vezetést tett lehetővé. Káldy ezután kemény kézzel torolt meg minden belső kritikát.

A SZAVAZÁS EREDMÉNYE: A LUTHERÁNUS VILÁGSZÖVETSÉG ÚJ ELNÖKE KÁLDY ZOLTÁN.

BI-ZONYYÁRA KEVESEN TUDJÁK: A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZBAN NINCSEN VALLÁSSZABADSÁG...

A Lutheránus Világszövetség 1984-ben Magyarországon rendezte meg nagygyűlését. Hatalmas eredmény volt, hogy egy szocialista országban kerülhetett erre sor. Bár Káldy számára nagy sikert hozott ez a találkozó, de a nagygyűléssel egy időben került nyilvánosságra Dóka Zoltán lelkésznek a világszövetség vezetőinek címzett levele, amely éles hangú kritikát fogalmazott meg Káldyval szemben. Bírálta az egyházon belül is tapasztalható erős elnyomást és az állami eszmerendszert kiszolgáló teológiát. A Dóka levelében megfogalmazott reformtörekvések jelentek meg a *Testvéri szó* címmel 1986-ban kiadott nyilatkozatban, amelyet tizenkilencen írtak alá, lelkészek és nem lelkészek egyaránt.

28. Lehet, hogy Isten meghalt?

„...akkor hiábavaló a mi igehirdetésünk, de hiábavaló a ti hitetek is.” (1Kor 15,14)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Azt olvastam, hogy kedd óta róják a brit főváros útjait azok a buszok, amelyek oldalán reklámkampány fut ezzel a szöveggel: „Isten valószínűleg nem létezik. Ne aggódj, és élvezd az életed!” Arra gondoltam, hogy milyen érzés lehet egy ilyen buszon utazni.

LÁSSUNK NEKI! ■ Vajon imádkoznál-e azért, hogy sikerüljön egy dolgozat, egy templomépítés, egy gyógyulás, egy meccs, egy szerelem, vagy hogy ne váljanak el házastársak?

Azért biztosan tudnék imádkozni, hogy ne legyen vihar.

És komolyan gondold, hogy azért nem lesz vihar?

FONTOLJÁTKOK MEG! ■ **Isten nélküli világ.** A modern világban az emberiség nem számol Isten folytonos jelenlétével. A hit az emberek magánügyévé, egyidejűleg kedvtelésévé is vált. Az egyház is többnyire csak társadalmi tényezőként szerepel a közgondolkodásban. A vallásos embereket gyakran elmaradott ostobáknak gondolják. Másfelől a gazdag, biztonságban élő emberek szívesen mutatják meg azzal erkölcsi felsőbbrendűségüket, hogy templomba járnak, és adakozó gyülekezeti tagok.

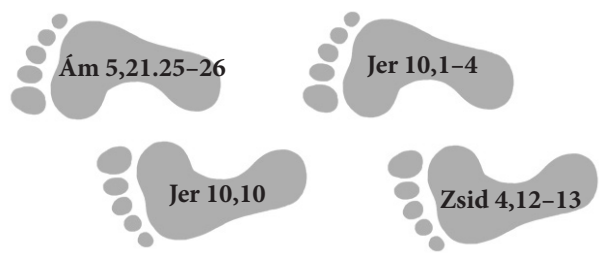
Fogyasztói vallásosság. Furcsa ellenmondásként – miközben a hétköznapi folyamatokban ügyet sem vet a világ Istenre – megnőtt a **transzcendens** (fel nem fogható, természetfeletti) iránti nyitottság. Számptalan vallási jelenség, cselekedet – horoszkópok, meditációk, természetvarázslás, feng shui stb. – vált divattá. Sokan úgy gondolják: „Vallásos vagyok a magam módján.” Ez alapján az emberek összeválogatják maguknak a legkedvezőbb vallási elegyet különféle vallások elemeiből. Mások pedig kiszemezgetik a vallásból, sokszor a kereszténységből a szép kulturális vonásokat, hagyományokat, hogy azzal díszítsék ünnepeiket, vagy hogy a vallásosság szép külsőbe öltöztesse cselekményeiket, azoknak rangot, patinát adjon. Ezt a fogyasztói társadalomból vett kifejezéssel **konzumvallásosságnak** is nevezzük. ☞

Az emberek nem tartják magukat vallásosnak, de nagy részüket érdekli a vallás.

Isten él! Isten léte vagy nemléte nem a hívőkön múlik. Nem azért él Isten, mert az emberek azt mondják. Isten a hittől függetlenül él és cselekszik. Az a világ, amely rá nem élő Úrként tekint, boldogtalanságot és kegyetlenséget épít fel. ☞

Amikor az ember azt hiszi, hogy Istent a maga képére formálhatja, maga válogathatja össze valóságos elemeit, választható szolgáltatásként, hangulatos dekorációként akarja használni, hasonlít az Ószövetségből ismert bálványimádókhoz. ☞

Isten él, és az emberi társadalmak, az emberi tudomány, az ember személyes élete mindig **az ő hatalmában lehet csak értelmessé**. Isten él, igéje élő és ható, egész életünket átformáló ereje van. 🔍

BIBLIAOLVASÁS ■ Pál nagyon keményen ír az Isten nélküli világról Róm 1,18–32-ben. Isten haragja azonban nem az emberek ellen fordul, hanem az emberek hitetlensége és gonoszsága ellen, ami az igazság útjába áll.

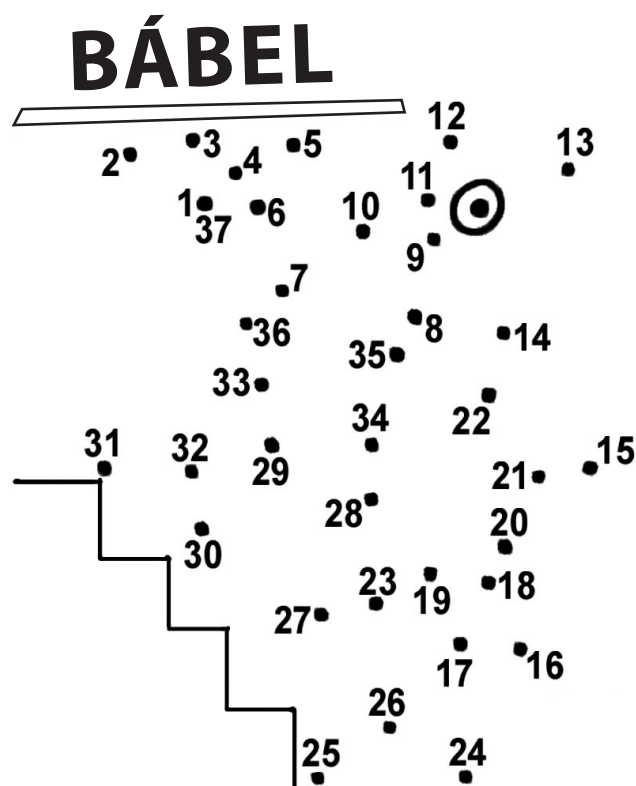
BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Olvassátok el Dietrich Bonhoeffer unokaöccsének szóló levelének részletét, amelyet a börtönből írt:

„Nem a mi dolgunk megmondani a napot – de el fog jönni a nap –, amelyen emberek elhívást nyernek, hogy úgy hirdessék Isten igéjét, hogy az megváltoztassa és megújítsa a világot. Az ige új nyelven fog megszólalni, mely talán teljesen vallástalan lesz, de felszabadító és megváltó erejű, mint amilyen Krisztus beszéde volt, amely megbotránkoztatta az embereket, de mégis hatalma alá vonta őket.”

„...addig pedig a keresztények ügye csendes és rejtőzködő ügy marad. De mindig lesznek olyanok, akik imádkoznak és az igazságot cselekszik, várva Isten idejének eljövételét. Tartozz ezek közé...”

Mit gondoltok erről?

JÁTÉK ■ A régi recept újra tálalva van. Az ember Isten szeretne lenni. Kössétek össze a pontokat a számok szerint!

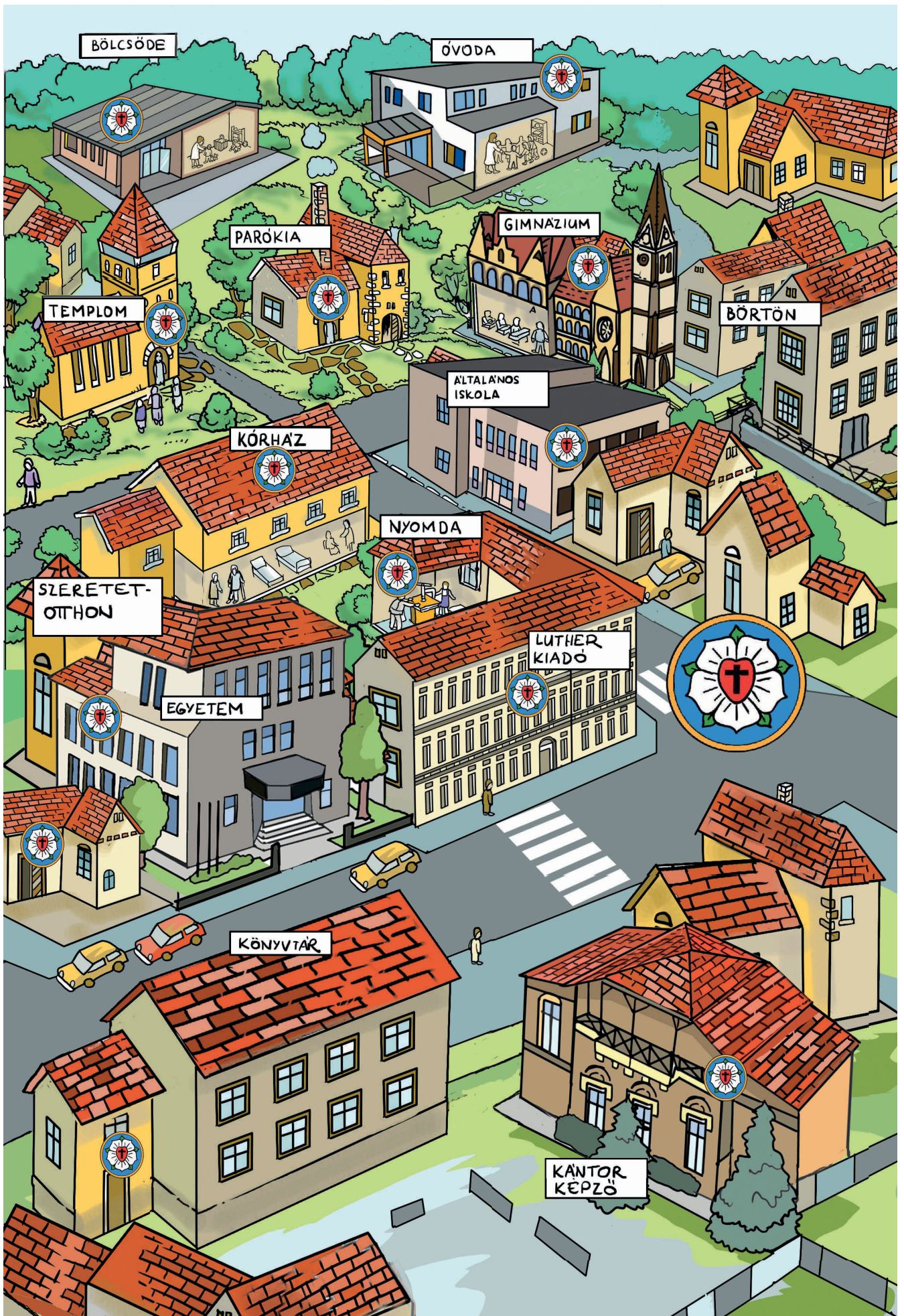

29. Hogyan működik az egyház?

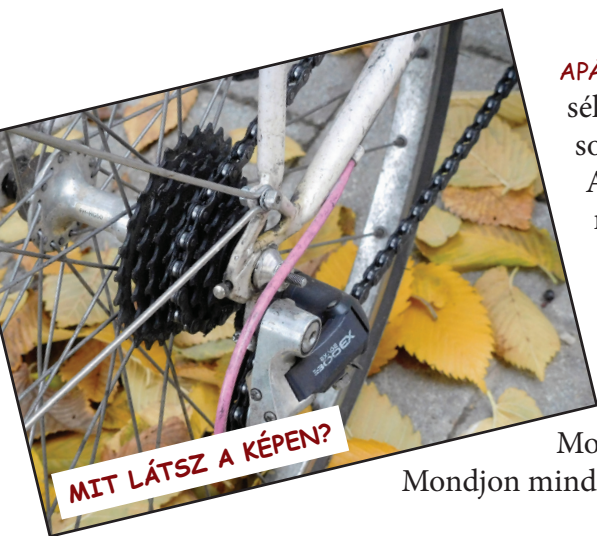
„A Magyarországi Evangélikus Egyház három egyházkerületből áll: a Déli-, az Északi- és a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerületekből. Az egyházkerületek egyházmegyékre tagolódnak. Az egyházmegyék gyülekezetekre. Ezek vezetése mindig a paritás (egyenlőség, egyenértékűség) elve alapján működik: egy lelkész és egy nem-lelkész irányítja. Minden szinthez tartozik presbitérium, vezető testület. Az egyház törvényeit a Zsinat hozza. Az egyházi adminisztrációt az Országos Iroda végzi.”

29. Mit tegyek, hogy működjön?

„Mert az ő alkotása vagyunk, akiket Krisztus Jézusban jó cselekedetekre teremtett, amelyeket előre elkészített Isten, hogy azok szerint éljünk.” (Ef 2,10)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Ma egy lelkésznél voltunk látogatóban. Elmesélte, hogy Isten mennyire megáldotta a gyülekezetét, hogy milyen sokan járnak oda, és milyen nagy ifjúsági csoportja van.

A mi gyülekezetünkre gondoltam. Lelkészünk nagyon sokat fáradozik, de a csoportok nem nőnek, és alig jön valaki vasárnap. Lehet, hogy a mi gyülekezetünket nem akarja Isten megáldani?

LÁSSUNK NEKI! ■ Mondjon mindenki egy hatékonyságnövelő eszközt az állatvilágból!

Mondjon mindenki egy hatékonyságnövelő eszközt a sportból!

Mondjon mindenki egy hatékonyságnövelő eszközt az egyházból!

FONTOLJÁTKOK MEG! ■ **Az egyház szent.** Az egyház életében számon tartunk olyan **szent eseményeket**, amelyeket **Isten hatalmában**, hatáskörében tudunk. Ilyen az **úrvacsora**, a **kereszttség** vagy a **bűnbocsánat**. Ezeket **nem lehet emberi módon befolyásolni**. ☞

Hasonlóan **titok** az is, hogy kit, hogyan és mennyire ragad meg az igehirdetés. Isten titka és ajándéka mindaz, amit egy-egy ember szívében elvégez. Amikor erőt önt a benne hívők lelkébe. Hogy meghallgatja imádságainkat. Nem tudjuk azt sem, hogyan alakul ki az emberekben a gyülekezeti kötődés. Ezért mondjuk, hogy **az egyházat a Szentlélek munkálja** Isten akaratának megfelelően, **emberi közösségeink lelki működését így szenteli meg**. ☞

Az egyház tevékenység. Másfelől az egyházi életben sok **fáradozás is van**. Oktatás, látogatás, szervezés, találkozások, programok. Ezeket **ügyesen, ötletesen** kell végrehajtanunk. Ebben nagyon is számít, hogy mit és mennyit dolgozunk, de legfőképpen az, hogy a munkánk hogyan válik láthatóvá, **hatékonyá**. Ehhez **emberi találékonyság, ötletek, fáradhatatlanság és szorgalom** szükséges.

A Szentlélek jelenléte. A két területet, vagyis Isten Szentlelkének megszentelő munkáját és az emberi tevékenységet **nem szabad kijátszani egymás ellen**. A munka hiányát nem szabad a Szentlélek hatástalanságával kimagyarázni, mint ahogy nem szabad a szent titkokat sem pusztán emberi cselekedetté tenni.

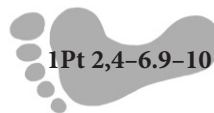
A két területet **nem szabad elválasztani egymástól**. A **Szentlélek** teszi az Istentől való titkokat és az emberi szorgalmat is hatékonyá.

1Kor 3,6-11

1Pt 1,14-16

1Pt 2,4-6.9-10

1Kor 15,58

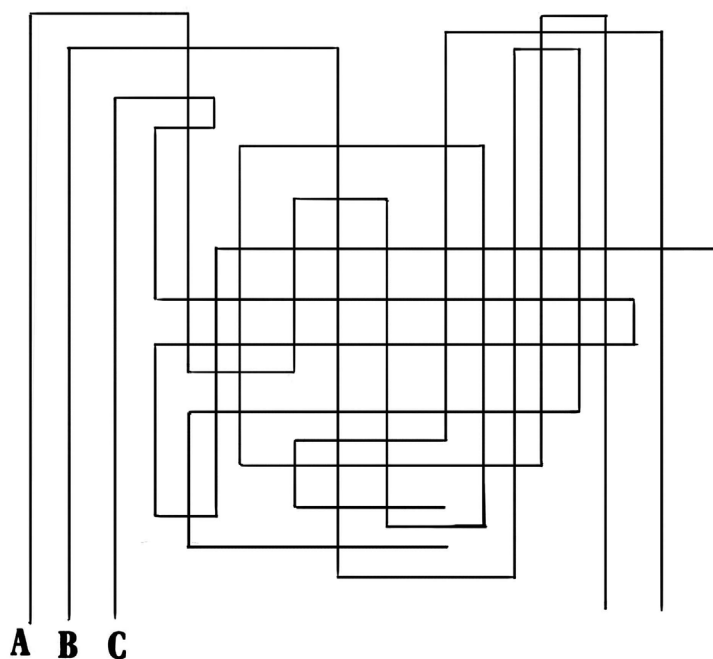
BIBLIAOLVASÁS ■ Olvassátok el az ApCsel 6,1-7-ig terjedő szakaszt! Mi a probléma? Hogyan oldják meg? Mi az eredménye?

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Egy ember hihetetlen erővel vágja a fát egy fejszével. Egy arra járó azt mondja:

- Pajtás, teljesen tompa a fejszéd éle. Élezd meg, jobban fogod tudni vágni a fát!
- Nagyon sietnem kell – mondja az –, nincs időm arra, hogy élezzesek.

Mit tudnátok erre mondani?

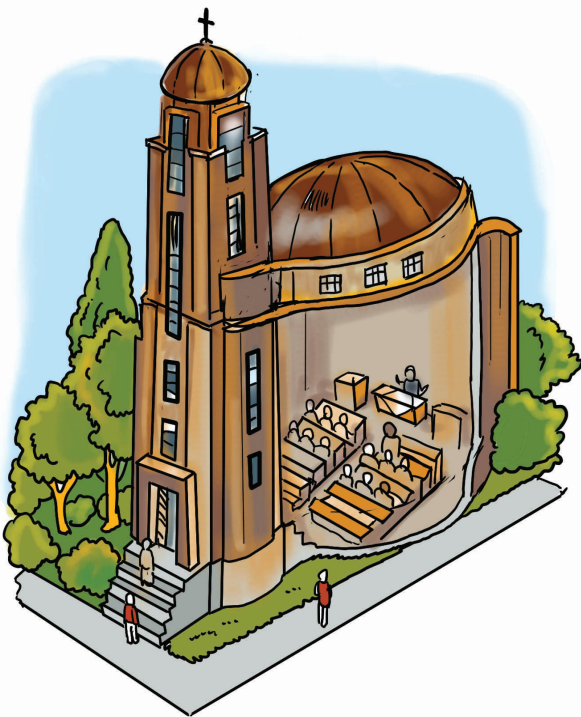
JÁTÉK ■ Nem mindegy, hogy melyik kötelet húzom meg, hogy szóljon a harang.

30. Mai evangélikusok

Melyik egyházkerülethez, egyházmegyéhez, gyülekezethez tartozol? Jelöld be a térképen!

A(z)..... gyülekezetet
.....-ben alapították.

A templom-ban épült.

A gyülekezet lelkésze(i).....
és a felügyelője.....

Vasárnaponként az istentisztelet – kor
kezdődik.

Gyülekezetünk honlapja:
.....

Gyülekezeti újságunk:

gyermek bibliakör

baba-mama kör

bibliaóra

ifjúsági óra

énekkar

férfi-/asszony kör

Írd össze milyen csoportok működnek a gyülekezetekben:

Mikor és hol lesz idén a gyülekezeti gyerektábor?

30. Van-e mondanivalónk a mának?

„Senki se fizessen a rosszért rosszal, hanem törekedjete mindenkor a jóra egymás iránt és mindenki iránt.” (1Thessz 4,15)

APÁM NAPLÓJÁBÓL ■ Fegyelmi tárgyalás volt ma az iskolában. A diákságot nekem kellett képviselnem. Kicsit félelmetes volt, ahogy a tanárok összegyűltek. Ott volt a fegyelmi elé állított fiú is az édesanyjával. Végül a tárgyalás inkább hangulatos lett, diákcsínyként állították be a vétséget. Aztán a földrajztanár, aki tudta, hogy templomba járok, kicsit tréfásan azt kérdezte:

– Na, és mit mondanak az evangélikusok?
Elvörösödtem.

LÁSSUNK NEKI! ■ Meg lehet-e mondani, milyen ez a mai világ? Csoportokban fogalmazzatok meg más és más szempontok szerint, mi jellemzi korosztályotokat, a mai embereket és közösségeket! Minden csoport vállalja azt, hogy csupa jót mond a maga szempontja szerint. Utána tegyétek meg azt, hogy csak rosszat mondotok! Szép-e vagy csúnya-e a mai világ?

FONTOLJÁTOK MEG! ■ **A ma.** Ahhoz, hogy valamivel kapcsolatban mondanivalónk lehessen, ismernünk kell annak jellemzőit. Ha egy korszakhoz szeretnénk hozzászólni, **ismernünk kell azt a korszakot.** Korunknak **számtalan összetevője** van: lehet gazdaságilag, társadalmilag, vallásilag és más összefüggésekben is vizsgálni. Ennyi mindenhez nem lehet egyszerre érteni! Mégis lehetőség szerint tisztában kell lennünk korunkkal, amelyben élünk, hiszen **a kereszténység mondanivalója** az egyházon keresztül, rajtunk keresztül ehhez **a világhoz szól.**

Fontos, hogy a mi üzenetünk megfogalmazásához egy majd' kétezer éves Biblia szolgáltatja az alapot. Az üzenetet ezért hívő bölcsességgel kell **a mai helyzetekben** megszólaltatnunk. ☞

A mondanivaló. Mondanivaló úgy keletkezik, ha valakinek **egyedi, személyes véleménye** alakul ki. A kereszténységről akkor lehet mondanivalónk saját korunk számára, ha **Isten üzenete számunkra is személyes élménnyé válik**, és e személyes érintettség nyomán **hitvallás** alakul ki bennünk, ahogy erről már korábban is volt szó. Személyes élményünk Istenről fontos kapcsolópontunk a világunk, környezetünk felé, hiszen erről tudunk beszélni, ezt sugározhatjuk mások felé. Ez azonban nemcsak összekapcsol korunkkal, hanem valamelyest el is választ tőle: hiszen a kereszténység **nem szeretne feloldódni** a világban, hogy az egyedi **mondanivalóját megőrizhesse.** Ehhez jó értelemben véve **idegennek** kell lennie, hiszen magatartásában **Krisztust kell és lehet követnie:** ez pedig gyakran nem egyezik meg világunk, korunk szemléletmódjával. ☞

Az evangélikus mondanivaló. A kereszténységen belül **az evangélikus gondolkodásnak sajátos üzenete van.** Ez nem szabályokat és nem törvényeket jelent. Ez a mondanivaló arról szól, hogy **Isten szeretete olyan erővel jelenik meg a világban, ami képes megváltoztatni az ember életmódját.** Képes kiemelni abból, hogy **magát Istennek tartsa, vagyis a bűnből.** Az ember ráébred, hogy Isten kegyelmére, szeretetére van szüksége, amikor az egyéni teljesítménye a törvénnyel szemben kudarcot vall. Mivel Isten az embert **önmagáért szereti**, úgy, ahogy van, az emberek **egymás felé is a teljesítmények nélküli bizalmat, az érdek nélküli szeretetet élhetik meg.** Ez sajátosan evangélikus mondanivaló. ☞

1Thessz 5,21-22

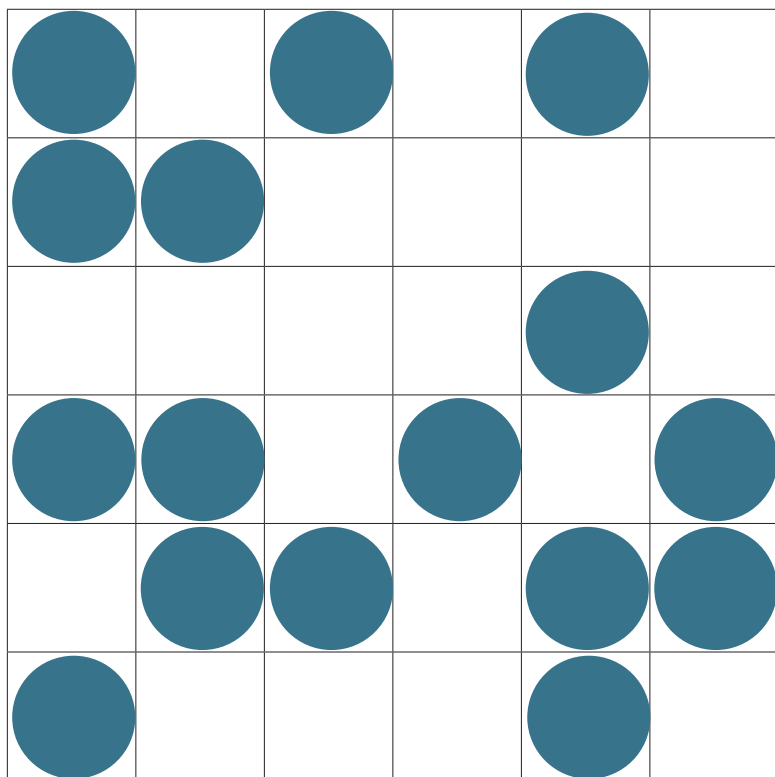
Zsid 13,8

Tit 3,4-5

BIBLIAOLVASÁS ■ Értelmezzétek ebben az összefüggésben Pál sorait: 1Kor 13,8-13!

BESZÉLJÉTEK MEG! ■ Mindegyikötöknek van vagy lesz valami „mondanivalója” a világ számára. Szerintetek hol van szükség leginkább változtatásra? Mit tennétek, ha erre lenne hatalmatok? Hogy illik ez az evangélikus mondanivalóhoz?

JÁTÉK ■ Nem könnyű hidat építeni a keresztény mondanivaló és a világ közé. Hogy lehet az egyik nyíltól a másikig egybefüggő hidat építeni úgy, hogy további köröket rajzolunk be? A köröket tartalmazó négyzetek oldalaikkal kapcsolódjanak egymáshoz! Vigyázat! Vízszintesen és függőlegesen háromnál több kör nem érhet össze.

Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója
Budapest, 2018

www.lutherkiado.hu

Felelős kiadó: Kendeh-Kirchknopf Péter

Olvasószerkesztő: Miklósné Székács Judit, Petri Gábor

Műszaki szerkesztő: Török Andrea

Nyomdai kivitelezés: Mondat Kft.

www.mondat.hu

Felelős vezető: Nagy László

ISBN 978-963-380-131-4

EV-043

1200 Ft